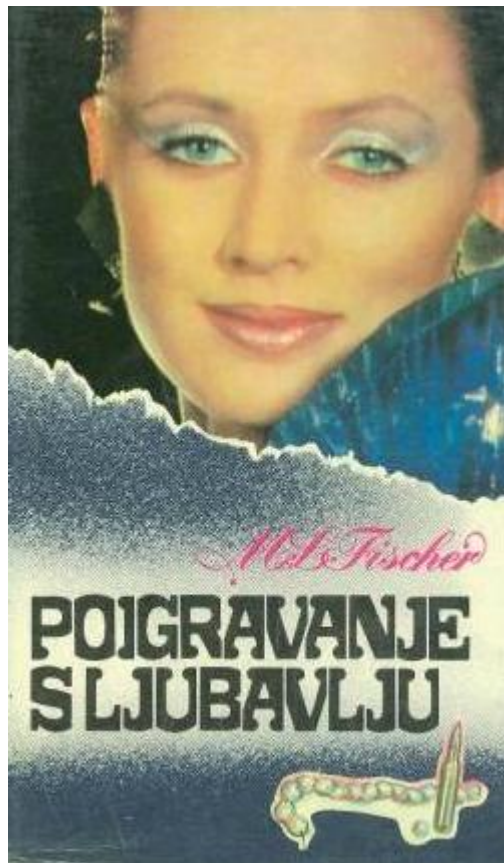


Marie Louise Fischer

Liebe, gefährliches Spiel

LJUBAV JE OPASNA IGRA



Klaus Leonhardt učitelj je osuđen na višegodišnju zatvorsku kaznu zbog zavodenja Gisele Grosser. Navodno iz te afere se rodi Christoph..

Nakon izlaska iz zatvora Klaus Leonhardt pokušava na svoju ruku da nađe zavodnika i da sazna ko je pravi otac djeteta.



1.

– Tvoja kći je krivo prisegla! – Klaus Leonhardt, otpušteni zatvorenik, dobacio je u lice svom nekadašnjem pretpostavljenom.

Alfred Grosser, direktor djevojačke gimnazije u Bad Harsfeldu, na trenutak je suspregao dah. Naglo, nezdravo rumenilo preplavilo mu lice.

– To je preteška optužba! – rekao je s mukom se svladavajući.

– Nije teža od one koju je vaša kći svojedobno iznijela protiv mene! – izazovno uzvratila Klaus Leonhardt. – Kunem se, gospodine direktore, da Giselu nikada nisam ni dirnuo!

– Sud je vjerovao mojoj kćeri a ne vama!

– Sud je stekao sasvim krivo mišljenje!

Oba muškarca oštro su se gledala u oči. Rumenilo se na licu direktora Grossera smanjilo, činilo se da mu se crte lica brišu pod prodornim pogledom Klause Leonhardta, a da mu put postaje žućkasto-siva.

– Gospodine Leonhardte – rekao je – bojim se da se kanite unesrećiti za cijeli život. Sudski postupak protiv vas je završen. Nemate nikakve mogućnosti da ga iznova pokrećete.

– Ipak, gospodine direktore! – upadne mu u riječ Klaus Leonhardt. – Čim budem mogao dokazati da mali Christoph nije moj sin ...

– Po zakonu ste vi njegov otac. Dokazano je da ste vi zavodnik moje kćeri. Budete li pred kojom trećom osobom ponovili svoju tvrdnju da je moja kći krivo prisegla, morat ću vas pozvati na odgovornost zbog klevete, mada mi vas je osobno žao.

Klaus Leonhardt iznenada se nasmiješi; bio je to neveseo, gorak smiješak.

– Gospodine direktore, ne biste mi mogli učiniti veće zadovoljstvo – blago reče – jer bih time postigao ono što želim postići. Pitanje očinstva bilo bi tada predmet drugog sudskog postupka, ali ovaj put... možete se u to pouzdati... neću se dati ušutkati... Dokazat ću svoju nedužnost.

– Ludi ste, Leonhardte!

– Zar zbog toga što ne mogu mirno podnositi takvu strašnu nepravdu? Zato što se ne mogu pomiriti s time da moju karijeru ... da moj cijeli život upropasti

nesavjesnost nezrele djevojke? Gospodine direktore, zar to zovete ludilom?

– Gisela je proživjela pakao. Moja žena i ja prošli smo kroz čistilište. Zar ćete tražiti od nas da tu muku još jednom pretrpimo?

Klaus Leonhardt se nagne natrag i prekriži duge noge.

– Gospodine direktore, sasvim dobro mogu sebi predočiti da je ta cijela stvar vama i vašoj obitelji bila prilično neugodna, pa da je to i sada. Ali samo sam ja zaista trpio, a sumnjam u to da imate dovoljno mašte da sebi predočite što sam sve pretrpio. Što je od mene postalo? Čovjek koji je izbačen s puta, koji je sudski kažnjen, na koga cijelo građansko društvo pokazuje prstom, čovjek bez budućnosti. Ne, ne pomišljajte da biste u meni mogli pobuditi iskru sućuti za sebe i svoju obitelj. Bio sam idealist, ali sam izliječen. Sad mi je stalo samo do sebe i do moje rehabilitacije.

Direktor Grosser odgurao naslonjač, ustane i stane koračati po sobi.

– Sve je to strahovita ... nezamisliva tregedija – mrmljao je. – Da sam tada hladnije mislio, promišljeno postupao ...

Klaus Leonhardt se nasmije.



– Gospodine direktore, slabo se poznajete! Bili ste dovoljno hladni i promišljeni. Točno ste znali što hoćete ... htjeli ste me upropastiti! Direktor Grosser se okrene i zastane neposredno pred Klausom Leonhardtom.

– Bio sam slijep od mržnje! – priznao je. – Da se to moralo dogoditi mojoj kćeri, mojem jedinom djetetu! Kakve li smo nade polagali u Giselu, kako smo na nju uvijek bili ponosni... i tada iznenada ta nesretna kob, iz vedra neba. Imate pravo, htio sam vas upropastiti!

– Samo nemojte reći da vam je zbog toga sada žao!

– Ipak, gospodine Leonhardte, žao mi je! Žalim svoj tadašnji postupak, žalim ga od svega srca! Uvidio sam da bi bilo mnogo pametnije ... i mnogo čovječnije . . . da sam odustao od prijave protiv vas!

Zbog toga neočekivanog priznanja Klaus Leonhardt je protiv volje bio izbačen iz ravnoteže. Morao se siliti da zadrži hladni, neumoljivi ton što ga je dosad primijenio prema svom nekadašnjem pretpostavljenom.

– Nisam dobro čuo – rekao je izvještačeno se izrugujući. – Vi se dakle pitate ne bi li bilo bolje da ste zlikovca ostavili na slobodi?

– Znam, gospodine Leonhardte – reče direktor – i uvijek sam znao da je Gisela tada bila u teškoj situaciji. Mogu sebi jasno predočiti da vam je Gisela to ... to zavođenje suviše olakšala, da, da vas je ona svojim vrlo slobodnim ponašanjem upravo izazvala. ..

– Gospodine direktore, vašu kćer nisam zaveo – odlučno izjavi Klaus Leonhardt.

– Ah, ostavite sada to! Mi smo dva odrasla muškarca, a sada smo u četiri oka! Zašto ne bismo otvoreno razgovarali? To smo odavna morali.

– Nikada nisam propustio da se prema vama ne ponašam potpuno iskreno – reče Klaus Leonhardt koga je donekle zbunio nagli obrat razgovora.

– Ipak ste propustili! Zašto tada niste došli k meni i kazali: »To i to se dogodilo, znam da je to od mene bilo krivo, ali nisam se mogao savladati! Dajte mi svoju kćer za ženu!« ... Priznajem da nisam siguran kako bih primio takav prijedlog ... ali zašto niste barem pokušali?

Klaus Leonhardt načas je zanijemio.

– Zar biste to, gospodine direktore, zaista od mene očekivali.

Ta mogućnost nije mu nikada prije pala na pamet, a na trenutak mu se zaista činilo kao da bi takav postupak bio bolji... svakako bolji nego taj nesretni sudski spor, dugogodišnji zatvor, uništena karijera.

– Da – mirno uzvratila direktor Grosser – ali i ja sam zatajio kao i vi. Budući da sami niste imali odvažnosti da učinite taj korak, morao sam vam izaći ususret. Ali sam, kako rekoh, bio zaslijepljen mržnjom.

Klaus Leonhardt opet se sabrao.

– Zašto mi sve to pričate? – upitao je podrugljivim tonom.

– Zar me zaista ne shvaćate? – pitao je direktor Grosser – ili vas jednostavno veseli da me ponizujete?

– Za razliku od vas nisam zaslijepljen mržnjom, a to nisam ni bio. Ništa neću nego svoje pravo.

Direktor Grosser je oklijevao.

– Mislim da vam mora biti stanovita zadovoljština što sam odlučio da vas kao zeta primim u svoju obitelj.

Sada se, prvi put, Klaus Leonhardt zbunio. Ustao je.

– Što? – pitao je zaprepašteno.

– Sasvim ste me dobro shvatili. Oženite se mojom kćerkom! Time ćete se u neku ruku rehabilitirati, a ja ću svim sredstvima nastojati da vam omogućim da se vratite u školu.

– Ne – reče Klaus Leonhardt – ne, ne, ne mogu. Molim vas, gospodine direktore, nemojte dalje govoriti. Znam da pošteno mislite. Vi to vjerojatno zaista pošteno mislite! Ali... polazite



od sasvim krivih pretpostavki! Shvatite konačno ... molim vas, shvatite! Nisam zaveo Giselu i nisam otac njezina djeteta! Priznao bih kad bi to tako bilo ... ali nemam što da priznam! Nikada ne bih bio sposoban da sagriješim s jednom od svojih učenica!

– Sud ...

– Ah, prestanite sa sudom! Sud nije spoznao istinu kao ni vi! Znam da između vaše kćeri i mene nikada ništa nije bilo... Porazgovarajte s Giselom! Samo vam ona može reći tko je pravi otac njezina djeteta!

– Moja kći ne laže – dostojanstveno reče direktor Grosser. – Odgojio sam je da ljubi istinu, pa ne bi bila sposobna da jednostavno izmisli takvu neobičnu priču ...

– Ne poznajete Giselu! I ja je nisam poznavao dok mi nije pred sudom u lice izrekla najdrskije laži. Još jednom razgovarajte s njom! U međuvremenu je sazrela pa će se možda odlučiti za istinu! Objasnite joj da je to najbolje što bi mogla uraditi, jer ću je inače prisiliti da prizna istinu!

Direktor Grosser skupio je obrve.

– Zar je to prijetnja?

– Da, sasvim ste me dobro shvatili. Pogledajte maloga Christoha i pogledajte mene, pa objektivno prosudite! Taj momčić nije moj sin i ne može biti moj sin; on je živi dokaz da sam bio nepravedno Osuđen. Vjerujte mi, nerado uvlačim dijete u takvu stvar, ali nemam izbora. Pomoću toga djeteta dokazat ću da je Gisela lažljivica i krivokletnica, upravo kao i njezine prijateljice i nekadašnje školske kolegice. Pomoću tog djeteta postići ću rehabilitaciju.

I Klaus Leonhardt krene prema vratima, a direktor Grosser nije namjeravao da ga zadrži ili isprati. Spustio se u naslonjač i objema rukama podupro glavu. Činilo mu se kao da se svijet, u kome je živio, počeo ljuljati.

2.

Christa Landau već je stavila prst na zvonce, kad ju je iznenada svladao onaj strah koji je trovao njezin život otkako je saznala da će postati majkom.

Spustila je ruku i zurila u rasvijetljene prozore roditeljskog doma. Pred sobom je vidjela i oca i majku kako sada sjede u dnevnom boravku ... Zar je mogla jednostavno banuti unutra i reći: »Evo me! Imala sam smolu, više ne znam kako ću dalje, potrebna mi je vaša pomoć!«

Ne, to nije moguće! S majkom bi se još i moglo govoriti. Doduše, odnos između Christe i gospođe Landau bio je zadnjih godina napet... gospođa Landau uvijek se kritički odnosila prema svojoj kćeri... ali upravo stoga možda ne bi bila previše razočarana kad sazna što se desilo. Prema svemu što je Beate pričala činilo se da to već sluti. Ali otac!

Christa je znala koliko je značila svome ocu, kako se s njom ponosi, koliko nada u nju polaže, kakvo je bezgranično povjerenje imao u nju! A sada bi ga trebala, morala bi ga razočarati, njega, najdražeg čovjeka koga ima na svijetu! Takav mu udarac mora zadati!

Christa stisne zube da ne bi nervozno zajecala. Ne, to ne može podnijeti!

Polagano se okrene, pohrli natrag ulicom na koju se spuštala večer i uplašeno stane u sjenu stabala da ne bi neočekivano utrčala u ruke kojega znanca. Osjećala se bijedna, odbačena, izdana, napuštena. Što će biti s njom? Kamo da krene?

Ne, nije smjela bježati, na cijelom svijetu nije bilo mjesta u koje bi se mogla sakriti, a više se nije radilo samo o njoj, Christi Landau, kćeri iz dobre kuće... sad je bila odgovorna za drugog čovjeka, za nerođeno dijete pod njezinim srcem.

Na suprotnoj strani ulice bila je telefonska govornica. Christa se plaho ogleda lijevo i desno prije no što je žurno prešla preko kolnika. Kad je ušla u govornicu, upalilo se svjetlo i tjes-



kobno je osjećala da je izložena radoznalim pogledima. Opet se morala boriti sa strahom koji je u njoj bujao, nervozno je potražila sitniš, ubacila ga i nazvala broj roditeljskog stana.

Nakon mučnih trenutaka čekanja javio se nepoznati, neuglađeni djevojački glas:

– Ovdje stan generalnog direktora Landaua!

– S kim govorim? – upita Christa.

Ovdje stan generalnog direktora Landaua – nesigurno ponovi djevojka.

Christa shvati da to mora biti nova kućna pomoćnica o kojoj je njezina majka pisala prije petnaest dana.

– Ovdje Christa Landau – rekla je jasno i sabrano koliko je mogla. – Molim vas da pozovete na telefon moju majku.

– Vašu majku?

– Da, gospođu Landau.

Kvrcnulo je u slušalici. Christa je već mislila da je djevojka prekinula vezu, ali iznenada začuje glas majke, vrlo blizu, s onim oštrim, nervoznim tonom koji je Christa predobro poznavala iz mnogih prijašnjih razmirica.

– Christa, jesi li zaista to ti? Gdje si? Kako si mogla otići iz Hamburga a da me nisi obavijestila? Posvuda sam te tražila! Ti i ne slutiš koliko sam bila zabrinuta!

– Majko, ovdje sam u Bad Harsfeldu – sabrano reče Christa. – Je li otac kod kuće?

– Zar želiš govoriti s ocem? – pitala je gospođa Landau ne shvaćajući Christin položaj. – Zar ne misliš da bi bilo bolje da najprije sa mnom porazgovoriš?

– Da, majko – strpljivo reče Christa – to i želim, pa zato i nazivljam. Ako je otac kod kuće...

– Ne. Nema ga. Kao svake večeri. Christa je bila previše uzbuđena da razmišlja o tom neobičnom početku razgovora.

– Tada ću doći – olakšano reče – valjda smijem doći. Za pet minuta evo me kod tebe!

Objesila je slušalicu prije nego što je gospođa Landau mogla postaviti još koje pitanje.

Kad je djevojka javila da Christa želi s njom govoriti, gospođa Landau u prvi je čas osjetila samo golemo olakšanje. Christa je živa, zdrava je, a to joj se u tom trenutku činilo jedino važnim.

No, dok je kroz trijem žurila prema kućnim vratima da osobno uvede u kuću kćer... djevojku je poslala u njezinu sobu. . . opet se promijenilo njezino raspoloženje. Sve što je u Hamburgu doživjela, iznenada je iskrsnulo pred njezinim očima. . . gospođa Anna Krannich i njezine dvosmislene riječi, prazna kutija tableta, Michael, bosonog, u izlizanom jeansu, raščupane kose u nepospremljenoj đlačkoj sobi.

Mislila je: »Bože moj, u kakvu li je močvaru Christa upala, a sada moram ja preuzeti svu odgovornost, a nikoga nemam pri ruci! Jorg, moj muž, naravno nije kod kuće, a tko zna kad će doći. On se mnogo ne trudi i sve jednostavno odbija od sebe. Kad sazna što se desilo, sigurno će krivnju prebaciti na mene. Za sve što mu je u životu išlo po zlu, uvijek sam morala podmetnuti svoju glavu. A Christa je upravo tako egoistična kao njezin otac. Ako mi piše jednom na mjesec, misli da je za mene podnijela tko zna kako veliku žrtvu. A sada, kad je u nep rilici, dovoljno sam dobra da joj pomognem.«

Kad je nakon nekoliko časaka vidjela Christu kako dolazi kroz vrt pred kućom, njezina se srdžba još više pojačala. Christin hod, način kako dugim nogama elastično kroči, podsjetio ju je na njezina oca; uspravno, ponosito držanje glave bilo je za njezinu majku gotovo izazov.

Da je Christu našla kako boluje, kako bijedno leži na bolesničkom krevetu, tada bi za nju osjetila majčinsku sućut. Sada je mislila da Christa svoju situaciju ne shvaća dovoljno ozbiljno.

Obje žene nisu mogle svladati osjećaje.



Zagrlile su se, poljubile u oba obraza, ali ovaj put taj pozdrav izgledao je više formalan nego srdačan.

Christa skine svijetlu kišnu kabanicu i objesi je u garderobi.

Gospođa Landau ispitivala je njezin vitki lik koji se lijepo isticao u suknji i puloveru.

– No ipak – rekla je – na tebi se još ništa ne vidi!

Christa se okrene zarumenjena lica.

– Mama, kako to misliš?

– Ne pravi se tako tajanstvena – reče gospođa Landau – sve znam. Bila sam u Hamburgu, a razgovarala sam i s Michaelom!

Christa zagriže usnice.

– Na to nemaš pravo!

– Ja, tvoja majka, pa da nemam pravo!?

– Mene možeš koriti, to sam i zaslužila. Ali, da si navalila na Michaela, to je bilo jednostavno... prosto!

– Znači da voliš tog neotesanca?

– Michael je drag i čestit momak...

– Da, da! Ne uzimajući u obzir da ti je napravio dijete. To možda ipak nije bilo tako čestito, zar ne?

– To je bila moja krivnja!

– Ah, ne! On uopće nije znao što radi, je l' da?

– Mama – reče Christa i naglom kretnjom ukloni smeđe uvojke sa čela – ne govori tako. Time sve činiš još gorim. Točno znaš kako to mislim. Meni je dvadeset jedna godina pa znani o čemu se radi. Nisam smjela popustiti Michaelu.

– Ali te je on smio... prisiliti, je li?

– Ali, mama – umorno reče Christa – pa to svaki pokušava! Djevojka jednostavno mora znati dokle se smije ići.

– Zahvaljujem ti na tom vrlo zanimljivom malom predavanju. Ti se dakle nisi mogla oduprijeti tome zapuštenom boemu pa na sebe preuzimaš odgovornost, jeli?

– Mama, pa drugo mi i ne preostaje!

– Pa ipak bi se morao dosjetiti da tu odgovornost podijeli s tobom, zar ne?

– To je htio. Htio se sa mnom oženiti!

– Pa onda je sve u najboljem redu.

– Mama, Michaelu je dvadeset godina, on mora sam zarađivati za studij, pa uz najbolju volju nije u stanju da osnuje obitelj. – Ne htijući, Christa je koristila način kojim se običava nešto objasniti vrlo tvrdoglavoj osobi, ali taj način nije bio prikladan da umilostivi gospođu Landau.

– Jadni momak! – razdraženo je rekla. – Očekuješ li možda da s njim još i suosjećam?

– Ne, samo ne mogu podnijeti da o Michaelu nepravedno sudiš!

– Da li sam te dobro čula! Ti dakle meni, svojoj majci, želiš diktirati kako moram misliti o tvom ... tvom ljubavniku?

– Mama, molim te – izmučeno reče Christa – nisam tako mislila! Ne čini sve još gorim!

Ali gospođu Elisabeth Landau nije se moglo tako lako zaustaviti.

– Ovamo dolaziš jer trebaš pomoć, a umjesto da moliš, postavljaš zahtjeve – ljutito je rekla. – Umjesto da se sramiš, bezobrazno iznosiš svoje mišljenje! Ne, Christa, više te zaista ne razumijem! Nismo te smjeli pustiti u Hamburg. Čini se da si tamo dospjela u vrlo loše društvo i da si izgubila svaki osjećaj za ono što se pristoji!

Christine smeđe oči usplamtješe, crte lica se ukrutiše.



– Mama, oprost, ali uviđam da se nisam trebala na tebe oslanjati. Zaista, uopće nisam očekivala da ćeš mi pomoći ili da ćeš me barem shvatiti. Zapravo sam došla jer mi je Beate rekla da te more brige zbog mene ... a sada uviđam da je to bilo pogrešno!

Okrene se prema garderobi, s vješalice skine kišnu kabanicu i spremi se da izađe.

– Christa – zazove gospođa Landau koja se sada ozbiljno prestrašila – ta valjda nećeš otići? Christina meka usta razvukoše se u bolni osmijeh.

– Što mi drugo ostaje? Nema smisla da podnosim tvoje pogrde.

Gospođa Landau otme joj iz ruke kabanicu.

– Ah, dijete – rekla je – zašto si tako jogunasta! Baš kao i tvoj otac! Nesposoban za razumijevanje, uvijek spreman da krivnju prebaci na druge!

– Mama, to nije točno! Cijelo vrijeme nastojim da ti upravo to objasnim ... Samo ja, jedino sam ja kriva što sam dospjela u tu situaciju. Upravo to je ono strašno!

– A što ćeš sada uraditi? – pitala je gospođa Landau. – Što misliš kako će to dalje ići?

– Mama, ne znam – zdvojno reče Christa. – Zaista ne znam.

Dosad se krajnjim naporom suzdržavala da ne klone, ali sada više nije mogla suspregnuti suze.

– Jadno moje zlato – nježno reče gospođa Landau – jadno, jadno moje zlato!

Pravom materinskom nježnošću privuče Christu na grudi.

– Samo se isplači! Shvaćam kako ti sve to teško pada! Što si sve morala pretrpjeti! Ali sad si opet kod kuće, kod svoje majke, sad će opet sve biti dobro. Pođi sa mnom u kuhinju, pripravit ću ti štogod za jelo, a tada ćeš poći u krevet i dobro ćeš se ispavati. Ujutro ćemo zajedno razmisliti što nam valja činiti.

Christa podigne suzama obliveno lice i na silu se nasmiješi.

– Žao mi je, mama, što sam maloprije bila tako drska ... Sve to nadilazi moje snage.

– Mila, ni ja nisam odmah našla prave riječi, trenutno nisam dobro raspoložena.

– Što je s tobom, mama? Jesi li bolesna?

– Ne, nisam. Ne trebaš se za mene brinuti. Samo ... sve ću ti to jednom kasnije pričati! Dođi, najprije moraš nešto pojesti!

Christa rukom obriše suze i naprci nos. Te su kretnje djelovale vrlo djetinjasto i podsjetile su gospođu Landau na ono vrijeme kad je Christa bila mala djevojčica.

– Evo ti rupčić! – rekla je.

– Hvala, mama!

Gospođa Landau zagrlj kćer.

– Christa, možda je dobro da je dotle došlo – rekla je – da shvatiš da su roditelji ipak nešto više nego mrski privjesak ... da je majka jedina osoba u koju se možeš pouzdati kad krene po zlu.

Christi se izmakne mali drhtavi uzdah.

– Vrlo si draga, mama, samo se bojim ... da mi ni ti nećeš moći pomoći!

– Počekaj, obje ćemo cijelu stvar prespavati pa ćemo se sutra ujutro već nečemu dosjetiti!

– Sve ću učiniti što mi savjetuješ – obeća Christa – samo ti jedno moram odmah reći ...

– Što?

– Neću pobaciti dijete. Donijet ću ga na svijet, želim ga zadržati.

– Mislila sam – reče gospođa Landau – da si u Hamburgu pokušala ...

Zapela je usred rečenice jer se bojala dalje govoriti.

– Bila sam luda – reče Christa – mora da sam bila luda. Ali, jedno mi je postalo jasno: pogreška se ne može ispraviti zločinom. Zadržat ću dijete pa makar morala prekinuti studij i raditi kao čistačica.



3.

Ulazeći u roditeljski stan, Gisela Grosser je donekle osjećala nelagodu, ali ju je umjela izvrsno prikriti.

Majci je pala oko vrata i veselo rekla:

– Hej, tu sam. Zar to nije iznenađenje? Kako ste? A što radi moj Christoph? Nažalost mogu ostati samo jednu noć, a sutra se moram vratiti u Garmisch ... Takav je život! Služba zove, robinja sluša! Nadam se da u kući imate nešto dobrog za pojesti, gladna sam kao vuk.

Nakon nekoliko časaka gospođa Grosser oporavila se od te bujice pozdrava i došla do riječi.

– Ali, dijete – rekla je – kako si doputovala u Bad Harsfeld?

– Jedinstvena prilika! Pokupila me sa sobom jedna gospođa, a moj veliki šef bio je uviđavan te mi dao jedan dan dopusta. Mama, kakvo to lice praviš? Zar ti možda moj posjet ne odgovara? Mislila sam da ćete se veseliti!

– Pa da, samo ... malo sam iznenađena! Ja sam, naime, danas poslijepodne i nazvala Garmisch pa su mi rekli da si uzela dopust...

– Pa jasno! To pričam cijelo vrijeme! Inače ne bih mogla biti ovdje ... konačno, nemam dvojnika koji bi me mogao zamijeniti!

– Možda bi ipak bilo bolje da si nas unaprijed obavijestila!

– To nije bilo moguće! Kako to zamišljaš? Morala sam iskoristiti priliku ... odmah u auto, a nije bilo vremena za poštu. Gdje je moj mali? Sad ga napokon želim vidjeti!

Gisela pojuri mimo majke u dječju sobu, objema rukama podigne malo ga Christophu iz krevetića te ga je držala visoko u zraku. Dječak je pocikivao od zadovoljstva i pokušao da je ručicama lupka po licu.

– Gisa! – vikao je! Gisa! Što si mi donijela?

– No, prvo i prvo ne zovem se Gisa ...

– Ipak se tako zoveš...

– Ne za tebe! Za tebe sam mama, razumiješ li! A drugo, ništa ti nažalost nisam donijela! Ne ljutiš se na mene, zar ne? Drugi put ću ti nešto donijeti.

Čvrsto je poljubila sinčića u oba obraza, a on joj je objema rukama cupkao kratko podrezanu plavu kosu.

Gisela ga opet položi u krevetić.

– Mama, kako je dražestan – rekla je – i porastao je i postao teži! Upravo me bole ruke. No, morali ste ga naučiti da sam njegova majka!

– Gisela, rijetko si ovdje – reče gospođa Grosser donekle u neprilici – a zatim. .. možda ćeš se jednom radovati...

– Čemu? Da me drži za svoju veliku sestru? Ali, mama, to je glupost! Ta svatko u Bad Harsfeldu zna da imam dijete...

– Da, ali samo tu! U Garmischu, dakako, ništa nisi o tom pripovijedala, je li?

– Nisam – prizna Gisela.

– To je bilo sasvim ispravno. Napokon, nije potrebno da sebi zbog te pripovijesti upropastiš cijeli život.

Gisela dobaci majci prijekoran pogled.

– Pristojno, građansko društvo – promrmljala je.

– Što kažeš?

– Ah, ništa naročito. Samo sam glasno mislila. Kako to zapravo zamišljaš? Da ću budućem suprugu, koji će eventualno iskrnuti, jednostavno moći zatajiti svoje dijete?



– Ne, to naravno ne, samo... reci, Gisela, zar uistinu ne shvaćaš kako to mislim?

– Ne, mama. Ali to te ne treba žalostiti. Ta ionako me još nikada nisi razumjela.

– Uvijek smo, tvoj otac i ja, bezuvjetno bili uz tebe; kad se dogodila nesreća, ni šta ti nismo predbacivali, već smo stvar za tebe izborili...

– Jesi li sigurna da ste radili po mojoj volji?

– Pa što time misliš?

– Zar ti nikada nije palo na um da mi uopće nije bilo do toga da Klause Leonhardta strpam u zatvor.

– Ali on se ogriješio o tebe i stoga . . .

– Ah, mama – reče Gisela – mislim da je bolje da stare priče ostavimo na miru. Hoćeš li biti tako dobra pa da mi u dječju sobu doneseš malo peciva? Rijetko mi se pruža prilika da vidim Christophu.

– Da, rado, samo ... morala bi najprije poći k ocu. Htio bi s tobom govoriti...

– Kako to? Ta on još ne zna da sam ovdje!

– Ali zato sam nazvala u Garmisch ... Gisela podigne među koga je Christoph bacio iz krevetića i dobaci ga momčiću.

– Ah, tako!

Gospođa Grosser nervozno je trljala ruke kao da ih mora očistiti od nevidljive prljavštine.

– Klaus Leonhardt je opet ovdje ... Pri tom saopćenju nije se usudila pogledati kćer.

– Znam – mirno reče Gisela – ne pitaj me odakle ... o tome već govori cijeli Harsfeld!

– Bio je ovdje!

Gisela je ostala sasvim mirna.

– Koješta!

– Oštro se prepirao s tvojim ocem.

– Pravo mu budi – otresito reče Gisela. – Kako to da je dojedrio upravo ovamo? Prema onome što se dogodilo to je zapravo moralo biti posljednje mjesto na svijetu na kojem se smio pojaviti!

– Ni ja ne znam što je htio – uznemireno reče gospođa Grosser – svakako, nakon tog razgovora otac je bio u stanju u kojem ga još nikada nisam vidjela.

– Zar je bio bijesan?

– Ne, bio je. .. neobičan. Uopće ne znam kako da ti to objasnim.

Gisela zamišljeno ugrize usnu i, odsutna izraza lica, gledala je u prazno.

– Hajde, pođi k ocu! – silila je gospođa Grosser.

Gisela rukama poravna kratko odrezanu kosu.

– Pa dobro – rekla je u neprilici – ništa mi drugo ne preostaje!

Direktor Grosser odmjeravao je kćer onim strogim pogledom koji joj je bio dobro poznat još od najranijeg djetinjstva i pod kojim se i danas počela osjećati poput zatečene grešnice.

No prisilila se da izdrži njegov pogled, a čak se uspjela i nasmiješiti.

– Zdravo, tata – rekla je koliko je mogla bezazlenije. – Htio si sa mnom razgovarati, a već sam ovdje! Zar to nije gotovo čarolija?

– Dobar dan, dijete moje – reče direktor Grosser.

Bio je zaista iznenađen što vidi kćer i nije shvaćao kako je mogla tako brzo doći... ali je sigurno morala imati osobiti razlog da dođe u Bad Harsfeld?

– Jesi li se sastala s Klausom Leonhardtom? – pitao je.

– Ja? Zašto bih to činila?

Gisela sjedne na stolac nasuprot pisaćem stolu. Htjela je prekrižiti svoje lijepe noge, ali se pravodobno predomisli i stavi ih pristojno jednu pored druge.

– U svakom slučaju, Klaus Leonhardt je ovdje u gradu – reče gospodin Grosser.



– Ti si već treća osoba koja mi to danas priča – vrlo sabrano uzvratila Gisela – ali to zapravo nije nikakva senzacija, zar ne? Morali smo računati s time da će biti otpušten prije roka!

– Nisam očekivao da ću ga ikada opet vidjeti.

Direktor Grosser sagnuo se naprijed i skupio vrške prstiju koščate ruke.

– Gisela, bio je ovdje kod mene ... razgovarao je sa mnom!

Gisela je uspjela da začuđeno poput djeteta iskolači oči.

– Pa stoje htio?

– Zar se ne možeš domisliti?

– Zapravo ne ... ali ipak ...

Gisela stavi kažiprst na prčasti nosić.

– ... ili je htio vidjeti sina ili je opet pokušao da te uvjeri da nije otac!

Usko lice Allreda Grossera odjednom je djelovalo vrlo umorno.

– Gisela – rekao je – ti znaš da sam uvijek u tebe imao povjerenja.

Gisela je šutjela i s očekivanjem gledala oca.

– Uvijek sam bio uvjeren da nisi u stanju lagati. Ta od malena smo te odgajali da nadasve ljubiš istinu.

– To je istina, oče.

– Ali danas ... prvi put... Direktor Grosser više nije uspio da se svladava.

– Ili je Klaus Leonhardt luđak ili si ti krivokletnica! – izbilo je iz njega.

Gisela je sasvim mirno sjedila, samo su njezine stisnute pesti odavale potisnuto uzbuđenje.

– Oduvijek sam ga smatrala malo šizofreničnim – hladno je izjavila.

– Ti dakle tvrdiš kao i prije da se on o tebe ogriješio.

– Ne samo da to tvrdim, već sam to i pred sudom dokazala. Imala sam svjedokinje ... ako se sjećaš. Zar zaista želiš ponovno iznositi tu cijeli pripovijest? Mislila sam da sam je sretno preboljela.

– Gisela, to ne želim ja, nego Klaus Leonhardt – ozbiljno reče direktor Grosser. – On želi dokazati da Christoph nije njegov sin.

– Baš sam znatiželjna kako će to uspjeti!

– Nasljedno-biološkom pretragom, koliko sam shvatio. On tvrdi da u njegovoj porodici još nikada nije bilo crvenokosih i...

Sada mu Gisela prvi put upadne u riječ.

– Ali, oče – rekla je – to je upravo smiješno! Toliko čak i ja znam o nauci o nasljeđivanju da takav znak može preskočiti generacije ... osim toga može se raditi o mutaciji, o novom svojstvu koje se sasvim iznenada javlja ... sve smo to učili u biologiji!

– Bože, daj da imaš pravo! Gisela se nagne naprijed.

– Ti dakle tome čovjeku više vjeruješ nego meni?

Direktor Grosser stavi ruku na oči.

– Više jednostavno ne znam što da mislim! U svakom slučaju on će trčati naokolo i širiti laži o našoj obitelji, pa ako ga optužim, to će mu odgovarati jer će se tada o pitanju očinstva još jednom raspravljati pred sudom!

– Tada ga nemoj optužiti! – reče Gisela. – Pusti ga neka govori što hoće. U najmanju ruku sam sebi toliko škodi kao i nama!

– Gisela, radi se o djetetu ... Takvo ogovaranje moglo bi za Christopha biti kobno! Pomisli na to da će za tri godine ići u školu. Njegovi će ga drugovi zadirkivati. Mali dječaci znaju biti vrlo pakosni. Gisela probljedi, njezine sjajne oči iznenada su neprirodno potamnjele, smiješak se na njezinim usnama zaledio.

– Znam da voliš svoje dijete – reče direktor Grosser – i to vrlo cijenim ... s obzirom na okolnosti u kojima si ga začela ...

– Hvala – stisnuvši usne reče Gisela.



– Stoga ćeš uvidjeti da Christoph mora otići!

– Kamo?

– U dom. Još bolje... dat ćemo da ga netko posvoji!

Gisela je časkom bila sasvim tiha, a tada, kao da je tek sada shvatila značenje te izjave, skoči na noge.

– Nikada, oče! To neću dopustiti!

– Gisela, snizi taj ton – strogo reče direktor Grosser. – Ne zaboravi da sam ti otac...

– Ti nisi samo moj otac već si i Christophov djed! – uzbuđeno povikne Gisela. – Ne možeš i ne smiješ odbaciti dječaka i prepustiti ga stranim osobama samo zato jer se bojiš skandala!

– Dijete moje, skandal sam već proživio... i kako mi se čini, dobro sam se držao. Drugi roditelji odrekli bi se kćeri, strpali bi je u odgojni zavod... Ti imaš razlog da budeš zahvalna i razumna.

– Da sam imala druge roditelje, sve se to vjerojatno ne bi desilo! – bubne Gisela.

– Vrlo zanimljivo! – hladno reče direktor Grosser. – Ne bi li bila tako dobra pa da objasniš tu neobičnu tvrdnju?

Gisela shvati da je pretjerala.

– Uvijek je tako – mrmljala je – nikada ne uspijevam da ti objasnim svoje stajalište. Uvijek tako napraviš da ne budem u pravu.

– Jer nemaš pravo. Gisela skupi svu odvažnost.

– Ne, oče, to nije istina – rekla je. – Godinama sam to u sebi nosila, a sad je moralo napo-
lje. Umišljaš da si me dobro odgojio. Ali u svom izmudrovanom pedagoškom planu zaboravio si najvažnije: razumijevanje i ljubav.

Direktor Grosser ljutito se nasmije.

– To postaje sve ljepše. Prekoravaš nas da nam je prema tebi, našoj jedinoj kćeri, nedostajalo ljubavi, je li? Da, koga bismo inače na svijetu morali ljubiti... osim tebe?

– To mi svakako nikada niste pokazivali. Uvijek ste mi samo zapovijedali, a ja sam morala slušati. Nikada me niste poučavali, i o svojim željama, brigama, nadama... o cijeloj neizmjer-
noj zbrci u kojoj sam se tada nalazila... nisam smjela s vama govoriti. Ni s majkom ni s to-
bom.

– Ukratko, mi smo krivi da si dobila dijete... mi, tvoji roditelji!

Činilo se da očeve grdnje nisu dirale Giselu.

– Vi ste suodgovorni – ozbiljno je rekla. – Tada sam još bila dijete. A danas ste i vi suod-
govorni za Christophovu sudbinu. Ne možete ga jednostavno otpremiti poput nekog dolutalog
psa koji vam je postao nesnosan.

– Gisela, molim te, svladaj se – reče direktor Grosser neugodno dirnut. – Kakva je to uspo-
redba! Dječak mi nije nesnosan...

– Pa ipak! Uvijek te podsjeća na ono što se desilo tvojoj brižno čuvanoj kćeri!

Direktor Grosser trgne se kao da ga je netko udario bičem.

– Gisela, nepravедna si prema meni – usiljeno reče – nikada nisam dopustio da Christoph
osjeti da je vanbračno, neželjeno dijete. Iz svih sam se sila trudio da mu budem dobar djed.

Gisela se opet spusti na stolac nasuprot pisaćem stolu.

– Da, trudio si se – umorno reče. – Ti si pošten i uvijek činiš ono što smatraš svojom duž-
nošću. Ipak, Christophu zapravo ne voliš, inače ti ne bi nikad palo na um da ga se lišiš. Ali na
ljubav se nitko ne može siliti.

– Na umu mi je ono što je za dječaka najbolje! Ovdje u Bad Harsfeldu će uvijek, već zbog
svog porijekla, ostati osoba po strani.

– Da, da – upadne mu Gisela u riječ – u domu bi bio među jednakima, jedan više u gomili
neželjene, neljubljene djece osuđene na osamljenost.

U njezinu glasu bilo je gorčine.



– Dom bi bio samo privremeno rješenje – reče direktor Grosser. – Christoph je zgodan, zdrav dječak, nasljedna su svojstva njegovih roditelja u redu. Služba za mladež sigurno će naći bračni par koji će ga posvojiti. Gisela, nemoj mi odmah proturječiti, već me mirno saslušaj! Kad dječak bude posvojen, Klaus Leonhardt neće ti moći škoditi! On želi iskoristiti dijete da bi dokazao da nije otac... ali kad Christoph bude posvojen... tad će biti upravo kao da više ne postoji. Svakako ne za Klauza Leonhardta...

– I za mene, oče! Ne dam da mi uzmu mog dječaka, ne dam se zaplašiti... ni od tebe ni od Klauza Leonhardta! To je moje dijete, ja sam ga rodila, ono pripada meni i samo meni. Oče, nemaš prava raspolagati njegovom sudbinom.

– Ali je moja dužnost da se za njega brinem, zar ne?

Gisela je polagano ustajalo i gledala odozgo na oca. Činilo se kao da je u tom trenutku porasla za glavu. Prvi put postao je direktor Grosser svjestan da ona više nije nezrela djevojčica nego vrlo odlučna mlada žena.

– Oče, više ni to. Uzet ću Christophu sa sobom u Garmisch.

– To ne možeš!

– Tko će me u tome spriječiti? Možda ti, oče? Zašto bi to učinio? Ti ćeš u dnu duše biti sretnan ako ga više ne budeš morao gledati!

– Ti niši u stanju da se za njega brineš! Koliko uopće zarađuješ?

– Dovoljno da Christoph i ja ne umremo od gladi.

– A gdje će Christoph stanovati? Možda s tobom u namještenoj sobi?

– Vrlo ljubazno od tebe što se za to brineš, ali, oče, to će biti moja briga!

I direktor Grosser ustane.

– Računaš na moju i majčinu dobroćudnost – rekao je – ali ovoga si puta pretjerala. Ako si zaista odlučila da provedeš svoju volju...

I jesam, oče! ... tad će to biti protiv moje izričite zapovijedi i uz moje krajnje neodobravanje, Gisela, više od nas ne možeš očekivali nikakvu potporu!

Gisela slegne lijepim ramenima.

– Šteta, ali ne mari.

– Zar nećeš o tome još jednom dobro pomisliti?

– Žao mi je. Christophu ne mogu dati.

– Jednog će te dana proklinjati kako! Gisela, ja sada proklinjem! Ako napustiš ovu kuću sa svojim dječakom, više nemamo kćeri... a ni unuka!

Gisela je svoju zbunjenost prikrija bezobraznim smiješkom.

– Oče, kakvo li će to za tebe biti olakšanje!

Bijesno je otvorila vrata. Njezina se majka pravila kao da u hodniku nešto radi.

– Pretpostavljam, mama, da si sve čula – rekla je Gisela – pa ti dakle ne treba ništa objašnjavati. Hoćeš li mi pomoći spremiti Christophove stvari? Ili je i to prevelik zahtjev?

– Gisela, molim te, opameti se! Otac uopće nije tako mislio! Ti si ga strašno uvrijedila! Moli ga za oprostjenje, pa će sve biti dobro!

Gisela se trenutak kolebala u svojoj odluci.

– A Christoph će ostati ovdje? Kod vas? I neće u dom? A da ne govorim o posvojenju.

Gospođa Grosser otvori usta da odgovori, ali nije izustila ni riječ. Gisela shvati što je značila ta šutnja.

– Dakle ni ti mi, mama, ne možeš jamčiti... zahvaljujem ti što si barem iskrena.

Velikim koracima pošla je prema dječjoj sobi. Majka požuri za njom.

– Gisela – molila je – misli i na dječaka! Za njega bi zacijelo bilo najbolje da izraste u sređenijim obiteljskim prilikama...

– Ja sam drugoga mišljenja – reče Gisela – i najbolji posvojitelji ne mogu nadomjestiti majku iako je majka siromašna i sama, bez pomoći i zaštite. Christoph pripada meni!



– Tako nisi uvijek mislila – reče gospođa Grosser – inače nam ne bi dječaka prepustila tri godine! Priznaj, sad si uzbuđena, upuštaš se u koješta samo zato jer si se naljutila na oca!

Gisela zastane i pogleda majku.

– Kako me slabo poznaješ! Otkako je Christoph na svijetu, čekala sam dan kad ću ga uzeti k sebi! Glupost! Danas znam da je važno jedno... naime, da smo oboje zajedno, moj mali dječak i ja. Tada nam ništa i nitko neće moći naškoditi!

Otvorila je vrata dječje sobe.

– Christ, nemoj spavati – veselo zazove – spavati možeš kasnije u vlaku! Vozit ćemo se željeznicom puf-puf! Daleko, tvoja mama i ti! I uvijek ćemo, uvijek ostati zajedno!

Podigne uspavanog dječaka iz krevetića i čvrsto ga privine na grudi.

– Ne budi žalostan, zlato – šaptala je. – Sve će biti dobro, a mi ćemo biti vrlo sretni!

4.

Regina Salzmann, prekriživši duge noge, sjedila je uvaljena u udobnom modernom naslonjaču i promatrala Jorga Landaua koji je velikim koracima odmjeravao njezinu otmjenu stambenu prostoriju.

– Što ti je? – pitala je. – Zašto si tako nervozan?

Stao je pred nju.

– Nisam nervozan... samo sam uznemiren!

– A zašto?

– Zar to ozbiljno pitaš? Ta moja je kći nestala, a moja je žena sasvim sama u Hamburgu...

– No, pa što – hladnokrvno reče Regina Salzmann – napokon, više nisu malodobne. Već će na sebe pripaziti.

Podigne obrve i pogleda je.

– Regina, ponekad si tako hladnokrvna da to upravo zaprepastava!

– Ne! Samo vidim stvari kakve jesu, a običavam ih zvati po imenu. Što se dogodilo? Tvoja žena otišla je u Hamburg date naljuti. Tamo je ustanovila da je Christa otputovala zajedno s jednom prijateljicom, ako je to uopće tako, pa te samo htjela zastrašiti. Pa što onda? Mlade djevojke uživaju u slobodi kad im napokon pođe za rukom da izmaknu iz roditeljske kuće.

– Ali ne Christa!

– Tim bolje ako si u to siguran. Svakako nema razloga za uzrujavanje. Osim toga mogla bih se kladiti da je tvoja stara već odavno kod kuće, a da će i Christa u najskorije vrijeme dojedriti.

– Zar to zaista misliš?

– Bezuvjetno. Toliko sreće nemamo da bi Elisabeth jednostavno nestala s pozornice. To bi bilo prelijepo da bi bilo istinito. A Christa... ona ima dvadeset jednu godinu i već je vrlo samostalna mlada osoba. Sasvim je isključeno da joj se što desilo.

Okrenuo se prema telefonu.

– Smijem li nazvati svoj stan?

– Ne. To bi tvoja žena protumačila kao slabost... a ne smiješ biti slab ako želiš pobijediti u sukobu s njom.

Jorg Landau spusti ruku koju je ispružio prema slušalici.

– Imaš pravo – bezizražajno reče.

– Kao uvijek – izjavila je smješkajući se. – Hajde, ne uzrujavaj se, daj mi cigaretu. Hoćeš li još konjaka?

Ponudi joj cigaretu koju pripali.



- Hvala, ne – rekao je kad mu je htjela natočiti. – Mislim da mi je za danas dosta...
- Koješta! Čaša konjaka može ti samo dobro činiti!
- Nalila je čašu koju mu pruži.
- Za ono, Jorg, što volimo... Pili su.
- Još me uvijek voliš... ili? – pitala je.
- Naravno.
- To baš nije zadovoljavajući odgovor. Ponekad imam dojam da ti je do tvoje žene i tvoje kćeri više stalo nego do mene.
- To je glupost! Kad bih samo bio siguran da je objema dobro, uopće ne bih na njih mislio.
- U svakom slučaju nemaš razloga da si predbacuješ. Tvoja je žena protiv tvoje volje otputovala u Hamburg... Zar ti nije prijela da će zauvijek tamo ostati?
- Da. Čim Christa završi studij. Tad će ona otići s njom.
- Regina je duboko, kao da je vrlo zamišljena, uvlačila dim cigarete.
- Misliš li da je između majke i kćeri već sve sređeno?
- Nemam pojma.
- No bilo bi vrlo važno da se to zna.
- Zašto?
- Pa da iskreno kažem, ne mogu zamisliti da je Giseli osobito stalo do stalnog društva majke. Bilo bi to, naime, vrlo neobično za djevojku. Ta uvijek si je opisivao kao sasvim normalnu djevojku.
- Pa takva i jest.
- Normalne djevojke – samodopadno reče Regina – u toj dobi ne vole da ih se vodi na uzi-ci. One žele imati svoju slobodu, svoje prijatelje... polažu važnost na uspjeh u zvanju, a možda i na to da nađu muža. Ali im nikako ne može biti do toga da ih čuva i nadzire ljubomorna majka; a sve su majke na stanovit način ljubomorne.
- Spustio se na kauč nasuprot njoj. ~ Ne znam što smjeraš.
- Dobro, tada jednostavno pokušaj zbrojiti dva i dva. Tvoja žena prijela da će te zauvijek ostaviti. Ona hoće da se odseli u Hamburg, tobože svojoj kćeri. Christa vjerojatno o tom planu još ništa ne zna, inače se ne bi s time složila. Mora dakle biti nešto drugo što tvoju ženu vuče u Hamburg.
- Zar muškarac?
- Čestitam. Brže shvaćaš nego što sam mislila.
- Ali Elisabeth i sada kao i prije izričito otklanja mogućnost rastave braka.
- Iz čega slijedi da je taj muškarac, zasad neznanac, ili čvrsto vezan ili se njome iz drugih razloga ne može oženiti... pa će ona i dalje trošiti tvoj novac.
- Gledao ju je kimajući glavom.
- Regina, imaš maštu koja potresa! Nasmiješivši se pokazala mu je lijepu, bijelu zube.
- Samo talent za kombinacije! Da to nisam imala, ne bih uspjela postati tvojom desnom rukom.
- Nehotice je pogledom punim divljenja promatrao njezinu privlačnu pojavu.
- Ali to ne zahvaljuješ samo svojim duševnim sposobnostima!
- Smiješak joj se produbio.
- Drago mi je što ti se još uvijek dopadam, ali... sam lik nije dovoljan da se napravi karijera. Mora se shvatiti situaciju, uvijek znati u čemu je stvar... a u ovom osobitom slučaju stvar je u tome da ne puštamo s oka tvoju ženu. Oстане li u Hamburgu, moramo za njom poslati detektiva.
- Odbijajući podigao je ruku.
- Radije ne. To mi je... odviše neugodno.
- Misliš li da je meni ugodno godinama biti samo tvojom ljubavnicom?



– No u svakom slučaju ne možeš se ni na što potužiti...

– ... osim što sam žena u sjeni!

– Ali to će se, Regina, samo po sebi srediti!

Podrugljivo ga pogleda.

– Dragi prijatelju.,, na oiaaus.vij.e.tu.ništa se ne događa samo po sebi. Stvarima se mora zadati udarac da bi se počele kotrljati. Naravno da bi se mogao žaliti i zbog zlonamjernog napuštanja, ali to je dugotrajna priča, a s pomoću dobrog odvjetnika može te godinama vući za nos.

– Ne, vjeruj mi, mnogo bi bilo bolje i svrsishodnije kad bismo se latili toga da je uhvatimo na djelu.

Zazvonio je telefon.

Regina Salzmänn podigne sušalicu.

– Halo... – rekla je..

Tada se izraz njezina lica promijenio, njezine skladne crte postale su krute i napete.

– Nije ovdje – rekla je. – Ne, kako dolazite do toga... Molim vas nemojte se vrijeđati! Ali nije, vjerujte mi...

Nastala je stanka za vrijeme koje je u ruci držala slušalicu.

– Prekidam – rekla je i spustila slušalicu.

Naglo je ustao.

– Moja žena!

– Sam si rekao. Ali nisam priznala da si tu. Ona to sigurno nije znala. Najvjerojatnije daje htjela ispitivati.

– Odakle je zvala.

– Nemam pojma. Po glasu se čulo kao da govori sasvim izbliza. Ali to ništa ne govori. Može se zvati i iz Hamburga...

Nije ju više slušao, nego pohrli iz sobe.

– Što ti je? Kamo ćeš?

– Kući.

– Zar me hoćeš osramotiti?

– Naravno ne. Ako je Elisabeth zaista ovdje, praviti ću se kao da ništa ne znam o njezinu pozivu.

– A ako nije?

– Što tada mogu? Ne znam ni gdje se zadržava u Hamburgu... ili je li uopće još tamo.

Regina Salzmänn položi mu ruku na podlakticu. Sada kad je u njega gledala umiljato i pomalo svjesna krivnje, njezino lice bilo je sasvim blago i očitovalo je ljubav.

– Ljutiš li se na mene što sam te zatajila?

– To je bilo jedino ispravno što si u toj situaciji mogla učiniti.

– Bogu hvala, već sam mislila... Ponudi mu usne na poljubac.

– Dakle, do sutra... i ne zaboravi da te volim.

Bilo mu je teško da je se riješi. Sa strahom je mislio na svoj napušteni dom i jeza ga je hvatala pri pomisli da se njegova žena mogla vratiti. Kući ga je tjerala samo briga za kćer.

Gospođa Elisabeth dočekala je muža bez smiješka.

– Konačno si došao – rekla je.

– Oprosti – uzvratilo je – zašto bih se morao žuriti? Nisam ni slutio da si kod kuće.

– Hoćeš li tvrditi da ti tvoja ljubavnica ništa nije rekla o pozivu?

– Ljubavi moja, opet govoriš zagonetno, ali večeras sam preumoran da odgonetavam. Elisabeth, laku noć!

Okrenuo se prema stubama.



– Jorg! – zazvala je. Okrenuo se.
– Što je? Ima li što još?
– Nisi ni pitao za kćer!
– Za Christu nemam brige. Uvijek je znala što hoće i uvijek je ispravno postupala.
– Tada će ono što ti imam saopćiti za tebe biti gorko razočarenje.
Već se uspeo uz nekoliko stepenica. Sad se napokon okrene i odozgo pogleda ženu.
– Dakle, što je? – silio je. – Ne okolišaj!
– Mislila sam da te to ne zanima! Kutovi usana mu se objese.
– S kakvim li me zadovoljstvom mučiš!
Zacrvenjela se jer je spoznala istinu. Bilo joj je zadovoljstvo da ga muči.
– Christa očekuje dijete – brzo je rekla.
Nije se pomaknuo, nijedan se mišić nije trgnuo na njegovu licu.
– Od čovjeka za koga se ne može udati! – nadovezala je.
Jorg Landau duboko udahne.
– Gdje je?
– Sada spava. Ne smiješ je smetati.
– A zašto ne? Zašto ne bih ja, njezin otac, imao pravo saznati istinu o toj tamnoj pripovijesti? Cijelu istinu?
– Zato ne trebaš buditi Christinu. Istinu možeš i od mene saznati.
– Zar ti se povjerila?
– Pogodilo bi te kad bi tako bilo, zar ne? No mogu te umiriti. Najveći dio sama sam otkrila. Već sam razgovarala s ocem djeteta. Izraziti neotesanac, mlad, nezreo, drzak, zapušten, a još nije ni punoljetan. Brak s njime ne dolazi u obzir.
– Pa što onda?
– Imam prijedlog. Ali to bih ti htjela namiru saopćiti, a ne ovako na stubištu. Jorg, pođimo u dnevni boravak, tamo možemo o svemu razgovarati.
Direktor Landau polagano je išao za svojom ženom.
– U kojem je mjesecu? – pitao je. – Dijete, naravno, ne smije ugledati svijet!
– Christa ga želi po svaku cijenu zadržati!
Jorg Landau teško se spusti u naslonjač.
– Ona je, naravno, potpuno zbunjena – mirno reče njegova žena – što nije ni čudo u toj situaciji!
Sjedio je skutren uprijevši pogled u pod.
– Kako se to moglo desiti?! – zdvojno je pitao. – I to baš Christi! A ja sam bio na nju tako ponosan i u nju sam imao toliko povjerenja!
– Možda previše ponosa i previše povjerenja!
Podigao je glavu, oči su mu grozničavo sjale.
– Kako to misliš?
– Jorg – rekla je – budi pošten! Ti si Christu od malena strašno razmazio! Svaku si joj želju ispunio... nikada nije naučila da se bilo čega odrekne, da nešto sebi uskrati...
Nije joj dao da nastavi.
– To biva sve ljepše! Zar ćeš mi pripisati krivnju za to što se Christi sada dogodilo?
– Uvijek sam ti govorila da je loše odgajaš.
– Koješta! Ti si bila na nju ljubomorna otkako se rodila. U njoj nikada nisi vidjela kćer nego uvijek samo suparnicu!
– Pa to je smiješno!
– Ni upola tako smiješno kao tvoji prijekori!
Ukočeno su gledali jedno u drugo poput dvoje ogorčenih protivnika.
Tada je rukom prešao preko čela kao daje htio izbrisati očajne misli.



– Ah, Elisabeth – umorno je rekao – ova nas svađa nikuda ne vodi. Mislio sam da mi hoćeš nešto predložiti?

Trebalo joj je nekoliko trenutaka da zatomi svoj bijes i da ponovo može kontrolirati glas.

– Da – zatim je rekla – mislim da bi to bilo najbolje rješenje svih naših problema... Ništa nije rekao već je samo upitno pogleda.

– Preselit ću se s Christom u Hamburg. Tada ću biti uz nju u njezinim teškim trenucima, a kasnije bih se mogla brinuti i za dijete.

Još je uvijek šutio, a ona je već mislila da ga je uvjerala.

– Naravno, morao bi nam namjestiti mali stan – rekla je. – Tri sobe, kuhinju, kupaonicu...

– Zar bih vam morao mjesečno slati još koju tisuću? – mirno je pitao.

U mislima već je tako daleko naprijed pohrlila da je prečula opasan prizvuk u njegovu glasu.

– Ograničit ćemo se na najpotrebnije – rekla je – a onda neće dugo trajati dok Chrisla ne bude mogla zarađivati sama. Slažeš li se s time? Dobro znaš da sam uvijek htjela...

Zapela joj je riječ u grlu jer je odjednom primijetila da mu je na čelu opasno nabrekla žila.

– ... od mene otići u Hamburg – nadopunio je. – Da, znam Elisabeth, to si sjajno smislila! Nikada nisam mislio da si tako proračunata. Ne prezaš ni od toga da od nesreće naše kćeri snuješ svoju vlastitu sreću...

– Ali, Jorg! – zaprepašteno uzvikne. – Što to govoriš? Samo sam htjela...

– U Hamburg! No od toga neće ništa biti, ljubavi moja, ne, dokle god živim. Ti si moja žena i ostaješ ovdje kraj mene, jesi li razumjela? Ako napustiš ovu kuću, više od mene nećeš dobiti ni dinara. Čak štoviše, podići ću tužbu za rastavu braka.

Zbog zlonamjernog napuštanja. Pravo je na mojoj strani. Skočila je.

– I ti se usuđuješ to meni reći u lice? Ti se usuđuješ pozivati se na svoje pravo, ti, koji me već godinama varaš? Zar misliš da ne znam što radite ti i tvoja krasna tajnica? Misliš li da nisam prozrela tvoje jednostavne šahovske poteze?

– Želiš li dobiti rastavu – hladno je uzvratio – neću te sprečavati. Svu ću krivnju na sebe preuzeti, a to sasvim dobro

znaš.

– Ne! – uzviknula je – što se mene tiče, to vam neće biti baš tako lako! Poruči to svojoj Regini Salzmann! Neću pristati na rastavu pa da se oboje postavite na glavu! Ja sam još gospođa Landau, tvoja zakonita žena, a to namjeravam i ostati!

Sad i on ustane.

– Dobro – rekao je – tad smo o tome potanko raspravili. Bojne linije su jasno povučene. Za moju ženu je mjesto ovdje u Bad Harsfeldu, u mojoj kući, i nigdje drugdje na svijetu. Osim ako pristaneš na rastavu.

– To je ucjena! – rekla je stisnutih usana, blijeda od srdžbe.

Okrenuo se i pošao prema vratima.

– Zovi to kako hoćeš!

– A što će biti s Christom? Zar možda želiš da ostane i da dijete rodi ovdje u Harsfeldu? Da se izložimo ruglu cijeloga grada?

– Što će biti s Christom, o tome ću sutra donijeti odluku. Odgovorna si mi za to da do tada ne napusti kuću!

Ostavi ženu da stoji, bez pozdrava izađe iz sobe i pođe uza stube.

Kad je došao do Christine sobe, zaustavio se i prisluškiavao. Iznutra se nije mogao čuti nikakav zvuk. Pritisne kvaku i uđe.

Christa nije zaključala vrata.

Kći je spavala ležeći na boku, vitku je ruku stavila pod jastuk, smeđi su joj uvojci bili razbarušeni. Mirno je disala poluotvorenih usta.



Jorg Landau promatrao ju je osjetivši naglo uzbuđenje kao nikada prije. Kako li je djetinje izgledala i kako nevino, njegova Christa, njegova mala državna tužiteljica, kako ju je u šali nazivao!

Svoju karijeru proigrala je zbog nekog glupog momka, u njezinu je životu nastala rana koja se nikada neće zaliječiti... Pa ipak je spavala duboko i čvrsto, i, na njezinim usnama zapazio je mali smijeh. Činilo se da i u snu znade da se vratila u očinsku kuću u kojoj se osjećala zaštićenom.

Sagnuo se do nje i nježno je poljubi.

Michael – promrmljala je, i još jednom: – Michael!

Jorg Landau se uspravi i potresen izađe iz sobe.

5.

Beate Berger odlučila je da se još iste I noći vrati u Berlin, Odahnula je kad je s Klausom Leonhardtom obavila razgovor koga se dugo bojala, odahnula je i što je mogla djelovati na Christu Landau da se vrat i u roditeljsku kuću.

Sada više nije imala nikakva posla u Uatli Harsfeldu, više nije bilo ničega što bi je ovdje moglo zadržati. Čeznula je za kolegicama, za slobodnijim zrakom velegrada. Taksijem se odvezla na kolodvor, a da nije točno znala kad polazi noćni vlak. Ali više nije mogla izdržati u tijesnom roditeljskom stanu. Njezino kretanje na put gotovo je sličilo bijegu... bijegu od njene prošlosti.

Kad je proučila vozni red, ustanovila da je do polaska njezina vlaka ostalo dobrih tri četvrt sata. Nesreća, ali to se nije moglo promijeniti. Odlučila je da uđe u kolodvorski restoran, da popije šalicu kave i da popuši cigaretu; usrdno se nadala da neće susresti nekog znanca.

Tek što je prekoračila prag, ugledala je Giselu Grosser. Gisela je sjedila za jednim stolom u kutu, usred gomile prtljage i držala je u krilu crvenokosoga malog dječaka. Njezino lijepo, inače uvijek hladno lice očitivalo je izraz majčinske brige i ljubavi kakav Beate nikada prije nije vidjela na nekadašnjoj školskoj prijateljici i nije vjerovala da bi ga ona mogla imati.

Trenutak je mislila da se brzo povuče. Gisela, koja je bila posve zaokupljena sa sobom i svojim djetetom, još je nije opazila.

No tada je u Beati pobijedio osjećaj stare prijateljske veze koga se, usprkos hladnom razumu, nije mogla otresti i od kojega se možda nikada u životu neće moći potpuno osloboditi. Brzim koracima pošla je prema majci i djetetu.

– Gisela – rekla je – što radiš ovdje? Jesu li te istjerali iz kuće?

Gisela podigne glavu i nasmiješi se svojim starim drskim osmijehom.

– Naprotiv – rekla je – otišla sam dobrovoljno!

– Sa svojim dječakom?

– Zbog svojeg dječaka. Htjeli su ga strpati u dom, možda ga nekome dati da ga posvoji, u svakom slučaju otac je nešto o tome trabunjao. No to sam naravno odbila, te sam uzela Christophu za ruku i otišla .



– Svaka čast – prizna Beate – nikada ne bih vjerovala da bi to mogla učiniti!

– Znam da si me uvijek smatrala lakoumnom djevojkom.

– Gisela!

– Ne viči tako inače će se mali probuditi. Veselim se što je konačno usnuo. Sjedni ili nestani!

Beate Berger sjedne.

– A kako će to dalje ići? – pitala je. – Jesi li to promislila? Što će na to reći tvoj šef u Garmischu?

– Pa, neće baš biti oduševljen, ali će se morati s time pomiriti – bezbrižno reče Gisela. – Govori se da su dobre radne sile rijetke. Uopće ne može sebi dopustiti da me izbací.

– Daj bože da imaš pravo. A tvoja gazdarica? Što je s njom?

– Nemam gazdarice. Stanujem u apoteci. Lijepa soba s vlastitom kupaonicom. Jednostavno ćemo u nju smjestiti dječji krevetić i sve će biti u redu.

Beate se divila prijateljici, ali se ipak u duši osjećala prilično tjeskobno.

– Ne zamišljaš li sve to previše olako? – oprezno je pitala.

– Koješta! Gdje je volja tu je i put., to je stalna izreka mogega oca, ah ipak nečega ima u njoj.

– Zar misliš da će gospođa apotekarica preko dana paziti na malenog? Mislim, dok si na poslu.

– Uopće ne može. I ona radi. Njezina vlastita djeca rastu kako ih je mila volja.

– Pa što onda?

– Dat ću maloga u obdanište. To je jedina mogućnost. Sve sam već promislila. Tamo ću ga ujutro odnijeti, a navečer ću doći po njega.

– Tad će ipak doći u dom!

Gisela se odjednom sasvim uozbilji.

– To nije isto – važno reče. – On će ipak biti kod mene... ujutro i uvečer i svakoga praznika. Uvijek će znati kamo pripada i da je njegova majka uz njega!

Beate je gotovo rekla: »Tada više uopće nećeš biti slobodna«, ali potisne tu primjedbu. Gisela se odlučila i više se nije mogla povući. Ne bi bilo pristojno da je zbunjuje u njezinoj nakani.

Došla je konobarica i Beate naruči piće.

– Moram na peron – reče Gisela. – Ne bi li bila tako ljubazna pa da časkom pridržiš Chrisa?

– Ne, ne – reče Beate – ja ću ti iznijeti kovčege.

– Još bolje – reče Gisela – ali stvari su prilično teške. Samo nemoj da se pod njima slomiš.

Beate je uskoro uvidjela da Gisela ne pretjeruje. Kad je svu prtljagu konačno odložila na peron, dobrano se oznojila.

– Jao! – zastenjala je – samo bih htjela znati kako bi to obavila bez moje pomoći!

Gisela se nemarno nasmijala.

– To ni ja ne znam! Ali čovjek ne može biti na svijetu bez sreće. Ako bi sada jošdo kraja pokazala svoju dobrotu te mi kovčege dodala u kupe...

– To mi je časna dužnost – obeća Beate.

Odjednom više nisu znale o čemu bi razgovarale pa su bile sretne kad je vlak dojurio.

– Sretno, Gisela – rekla je Beate i srdačno poljubila Giselu u obraze. – Da ste oboje sretno!

Vlak je stajao. Bilo je gužve, stiske, udaraca, žurbe i uzbuđenja a tada je konačno Beate mladu majku i njezino dijete ukrcala u prazni kupe. Pošlo joj je za rukom da upravo pravodobno siđe s vlaka.



Stajala je na peronu, vidjela je kako su se kotači počeli kretati i kako je vlak, isprva polagano, a tada sve brže topotao iz stanice. Činilo joj se da vidi kako Giselino svijetlo lice iza prozorskog stakla zuri u noć.

Izvukla je rupčić i živo domahivala dokle god su se mogla vidjeti svjetla zadnjeg vagona. Osjećala je da se u tom času završilo važno razdoblje njezina života.

»Da li ćemo se ikada vidjeti, Christa, Gisela i ja«, pitala je samu sebe. Ali nije bila sigurna da li to zaista želi.

6.

Majka Michaela Hartmanna živjela je u Kielu. Bila je udovica, imala je trideset osam godina, rano je ostarjela, razočarala se u život. Prije deset godina njezin je muž poginuo u prometnoj nesreći. Otada se s jedincem sinom teško probijala kroz život. Primala je malenu mirovinu koja je jedva dostajala za goli život, pa je kod kuće radila za jednu tvornicu odijela. Više bi zarađivala kad bi išla u tvornicu. Ali dok je Michael još išao u školu, nije se mogla odlučiti da ga preko dana ostavi samog jer ju je neobičan ponos sprečavao da to učini.

– Nitko ne smije mojega dječaka omalovažavati zbog toga što je njegova majka tvornička radnica – običavala je govoriti. – Ne, neću ga sramotiti!

Sve njezine misli, svi njezini osjećaji i sva njezina nastojanja odnosili su se na njezina jedinca, a sve je žrtvovala da mu olakša studije. Ali Michael je tu spremnost za žrtvovanje osjećao kao nepodnosivo opterećenje. Radije se sam probijao kroz život.

Ipak je majku volio svim srcem i živio je samo za dan kad će kao doktor prava stupiti pred nju... ali susret s Christom Landau, činjenica da ona očekuje njegovo dijete, sukob s njezinom majkom, odjednom, su taj cilj učinili sumnjivim. Sada ga je morila nova odgovornost.

Gospođa se Hartmann zbunila kad ga je ugledala kako neočekivano stoji pred vratima stana. Istodobno su se na nju sručili radost zbog ponovnog viđenja, strah i zaprepaštenost.

– Michael, to si ti! – zazvala je. – Jesu li semestralni praznici? Ili si bolestan? Put je skup... odakle ti novac?

Michael je odlučio da odgovori na treće pitanje.

– Putovao sam autostopom – rekao je – jeftinije se ne može...

– Udi, mladiću moj! Izgledaš umorno! Jesi li gladan? Kako dugo možeš ostati?

Michael zagrlj majku.

– Nažalost – rekao je – još danas se moram vratiti. Ne smijem propustiti nijedno predavanje ako je to moguće!

Gospođa Hartmann pogleda svoga velikog momka. Njezine sive, inače uvijek vesele oči bile su neobično ozbiljne.

– Ali što se dogodilo? Ipak se moralo nešto dogoditi da si tako iznenada došao!

– Ne uzbuđuj se, majko, sve je u redu. Skinuo je ranac i stavio ga na pod.

– Zaista? – pitala je nepovjerljivo.

– Michael, tako si blijed!

– Vrlo sam dobro, majko, vjeruj mi! Samo... potrebna mi je tvoja pomoć!

– Novac? – uzvikne, gotovo olakšano.

– Naravno da ću ti dati sve što imam... znaš, nešto sam mogla uštedjeti!

Ganuće mu je steglo grlo.

– Hvala, majko – rekao je mukom se nasmiješivši – na tu će se ponudu vjerojatno još vratiti. Zasada trebam samo tvoj potpis...



Iz džepa kaputa izvuče tiskanicu i položi je na kuhinjski stol. Gospođa Hartmann tražila je naočale, ali ih odmah nije mogla naći, uzme tiskanicu i u ispruženoj ruci držala ju je daleko pred sobom.

– Prijedlog za prijevremeno proglašenje punoljetnosti – čitala je.

Spusti list papira i zbunjeno pogleda sina.

– Michael, što to znači?

– Oženit ću se, majko!

Gospođa Hartmann nije vjerovala svojim ušima.

– Ti? – pitala je kolebajući se između zaprepaštenja i radosti. – Michael, to može biti samo šala! Ti i ženidba, kako to zamišljaš? Ta sam si još napola dijete!

– Majko, namjeravam postati odraslim – mirno odgovori Michael. – Ima situacija u kojima ti ništa drugo ne preostaje!

U njegovim sivim očima vidjela je srdačan smiješak i bila je čvrsto uvjerenjena da se samo šali.

– Momče, mani se šale – rekla je – gotovo si me zaista zaplašio. Proglašenje punoljetnosti potrebno ti je za... za stipendiju ili nešto takva, zar ne?

Gotovo je prihvatio pojas za spašavanje koji mu je dobacila i pristao na njezino tumačenje. To bi mu olakšalo stvar. Ali nije rado lagao i sve se u njemu opiralo tome da laže upravo osobi koja je u njega imala najveće povjerenje.

– Ne, majko – rekao je – radi se o tome što sam ti rekao... zenit ću se!

Tek je sada shvatila da govori sasvim ozbiljno.

– Ne – oštro je rekla – ne, to nikada neću dopustiti... nikada!

– Majko, za pola godine bit ću punoljetan – odlučno reče – a tada mi više ništa ne možeš braniti. Promisli ne bi li bilo bolje da mi pomogneš umjesto da mi na put stavljaš zapreke...

– Za pola godine može se svašta dogoditi – rekla je gospođa Hartmann. – Možda će ti do tada poći za rukom da se oslobodiš iz pandža te žene koja te sigurno samo želi iskoristiti...

– Majko, ne bi smjela tako strogo suditi o osobi koju uopće ne poznaješ! Bez obzira na to da li bi me itko htio iskoristiti. Ništa nemam i još ništa nisam... lošije se nijedna djevojka ne može udati.

– Da – reče gospođa Hartmann – zato bi za tvoju prijateljicu bilo bolje... – prekinula se. – Reci mi, za volju božju, zašto se uopće želi udati za tebe?

– Majko, ona to uopće ne želi... ja ću je morati na to nagovoriti.

Gospođa Hartmann je nehotice kršila ruke.

– Ali zašto, zašto? Zar je zaista toliko voliš? Kakav je uopće ona čovjek? Je li djevojka? Žena? Gdje si je upoznao?

– Zove se Christa Landau, a studentica je prava u šestom semestru, ako ti koristi ta obavijest. Vrlo je čestita, inteligentna i draga djevojka...

– Ali to još uvijek nije razlog da se njome oženiš!

Gospođa Hartmann pogleda sina, ugleda njegovo zbunjeno lice svjesno krivnje i odjednom shvati.

– Ili... jeste li možda napravili glupost? Gledao joj je ravno u oči.

– Ako se postupak kome čovječanstvo zahvaljuje svoj opstanak može označiti kao glupost... jesmo!

– Ah, Michael, kako si mogao?

– Nema nikakva smisla da mi sada prigovaraš. Majko, prekasno je. Uostalom, već sam ti rekao da namjeravam postati odraslim... mužem. Samo sam ono uradio što mladi ljudi tisućama godina uvijek rade ili pokušavaju raditi!

– Ali čestita djevojka tako nešto ne dopušta! Michael, ništa mi ne pričaj, bolje od tebe poznajem svijet... Ta Christa mora da je lakoumno, pokvareno stvorenje!



– Samo me je previše voljela da bi mislila na svoju takozvanu krepost! Jer jednom... jedan jedini put u životu... nije obraćala pažnju na odgojem priučen oprez!

Gospođa Hartmann umorno se spusti na kuhinjski stolac.

– Michael, neću se s tobom svađati...

Prišao je do nje, položio ruku na njezino rame i plahom, nježnom kretnjom pritisnuo svoj obraz uz njezin.

– Ni ja s tobom, majko...

Objema rukama prihvatila je njegovu glavu i gledala mu u oči.

– Počekaj, Michael – molila je – očekaj još pola godine! Ne možeš se oženiti djevojkom samo stoga jer tebi... jer njoj... – Zapela je. – Michael, brak je ozbiljna stvar, u njega ne smiješ srljati kao u neku pustolovinu!

– Majko, dobiti dijete također je vrlo ozbiljna stvar... osobito za dijete! Misliš li da bih se mogao izložiti opasnosti da me kasnije sin... ili kći... proklinje? Da moje dijete odraste u uvjerenju da mu je otac nitkov?

– Ima toliko vanbračne djece... Michael se nježno oslobodi iz ruku majke i uspravi se.

– Ne želim da moje dijete trpi takvu sudbinu!

Gospođa Hartmann podigne oči prema njemu.

– Michael, tako nešto više nije velika nesreća! Vjeruj mi, nije potrebno da cijeli svoj život upropastiš zbog takve glupe pripovijesti. Ima i drugih mogućnosti da se brineš za dijete, zato ipak ne trebaš...

Upadne joj u riječ.

– Koje, majko? Kakve imam mogućnosti kao siromašan student da se brinem za dijete? U dogledno vrijeme ne bih mogao plaćati ni alimentaciju!

– To je dovoljan razlog da se još sada ne možeš oženiti!

– Ipak, majko, mogu, a to ću i učiniti! Majci svojega djeteta dat ću svoje ime, spriječit ću da na porijeklu mogega djeteta bude ljaga. O svemu sam dobro razmislio... samo je to sada važno.

– A od čega ćete živjeti?

– Kao i dosada zarađivat ću za svoj studij, a ne uviđam zašto bi mi to teže polazilo za rukom samo zato što ću biti oženjen. Christa dobiva potporu od kuće. Ako se budemo ograničili na najnužnije, moći ćemo i dijete sa sobom progurati...

Gospođa Hartmann gledala je sina kimajući glavom.

– To zvuči fantastično! Zar sam ne uviđaš da... da tvoje predodžbe o braku nemaju baš nikakve veze sa stvarnošću!

– Nećemo biti jedini studentski bračni par koji tako živi!

Gospođa Hartmann teško uzdahne.

– Više ne shvaćam svijet...

– Radije priznaj da ne shvaćaš mene... da se opireš da me shvatiš! Zar ne shvaćaš da nemam izbora? Morao bih se sam pred sobom sramiti kad bih Christu sada ostavio na cjedilu... nikada ne bih mogao poštovati sam sebe!

– Michael, ti si prepošten!

– Tako? Zar sam to uistinu? Tada te pitam, majko... tko me odgojio da budem čestit čovjek? Samo ti! Kad bi ti bio draži kao moralno propao, nesavjestan sin, tada si me morala predati socijalnoj skrbi ili si mi morala utuviti druga načela! Ja sam ono što si od mene učinila... Zar ti se više ne sviđam?

– Michael, teško je s tobom govoriti, ti uvijek umiješ tako upriličiti da drugi ima krivo...

– Ne, majko, prije bih rekao da sva tvoja moralna načela kojima si me učila ne shvaćaš ozbiljno već samo kao teoriju i ništa više! Čestito radi, ako te to ništa ne stoji, no ako time moraš



na sebe natovariti odgovornost, radije triput promisli što radiš. Tako otprilike misliš, majko, zar ne?

– Ne, Michael! Dobro znaš da tako ne mislim i da tako nikada nisam postupala! To sada govoriš samo da me povrijediš!

– Ne, nego zato da te navedem na to da shvatiš da moram raditi ono što sam uvidio da je čestito! Samo bi se sramila kad bih poput hulje izbjegavao odgovornost!

Gurne pred nju prijedlog za prijevremeno proglašenje punoljetnosti. Molim te, majko, potpiši!

– A ako neću!

– Tada više nećeš biti majka koju sam volio... tada ćeš biti žena koja me u odlučnom času moga života ostavila na cjedilu!

Pružio joj je odvijeno naliv-pero.

– Ovdje moraš potpisati, majko, kao opunomoćeni odgojitelj.

Gospođa Hartmann lati se pera oklijevajući.

– Mislim da strahovito griješim!

– ... Majko, činiš ono što je jedino ispravno... a na mene prenosiš odgovornosti za sve što ću u budućnosti činiti!

Uzme potpisani obrazac, složi ga i stavi u džep kaputa.

– Hvala, majko! Znao sam da me nećeš ostaviti na cjedilu.

Gospođa Hartmann ustane, pođe prema kuhinjskom ormaru, izvuče jedan pretinac i uzme u ruke štednu knjižicu.

– Michael, trebat će ti novaca – rekla

– Zasada još ne!

Ipak, odmah ću poći s tobom na poslu i podići svoju uštedevinu. Ona iznosi šest stotina maraka, malo... ali sam stadjela mnogo godina dok sam ih skupljala.

– Ali, majko, što će mi toliki novac?

– Za stan, Michael, i za bebu...

– Ne, majko, ne, to ne mogu primiti!

– Moj mladiću, ovoga ću puta ipak provesti svoju volju! Kad se već hoćeš oženiti tom djevojkom, moraš joj omogućiti da s tobom živi... a djetetu da bude kod svojih roditelja. Brak koji je samo formalnost, bio bi potpuno besmislen.

– Već ću pronaći sredstva i način da pribavim potreban novce.

– Michael, uzet ćeš ga od mene! Samo tvoja majka ima pravo da ti ga dade! Što misliš za koga sam stadjela? Michael, samo za tebe... iako sam mislila da će taj novac poslužiti za nešto drugo.

Michaelu navru suze na oči. S mukom je govorio.

– Zar ne osjećaš koliko me posramljuješ? Sad se sam sebi zaista činim poput svinje!

Prišla je svom velikom sinu da bi mu nježno pomilovala plavu, razbarušenu kosu.

– Michael, to nikako nisi, ti si dobar mladić... uvijek si bio dobar mladić! Samo se nadam da te tvoja Christa zavređuje!

Onoga jutra nakon dolaska u Bad Harsleld Christa Landau spavala je do kasna. Spavala je duboko i bez snova, divnim snom zdrave mladeži.

Probudila se istom kad se njezina majka nad nju nadvila i zatresla joj ramena.

– Što je? – pitala je sneno.

Ugledala je majčino ozbiljno lice i iznenada se svega sjeti. Naglo se digne.

– Je li otac ovdje? – zaplašeno je pitala. – Hoće li sa mnom razgovarati?

– Ne, ne. Tata je bio ovdje, ali je već otišao.



– Jesi li mu sve ispričala?
– Jesam.
– I kako je to primio?
– Razmjerno mirno. Christa, sada ne misli na oca! Imaš posjet. Zbog toga sam li' i probudila.

– Posjet? U ovo doba?

– Bit će deset sati.

– Dragi bože! A tko je to?

– Klaus Leonhardt, tvoj bivši nastavnik.

Christa je šutjela. U njezinim pametnim smeđim očima pojavio se neobičan pogled.

– Kaže da ga očekuješ – objasni majka.

– Da, tako je – reče Christa – očekivala sam ga.

Christa spusti vitke noge s kreveta i I ml raži papuče.

– Mama, za deset minuta ću sići. Kako hoćeš.

Gospođa Landau krene prema vratilim, ali zastane držeći kvaku u ruci.

– Molim te, ne pričaj mu o svojem stanju. Tati je vrlo stalo do toga da nitko ne sazna.

Christa izvede nekoliko brzih jednostavnih vježbi razgibavanja.

– Ne brini se, mama. Zacijelo to neću baš Klausu Leonhardtu objesiti na nos! Kako bih to mogla!

Klausu Leonhardtu bilo je teško da bezazleno razgovara s gospođom Landau kao da se zaista radi o posjetu iz udvornosti koji gaje doveo u tu kuću. Ljutilo ga što se ponašala kao da ne zna ni za njegovu osudu ni za njegovu kaznu zatvora ... kao da su te stvari već daleka prošlost i kao da više ne igraju nikakvu ulogu. Istodobno nije mogao, a da se ne divi gospodskom držanju kojim je vladala situacijom.

Gospođa Landau čavrljala je o vremenu, porastu cijena, koncertu u lječilišnom kazalištu i posljednjim najboljim književnim djelima dok je Klaus Leonhardt samo kratko odgovarao te se neprijatno ogledavao po otmjenoj prostoriji. Tu je dakle živjela Christa Landau dok je on u zatvoru provodio najteže i najmučnije godine svojega života. Ona, koja je tvrdoglavom šutnjom doprinijela da on dospije iza tamničkih zidova, u to je vrijeme uživala u blagostanju i raskoši roditeljske kuće.

– Ali to uopće nije tako – rekao je bez veze i rukom prešao preko čela.

– Kako, molim? Što mislite? – začuđeno zapita gospođa Landau.

– Oprostite, milostiva gospođo, samo sam sam sebe ispravio ... Christa zadnjih godina nije živjela ovdje u kući, zar ne?

– Nije. Ona studira u Hamburgu ... Puki je slučaj daje trenutno ovdje.

– Je li bolesna?

– Nije – odgovori gospođa Landau – samo ju je odjednom obuzela čežnja za roditeljima ... a imala je osobito povoljnu priliku da doputuje.

Ta izjava ni u njezinim vlastitim ušima nije zvučala uvjerljivo, ali Klaus Leonhardt očito nije ništa primijetio. Bio je previše zaokupljen sam sa sobom i svojom sudbinom.

»Čudan čovjek«, mislila je gospođa Landau, »pomalo neugodan! No ako se promisli što je sve proživio!«

– Smijem li vam ponuditi šalicu kave? – glasno je pitala. – Christa naime još nije doručkovala, pa stoga ...

– Ne, hvala, ne bih ništa – odrješito uzvratila.

»Nisam ga smjela pustiti u kuću«, mislila je gospođa Landau, »ali je već bio u dnevnom boravku kad me je djevojka pozvala. Moram li nazvati policiju? On je napokon kažnjenik. Ali ne, to ipak ne mogu. Nama nije ništa skrivio, barem još ne!«



Grčevito je tražila novi predmet razgovora, ali su joj pod mrkim pogledom Klaua Leonhardta zamrle riječi u ustima. Razgovor je zapeo.

Gospođa Landau je odahnula kad je Christa konačno ušla. Bila je vrlo svježa i pristala u crveno-bijeloj prugastoj haljini, dok su joj svježi uvojcji bili još malo vlažni od tuširanja, a lijepe oči bistre i osvježene snom.

– Zdravo – rekla je i nesigurno zastala kraj vrata.

»Sreća da se na njoj još ništa ne primjećuje«, mislila je gospođa Landau. Klaus Leonhardt ustane.

– Dobro jutro, gospođice Landau – učtivo je pozdravi.

»To je dakle Christa!« mislio je. »Da sam je negdje drugdje sreo, ne bih je prepoznao! Kako je lijepa, kao rascvjetana ruža, sa svojim blistavim pogledom, nenamazanim, lijepo oblikovanim ustima, ženskim oblicima! Uvijek mi je bila u sjećanju kao ružno pače, kao ukočeno, plaho, stisnuto dijete.«

Christa priđe bliže i sjedne, a da nije Klausu Leonhardtu pružila ruku.

– Molim te, mama, ostavi nas nasamo!

– Ali...

– Molim te!

Gospođa Landau ustane oklijevajući i napusti prostoriju. Dok je išla prema vratima, nitko nije govorio. Vani se zaustavila i prislonila uho na vrata, ali se iznutra nije moglo čuti ni glasa.

– Čini se da niste osobito iznenađeni što me vidite – reče Klaus Leonhardt.

– Ne – mirno uzvratila Christa. – Znala sam da ste opet u Bad Harsfeldu.

– Tko vam je to kazao?

– Zar je to važno?

– Nije, zaista nije.

Christa prekrži vitke noge i nasloni se na naslon stolca.

– Dakle ...?

– Zašto ste tada na raspravi šutjeli na moju štetu?

Christa podigne uske, tamne obrve.

– Jer nisam mogla ništa izjaviti.

– To nije točno! Znali ste da dijete što ga je Gisela očekivala nije moje ... da nije moglo biti moje!

– Odakle bih to morala znati?

– Jer ste bili Giselina najbolja prijateljica! Ona vam je to sigurno rekla!

– Poštovani gospodine Leonhardte – sabrano je izjavila Christa – to je tvrdnja koja se ne oslanja ni na kakve dokaze!

Klaus Leonhardt se zbunio.

– Nemojte lagati! – zaviknuo je. – Nemojte opet lagati!

– Ne tako glasno! – opomenu ga Christa. – Koliko poznam svoju majku, ući će u sobu budete li tako vikali!

– Oprostite! – promrmljao je.

– Opominjem vas u vašem vlastitom interesu.

– Vi studirate pravo, zar ne? – reče Klaus Leonhardt. – Dakle pravo i pravednost ipak vam moraju nešto značiti! Kad ste dopustili da odem u zatvor, bili ste još napola dijete, ali danas ... morali biste nastojati da se ta nepravda ispravi!

– Zar je to zaista bila nepravda?

– To znadete upravo tako dobro kao I ja.

– Svatko je tada mogao vidjeti kako ste bili zaljubljeni u Giselu Grosser!

– Ali je nisam dirnuo ... a pogotovo ne onako kako mi je državni odvjetnik predbacio!



– Očekujete li da više vjerujem vama nego sudu?
– Vi znate da to nisam bio ja! Vi poznajete pravog zavodnika. Da ste rekli jednu jedinu riječ, srušila bi se optužba protiv mene!
– Pa čak i da sam znala ... kakvog bih interesa imala da zbog vas izdam svoju najbolju prijateljicu?

Klaus Leonhardt se sjeti što mu je Beate Berger pričala o Christi... da je u njega bila zaljubljena i da ju je, a da to nije ni znao ni htio, teško uvrijedio.

– Vi me mrzite, zar ne?

– Ne – hladno je rekla Christa. – Gospodine Leonhardte, vi se precjenjujete!

Pogledala ga je. To više nije bio lijep muškarac za koga se kao maturantica oduševljavala. Kosa mu je posivjela, usta su mu se ukrutila i stegla, na čelu su mu bile urezane dvije okomite bore. Osvetila mu se ... a zapravo zašto? Jer se na nju nije osvrtao? Danas je znala da razum ili volja ne mogu upravljati čuvstvima.

– Tada sam bila vrlo mlada i vrlo glupa – priznala je.

U njezinu glasu nestalo je prisilne hladnoće pa je odjednom zvučao prirodno i blago.

Osjetio je preokret koji se u njoj zbilo.

– Christa – molio je – molim vas pomozite mi!

– Kako bih to mogla?

– Pođite sa mnom na policiju! Iskažite ... kažite što ste već tada znali i prešutjeli. Tada će se sudski postupak ponovno pokrenuti...

– Pa to vam ništa ne koristi. Izgubljene godine nitko vam više ne može vratiti.

– Ali ću biti rehabilitiran, Christa, opet ću moći raditi kao nastavnik.

– Zar vam je toliko do toga stalo?

– Da, mnogo! Kad biste znali s kakvim sam oduševljenjem, s kakvim idealizmom shvaćao svoj nastavnički poziv! Ta to ste, Christa, i vi morali primijetiti! Brinuo sam se za vas mnogo više nego što mi je bila dužnost, uložio sam sve svoje snage da vas dovedem do mature ... ali ste mi vi bile nezahvalne! Vi ste mi bile nezahvalne: Gisela, Beate i vi!

– Ali ne bez vaše vlastite krivnje ...

– Ne bez moje krivnje. Imate pravo! Ovih posljednjih dana što sam u Bad Harsfeldu više sam naučio nego u prošle tri godine u zatvoru. Mnogo toga krivo sam uradio. Nisam se smio zaljubiti u Giselu, a svoja čuvstva ni po koju cijenu nisam smio pokazivati svijetu. Morao sam sa svima vama, sa cijelim razredom, jednako postupati, svojim nastupom morao sam u vama ugušiti zaljubljenost koja je nicala ... morao sam za vas biti samo nastavnik i ništa drugo. Teško sam pogriješio, znam! No jeste li zaista uvjereni da te moje pogreške opravdavaju moju kaznu zatvora?

– Nikada nisam mislila da će vas zaista osuditi – rekla je Christa – i nijedna od nas nije računala s kaznom zatvora, zaista nije! Samo smo htjele ...

Zapela je.

– Da ja igram oca Giselina djeteta, zar ne?

– Da.

Klaus Leonhardt zavapi:

– Bože moj! Ah, moj bože!

– Ta još smo bile djeca – reče Christa – iako smo vjerojatno djelovale kao prilično odrasle. Ja ne, ali druge ... Beate i Gisela nastupale su strašno iskusno, znam. Ali su u srcu bile još djeca.

– Ali danas – reče Klaus Leonhardt – danas ste ipak sve odrasle! I vi, Christa, naročito vi! Danas biste se morali založiti za to da se ispravi nepravda koju ste mi nanijele!

Christa odmahne glavom.

– Ne mogu.



– A zašto ne? Zašto?

– Gospodine Leonhardt, nisam vas opterećivala u toku sudskog postupka, samo sam šutjela. A šutjet ću i dalje. Ne mogu Giselu uvaliti u nepriliku ... i ona je mnogo pretrpjela, vjerujte mi! To je dijete cijeli Giselin život usmjerilo na krivi put. Ne bih joj mogla nanijeti zlo i prikazati je kao lažljivicu . . . krivokletnicu . . . ne, ne, ni njoj ni njezinu djetetu.

– Ali to je jedini način da se rehabilitiram! Da mi se opet otvori put u građanski život! Ne tražim nikakve odštete, ne želim da ijedna od vas bude kažnjena . . . hoću samo da smijem biti nastavnik! A bit ću bolji nastavnik nego tada!

– To vam vjerujem!

– Christa, pomozite mi!

– Gospodine Leonhardt, ne mogu. Da sam rekla ono što bi vas moglo oteretiti, bilo bi to samo ono što mi je Gisela povjerila kao najveću tajnu. Ne mogu prekršiti svoje obećanje.

– Radi se o mom životu!

– Radi se i o Giselinu životu. Kako god se odlučila, uvijek ću ja snositi krivnju . . . uvijek će me mučiti zla savjest. Ali vi ste muškarac, vi ćete i vi morate izaći nakraj sa svojom sudbinom. Gisela je djevojka. Njezina sreća više mi znači.

Htjela je poći prema vratima. Prepriječio joj je put.

– Christa, ja ... vi ste mi jedini spas!

Christa je odmahнула glavom.

– Mi smo djevojke u svijetu prilično izložene... usprkos ravnopravnosti. Muškarac, smije, zaluditi..... neku djevojku, on je smije zavesti, a na nas pokazuju prstima. Ne mogu Giselu izdati. Postoji samo jedna jedina osoba koja vam zaista može pomoći, a to je sama Gisela.

– Dokazat ću da dijete nije moje. Sada kad sam ga vidio, znam da to mogu dokazati. Jedna jedina biološka pretraga dokazat će da taj crvenokosi dječak ne može biti moj!

– Takvu pretragu ne možete predložiti vi nego samo državni odvjetnik.

– Tad ću se obratiti državnom odvjetniku.

– Pokušajte! – iznemoglo reče Christa. Prije no što je mogao nešto uzvratiti, glasno je zazvala:

– Mama, mama!

Gospođa Landau uđe u sobu kao da je čekala taj poziv.

– Mama – reče Christa – gospodin Leonhardt htio bi se oprostiti! – a tada okrenuvši se prema Klausu: – Oprostite mi, molim vas, oprostite mi!

7.

Gisela Grosser nije se prevarila u računu. Ljekarnik Ludwig i njegova žena nisu doduše oduševljeno prihvatili maloga Christopa, ali nisu imali ništa protiv njega. Gospođa Ludwig čak je dječji krevetić, što ga je njezin sin prerastao, smjestila u Giselinu sobu u potkrovlju koja je time postala tako tijesna da se u njoj jedva moglo okrenuti. Posudila joj je i dječja sportska kolica u kojima je Gisela maloga mogla odvesti u obdanište i opet ići po njega jer je, ipak, trebalo pješačiti dvadeset minuta ... što je velika udaljenost za Christophove male nožice.

Kad se Gisela srdačno zahvaljivala, gospođa Ludwig je odmahнула.



– Mi vas, Gisela, volimo, to i sami znate! Ipak, ili upravo stoga nisam sasvim uvjeren da je li ispravno ono što činimo ... Čini mi se kao da vas potpomažemo pri krivoj odluci.

– Mislite li da sam pogriješila što sam Christophu uzela k sebi? No ja sam njegova majka, i on pripada meni.

Gospođa se Ludwig prijazno zagleda u Giselinu uzbuđeno lice.

– Sada u prvom redu uopće ne mislim na malenoga – rekla je.

– To ne razumijem!

– Vi to, Gisela, ne želite razumjeti. Vrlo dobro znate što mislim. Ovdje u Garmischu ima nekoliko muškaraca koji se za vas zanimaju ...

– Pa što onda?

– Garmisch je malen grad. Ovdje ne možete očekivati da će svi ljudi biti bez predrasuda.

– Daleko sam od toga da želim da me netko uzme za ženu iz sažaljenja ili milosrđa – ponosito izjavi Gisela.

– Time sebi i svima koji vas vole otežavate situaciju.

– Zar sam morala dopustiti da moga dječaka odbace? Da ga smjeste u dom?

– Gisela, nećemo se prepirati – mirno reče gospođa Ludwig. – Vi ste odrasla osoba, a nemam pravo da se miješam u vaš život. Samo sam vam htjela objasniti da vas ne podupiremo stoga što mislimo da je vaš postupak ispravan nego ...

Prekine se.

– Mislim da zaista nema smisla o tome dalje govoriti.

Gisela zabaci sjajnu plavu kosu. Gospođa Ludwig upadne joj u riječ.

– To nikako ne želimo. Volimo vas kao osobu, to vi, Gisela, znate, a vrijedna ste nam i kao radna snaga ... zašto da to krijemo? Ali mogu zamisliti da ćete sami doskora zaželjeti da se odselite.

– Ne znam zašto. Meni se u Garmischu sviđa.

– Počekajte da li ćete tako misliti za nekoliko tjedana!

Gisela je znala da joj gospođa Ludwig želi dobro, a bila je i sasvim svjesna toga da joj, barem u skoroj budućnosti, neće biti lako. No za to nije marila. Htjela je izazvati okolinu, htjela ju je na sebe nahuškati, da, čeznula je, a da to nije znala, da zbog okoline pati.

Još prije no što se Christoph rodio ... još od onoga nesretnog sudskog postupka u kome je Klaus Leonhardt na osnovi njezina iskaza bio osuđen na kaznu zatvora, nikada je nije sasvim napustio pritajeni osjećaj krivnje, koji je prikrivala drskim, samouvjerenim, izazovnim nastupom. Ali svih prošlih godina nikada uistinu nije bila potpuno sretna. Predobro je znala da je zgriješila i da je zaslužila kaznu. No budući da je ta izostala, nastojala je tu kaznu iznuditi.

Uživala je pri pomisli kako će svojega malog dječaka gurati kroz grad u obdanište, kako će se sretati sa samilosnim, podrugljivim, prezirnim pogledima, zamišljala je kako ljudi znatiželjno šapuću iza njezinih leđa.

Za današnji izlazak osobito se dotjerala, duge obrve istakla je tamnom olovkom, puna usta namazala svijetlim crvenilom i brižljivo počesljala kratko odrezanu plavu kosu. Odjenula je svijetlo-modru haljinicu s dubokim okruglim izrezom i širokom nabranom suknjom koja je bila tako kratka da su joj se vidjela tanka koljena, te su se njezine vitke noge izazovno isticale.

Visoko uzdignuvši glavu, ne gledajući ni lijevo ni desno, gurala je kolica kroz ulice, smiješila se svome malom crvenokosom dječaku koji se poslije napora noćnog putovanja vrlo brzo oporavio i zadovoljno sam sa sobom brbljao. Iako joj se žurilo, svakome je pružala priliku da gleda nju i njezino dijete.

Kad je prolazila mimo fotografske radionice König, njezin mladi vlasnik, Axel König, fotograf i najmlađi član gradskog vijeća, upravo je spuštao tende na izlozima da ih zaštiti od sunca.



To je bio jedini susret koji je Giselu zaista ugodno dirnuo, jer je Axel Konig za nju više značio nego što je sama sebi htjela priznati. Nehotice pogleda u stranu i ubrza korake.

No Axel Konig već ju je zapazio.

– Gisela! – zazvao je.

Pohitao je za njom i dostigao je s nekoliko brzih koraka.

– Dobro jutro, Gisela – srdačno reče – danas je lijep dan, zar ne?

Istom tada primijeti da gura dječja kolica.

– To je zaista slatki momčić – rekao je – gdje ste ga našli? Zar Ludwigovi imaju goste?

Nagnuo se nad malenog!

– Zdravo, mladiću? Kako ste? Christoph ga je sa zanimanjem gledao velikim, sjajnim očima.

– Hvala, dobro! – uljudno je rekao dobro odgojeni dječak.

– A kako se zoveš?

– Chris!

– To je lijepo ime!

Dječak se digne i umalo što nije ispao iz kolica. Axel Konig opet ga stavi na njegovo mjesto.

– Sjedi, mladi čovječe!

– Zove se Christoph Grosser – reče Gisela glasom koji je i njoj samoj zvučao strano – i ako baš želite znati, Axel... ja sam njegova majka.

Axel Konig se uspravi i pogleda Giselu. Njegovo usko lice pravilnih crta časkom je djelovalo pomalo iznenađeno.

– A tako – bespomoćno reče – to je dakle tako!

– Da, to je tako – ponovi Gisela naglašavajući svaku riječ. – Molim vas, oprostite, nemam vremena.

Požurila je i ljutila se zbog užurbanog rastanka koji je morao izgledati poput bijega. Namjeravala je sve izvesti sasvim drukčije hoteći se prema Axelu Konigu ponašati hladno i bahato.

No sad joj je srce snažno kucalo, lice joj je gorjelo, a na oči su joj navrle suze. Duboko je disala da bi se smirila.

»I to je prošlo«, pokušala se tješiti. »Sretna sam daje i to prošlo.«

Ali je znala da će je taj susret još dugo progoniti čak i u snima.

– Sami znate da sam uvijek vjerovao u vašu nedužnost, gospodine Leonhardte – reče odvjetnik dr. Meyer. – Ta znate da sam se svojedobno svim sredstvima borio za vaše oslobođenje od optužbe. Rijetko me je kada tako dirnuo nesretan ishod sudskog postupka. Vjerovali ili ne, ni danas to još nisam sasvim prebolio. Jasno je da ću sve poduzeti da se ta nepravедna osuda preinači. Samo, nažalost... zasada ne vidim nikakve mogućnosti.

Podigne bijele, vrlo njegovane ruke, ali ih ponovo spusti kretnjom koja je očitivala prepuštenost sudbini.

Odvjetnik je Klause Leonhardta primio u svojoj velikoj, pomalo mračnoj, staromodno ali ukusno namještenoj kancelariji. Prema svom nekadašnjem klijentu nastupio je vrlo uljudno, što je Klausu Leonhardt godilo, ali se istodobno zbog toga osjećao pomalo nesigurno. Više nije bio naviknut da se s njime postupa s poštovanjem, da sjedi sučelice čovjeku koji ga očito ne smatra zločincem nego osobom koju je sudbina teško pogodila.

– Ali dijete – rekao je – taj crvenokosi mladi momčić! Pa on je živi dokaz da mu nisam otac... da ne mogu biti otac! U mojoj porodici nikada nije bilo crvenokosih, a tako ni u porodici Gisele Grosser!



– Sve je to dobro i lijepo. Ali kako će nam to pomoći! Ta uvijek smo znali da niste otac.
– Pomoću toga djeteta možemo to sudu dokazati! Svaki medicinski vještak bezuvjetno bi morao zaključiti da to dijete ne može biti moje! Samo biste morali iznijeti prijedlog da se izvrši nasljedno-biološka pretraga ...

Odvjetnik Meyer upadne u riječ Klausu Leonhardtu.

– Nažalost – rekao je – to je sasvim isključeno. Za to nemam podrške. Po zakonu vi ste otac. Za sud i za državu slučaj je riješen.

Nagnuo se naprijed.

– Gospodine Leonhardte – uvjerljivo je rekao – shvatite. Sudski postupak mogli bismo iznova pokrenuti samo ako bismo mogli iznijeti nove dokaze ...

– Ovo dijete je dokaz!

– Ne. Dokaz bi bio tek rezultat pretrage koji bi isključio vaše očinstvo. No do toga rezultata pretrage ne možemo doći a da se opet ne pokrene sudski postupak. Kad bi ta gospođica Christa Landau pristala da dade izjavu, bilo bi to nešto drugo. Njezina izjava možda bi državnog odvjetnika uvjerala da je svojedobno izrečena kriva presuda ... Samo državni odvjetnik, a ne mi, može odrediti nasljedno-biološku pretragu.

Klaus Leonhardt udari se rukom po čelu.

– Bože moj, zašto je sve to tako složeno!

– Nervozni ste, gospodine Leonhardte, a ja to razumijem. Ali nema smisla boriti se protiv vjetrenjača. Vi i ja znamo da je ta djevojka lagala ... no što je sprečava da i dalje ne laže? Gisela Grosser nikako i nikada neće dobrovoljno pristati na to da se kod njezina djeteta izvrši nasljedno-biološka pretraga. Za nju bi bilo jednostavnije da odmah prizna ...

– Možda bih je mogao na to privoljeti!

– Glupost! Tada bi zaista morala biti uvjerena da ste vi, gospodine Leonhardte, otac i nitko drugi. Tada ne bi bila lažljivica nego bolesnica. Ali taj dojam svojedobno nije na mene napravila. Ona je sasvim svjesno lagala ... jer je htjela zaštititi oca svojega djeteta, a možda i zato jer nije znala tko je otac. No prije svega ona je lagala iz straha od vlastitog oca ... a to sve nisu bolesni razlozi.

Klaus Leonhardt ustane.

– Ipak ću otputovati k njoj – odlučno reče. – Stvar moram izvesti na čistac. ... Ne mogu dopustiti da me mori nepravda!

– Sada, Gert... moram otići – mucala je djevojka mlada kao kaplja. Zacrvenjela se pod pogledom Klause Leonhardta i nehotice je okrenula glavu ustranu kao da je htjela spriječiti da on upamti njezino lice.

– Ciao – nehajno reče Gert Kolberg – doviđenja, Uschi! Javit ću se!

Uschi je htjela izaći, ali joj Klaus Leonhardt prepriječi put.

– Još samo časak! – rekao je. – Znadu li tvoji roditelji ...

Gert Kolberg zgrabi ga snažno za ruku i povuče u stranu.

– Mirno, stari dječake – rekao je – da znate, to je moja djevojka, a vi se izvolite brinuti za svoje poslove!

Otvorio je Uschi vrata, a ona izmakne napolje.

Klaus Leonhardt bijesno se zacrveni i začas izgubi prisebnost.

– Vi ... nitkove! – zatulio je.

– Polagano, polagano – bez uzrujavanja reče Gert Kolberg – što zapravo hoćete? Igrati apostola ćudoređa? Jeste li možda iz Službe za mladež?

– Djevojka nema ni šesnaest godina!

– Krivo! Ima sedamnaest. No bez obzira na to, što se to vas tiče?



Klaus Leonhardt bijesno se ugrize za usnu da gaje zaboljelo.

– Ono što ovdje radite – rekao je s mukom se svladavajući – upravo je neodgovorno. Iskorištavate naivnost toga mladog stvora . . .

– No tako naivna Uschi baš i nije – izjavi Gert Kolberg. – Osim toga, k meni dolazi dobrovoljno. A zašto ne bi smjela ako je to zabavlja?

Samodopadno se nacerio.

– Rado bih vas prijavio – ozlojeđeno reče Klaus Leonhardt.

Cerekanje Gerta Kolberga postade izrazitije.

– I to baš vi? Puknut ću od smijeha! Prema vama ipak sam neiskusni dječak. Napokon, djevojka mi nije povjerena na odgajanje. Jednostavno sam je pokupio na plesnjaku dok vi...

– Nisam zaveo Giselu Grosser!

– Ma što kažete? A tko onda?

– Upravo bih to htio od vas saznati! Gert Kolberg pogladi priljublenu rihu kosu.

– Žao mi je, stari dječake – reče – obratili ste se na krivu adresu.

– Vi poznajete Giselu Grosser, čak ste je vrlo dobro poznavali .. .bila vam je partnerica u plesnoj školi.

– Točno! Neko vrijeme bio sam u nju prilično zateleban, ali nisam imao kod nje uspjeha; tada sam bio još pravi početnik.

Pažljivo je gledao u Klauza Leonhardta, a njegove hladne plave oči odjednom su očitovale nešto poput sućuti.

– Što vam je? – pitao je. – Potpuno ste pozelenjeli oko nosa! Uđite, sjednite ... Dat ću vam viskija pa ćete se odmah bolje osjećati.

Klaus Leonhardt potisne poriv da ovoga sumnjivog mladog čovjeka jednostavno ostavi i da ode. No pravodobno se dosjeti da ne može sebi dopustiti da bude osjetljiv. Morao je Gerta Kolberga navesti da govori; od toga ovisi cijela njegova sudbina. Stoga reče:

– Hvala!

Ušao je za Gertom Kolbergom u namještenu prostoriju, nastojao je da ne gleda na neuredno razbacani kauč i spusti se u udoban naslonjač.

Gert Kolberg stavi na stol bocu viskija i dvije čaše, nestane u kuhinji i vrati se sa zdjelicom punom leda i s vrčem vode. Vještim pokretom natočio je piće pa podigne čašu.

– Cheerio – reče – za ljubav ... i za to da nas više ne pratite!

Klaus Leonhardt razvuče usne.

– Cheerio! – rekao je.

Gert Kolberg popne se na naslon naslonjača.

– Što bih, dakle, mogao za vas učiniti? Viski je blagotvorno djelovao na Klauza Leonhardta.

– Gospodine Kolbergu, najprije vas molim da mi oprostite. Mislim da sam se maloprije prilično ... prilično glupo ponašao.

– Moglo bi se reći! Ali, stari dječake, neka vas to ne brine ... Svaki čovjek od zgrade do zgrade dobiva moralne napadaje. Osobito kad se radi o djevojci nekoga drugog.

– Je li Gisela Grosser bila vaša djevojka!

– Već sam rekao . . . nije.

– Ali ste rekli da ste u nju bili zaljubljeni.

– Tko to nije bio? Gisela je bila slatka, mala vještica ... ali kome to pričam? Ta i vama se sviđala.

– Nisam je zaveo.

– Bilo je dakle obratno. Uostalom to bih od nje mogao očekivati. Bila je velika lisica.

– Između nas uopće nije bilo intimnih odnosa.

Sad se Gert Kolberg vidljivo iznenadio ... ili je vrlo uvjerljivo odigrao iznenađenje.



– Pali ste dakle koliko ste dug i širok! – rekao je. – Zar su vas nepravедno osudili?

– Da.

– Dakle, samo mogu reći... moje iskreno saućešće! A ona se klela svime na svijetu ... Recite zašto je tako morala postupati?

Klaus Leonhardt zapali cigaretu.

– Iz straha pred svojim ocem ... a možda i da zaštiti svog prijatelja!

– Vrlo zanimljivo! Što se sve ćovjeku može dogoditi! Uvijek govorim ... nikada ne možeš biti dovoljno oprezan!

Klaus Leonhardt duboko povuće dim iz cigarete, a da nije gledao u Gerta Kolberga.

– U svakom slučaju bili ste dovoljno oprezni – rekao je. – Vaše se ime na raspravi nije ni spominjalo.

– A zašto bi? – uzvрати Gert Kolberg. – Već sam vam kazao ... kod bebece nisam imao uspjeha.

– Zvući pomalo nevjerojatno, je li? Gert Kolberg tako žestoko potrese ćašu da su kocke leda zazvećale.

– Ne vidim. Tada sam bio još u ... recimo . . . pubertetu. Imao sam mnogo bubuljica i kompleks manje vrijednosti. Zbog svoje crvene kose. Zaista, jednom sam vidio staru Grosser kako gura kolica i u njima crvenokosoga klipana. Ali nisam bio siguran da je to Giselin potomak.

– Zar se nikada niste brinuli za maloga?

– No, sada je zaista dosta!

Gert Kolberg sklizne sa naslona naslonjaća i stane teškim koracima šetati po sobi.

– Valjda mi ipak nećete podvaliti da sam ja dječakov otac?

– Iskreno priznajem ... da!

Gert Kolberg stane pred Klause Leonhardta i nasmije mu se u lice.

– Žao mi je što vas moram lišiti jedne nade ... ali putujete sasvim krivim brodom! Između Gisele i mene ništa nije bilo osim nekoliko šeptrljivih i prilićno neuspjelih poljubaca.

– Gospodine Kolbergu – reće Klaus Leonhardt – zbog te pripovijesti sjedio sam u zatvoru. Moja karijera je uništena. Do kraja života bit ću bivši kažnjenik, bivši robijaš ...

– Strašno!

– Imao sam vremena da o svemu razmišljam. Dok sam još sjedio iza rešetaka, ćvrsto sam nakanio da pravom Giselinom zavodniku izbijem zube ... da, hladnokrvno bih ga mogao ubiti.

Gert Kolberg nije ni okom trepnuo.

– Shvatljivo – rekao je – to bi se i meni dogodilo.

– Ali sada o tome drukćije mislim. Koliko vam je onda bilo godina?

– Osamnaest.

– Bili ste, dakle, još mladić. Mladić koji se bojilo, koji uopće nije mogao uvidjeti posljedice svoje šutnje.

– Stari dječaće, slušajte ...

Klaus Leonhardt ušutka ga pokretom ruke.

– Više se neću osvećivati – rekao je – samo želim pravdu! Budući da niste bili pozvani pred sud kao svjedok, nećete biti krivi zbog šutnje. Ne oćekuje vas nikakva kazna ... a ja ću na osnovi vašega priznanja biti rehabilitiran! Gospodine Kolbergu, opet ćete moći spavati ćiste savjesti!

– Sasvim shvatljivo – reće crvenokosi mladić – samo ... lakoumno trošite rijeći na krivu adresu. Ja to nisam bio.

– Ići ću još dalje. Naslijedio sam nešto novaca. Dat ću vam novaca da biste mogli namiriti svoje obaveze prema djetetu ... u svakom slučaju barem dospjele otplate.

Gert Kolberg se uozbilji.



– Gospodine Leonhardte, smatrate me za besavjesnog momka, a to vam ne mogu zamjeriti. Zaista sam, što se djevojaka tiče, lakoumno pseto. Ali nikada ... kunem vam se ... nikada ne bih dopustio da netko drugi ispašta za ono što sam počinio i još nikada nijedna djevojka nije sa mnom zatrudnjela. U slučaju Gisele Grosser nedužan sam kao novorođenče... Mogu vam se zakleti svime što mi je sveto.

– Ishodit ću da se izvrši nasljedno-biološka pretraga.

– Činite ono što ne možete propustiti. Ali uštedjet ćete novac, srdžbu i gadno razočaranje budete li mi vjerovali.

– Dijete ima crvenu kosu – nepopustljivo reče Klaus Leonhardt.

– Pa što onda? Zar sam ja jedini muškarac u Bad Harsfeldu koji ima crvenu kosu?

– Vi ste jedini crvenokosi momak s kojim je Gisela prijateljerala!

Gert Kolberg otpije dobar gutljaj iz svoje čaše a onda je odlučnom kretnjom stavi na stol.

– Zvuči prilično uvjerljivo – rekao je.

– Priznajte – silio je Klaus Leonhardt. – Vi ste ipak u biti čestit momak i...

– Žao mi je, ja to nisam bio. Ali dajte da malo promislim...

Podigao je glavu i otvoreno gledao Klausu Leonhardt u oči.

– Jeste li već govorili s Horstom Liidersom?

– Ne. Tko je to?

– Dječak iz moga bivšeg razreda. Sin liječnika Liidersa. Nije bio u plesnoj školi jer nije imao vremena za igrarije. Tipičan štreber, razmažen majčin sinčić... ali lijep! Plavi uvojci, put kao u djevojke, duge crne trepavice. Svojedobno imao je mnogo uspjeha. A bio je... dobro me slušajte. . . dugo vremena prilično prislan s Giselom.

– Ali prema vašem opisu... tražim muškarca sa...

– ... crvenom kosom, već znam. Horst Liiders je nema, ali se sada čvrsto držite. On ima crvenokosu sestricu. Ide u licej. Možete je vidjeti svakog jutra kad ide u školu.

Klaus Leonhardt se uspravi.

– Je li to istina?

– Kakvog bih interesa imao da vam pričam priče? Naravno da se ne mogu zakleti da je on otac ... pa ni na to da je s Giselom zaista nešto imao! Pa ipak, mislim da će vam se isplatiti da s njime malo porazgovarate.

Klaus Leonhardt ugasi cigaretu i ustane.

– Gdje stanuje?

– Studira medicinu u Munchenu. Pričekajte, mislim da vam čak mogu dati njegovu adresu.

Gert Kolberg naglo izvuče bilježnicu i prolista je.

– Evo, tu je ... Miinchen, Ainmiller-strasse 16 a, kod Wittkopfa!

Kad je Klaus Leonhardt otišao, Gert Kolberg ostao je zamišljeno stajati usred velike nepospremljene sobe. Tada je prišao k prozoru i gledao kako njegov posjetilac brzo prelazi preko ulice.

Gert Kolberg grizao je članke na prstima.

– Prokletstvo! – tada je glasno i jasno rekao.

Zatim dođe do telefona i nazove Munchen. Nekoliko je puta zazvonilo prije nego se javio ženski glas.

– Molim vas, mogu li govoriti s Horstom Ludersom? – upita Gert Kolberg. – Izašao je? Nemam sreće! Kad će se vratiti?

Počese se iza uha.

– Da, važno je, čak vrlo važno . . . kod budućeg tasta! Što, je li već zaručen? Recite mi molim vas broj... Hvala, pokušat ću.



8.

Gert Kolberg spusti slušalicu, naliže na kocku leda dva prsta viskija, isprazni čašu nadušak i duboko uzdahne. Tada opet podigne slušalicu i nazove jedan broj.

U blagovaonici doktora Krausea, profesora Medicinskog fakulteta, vladala je građanska raskoš ... pokućstvo stila čipendejl, orijentalni sagovi, gobleni, kristal i blistava srebrnina ... Na uzdužnim stranama velikoga ovalnog stola sjedili su profesor Krause i njegova žena, a na kraćim stranama Annelie, "njihova kći, i Horst Liiders, sučelice jedno drugomu. Jeli su i živo čavrljali.

Proesor Krause, suhonjav, sjedokosi gospodin, pričao je anegdotu o bolesnici koja je bila čvrsto uvjerena da je njezina reuma posljedica svemirskih letova i da je cijela klima sasvim poremećena, što se odražava na njezinim kostima.

Svi su se, kako doliči, smijuckali toj priči, a Horst Liiders nastojao je da ispod stola nogom pritisne list svoje zaručnice. Nasmiješila mu se, zacrvnjela se i u tom je času izgledala ljepušasto, što se inače o njoj nije moglo reći. Bila je bezbojna plavuša koja nije znala što bi od sebe učinila jer su joj roditelji strogo branili da se šminka.

Svi su čuli daje telefon zazvonio.

– To je tako kad si liječnik – srdito je kazao profesor Krause. – Sinko moj, dobro promisli ne bi li promijenio struku!

Kućna pomoćnica, koja je posluživala u crnoj haljini i bijeloj pregačici, ispusti iz ruke poslužavnik s pečenjem i otrči u profesorovu radnu sobu. Začas se opet vratila.

– Poziv za gospodina Liidersa – rekla

Horst Liiders odmah osjeti da se mora braniti.

– Jedino moja gazdarica zna da sam ovdje – brzo reče.

– Recite smutljivcu da smo pri jelu – progundao je profesor – neka ostavi broj. Gospodin Liiders će kasnije nazvati.

– To je međugradski poziv – reče djevojka. – Iz Bad Harsfelda!

– Horst, možda je to tvoja majka – reče profesorova žena. – Mislim da se odmah moraš javiti.

Horst Liiders već je ustao.

– Zove neki gospodin – reče djevojka.

– Vjerojatno moj otac!

– Pozdravi kolegu – reče profesor Krause.

– Hvala, tatice, neću zaboraviti. Horst Liiders uđe u profesorovu sobu, nagoniski zatvori za sobom vrata prije no što je pošao do telefona, i uzme slušalicu koja je ležala na pisaćem stolu.

– Halo ...

– Čovječe, prošla je vječnost dok sam te dobio na telefon – reče muški glas – stari momče, naknadno srdačna sućut prigodom zaruka ... Je li barem zgodna?

Horstu Liidersu glas se činio poznat, ali nije odmah znao kamo da ga svrsta.

– Molim, tko govori? – oprezno upita.

– Gert... Gert Kolberg!

– Ah, tako, to si ti! Odavno se nismo čuli.

– Sam si kriv. Ništa se ne javljaš.

– Žao mi je – reče Horst Liiders. – Zašto me nazivaš? Molim te budi kratak; upravo sjedimo pri jelu i...

– Razumijem. No u tvom je vlastitom interesu da me poslušaj.

– Ne mogu zamisliti što ... Gert Kolberg upadne u riječ.



– Klaus Leonhardt opet je kod kuće! Trenutak je zavladała šutnja.

– Halo, halo! – zazove Gert Kolberg. – Što je? Jesi li još tu?

– Samo nastojim shvatiti – polagano reče Horst Liiders – zašto mi to pričaš?

– Ako to ne znaš, tim bolje. Mislio sam da te moram opomenuti. Prema svemu sudeći Leonhardt je već na putu k tebi!

– K meni? Ali zašto bi...?

– Traži oca Giselina djeteta. Odlučno tvrdi da to nije on. Zar nikada nisi vidio Giselina dječaka?

– Nisam ...

– Ima crvenu kosu! Stoga je Leonhardt bio najprije kod mene. Slijedeći na njegovu popisu si ti, zbog tvoje crvenokose sestre ...

– Dakle tako! No kunem ti se ...

– Stari Šveđanine, meni se ne trebaš kleti. Radije gledaj kako ćeš raščistiti s Leonhardtom? Horste, ako si to ti zaista bio ... čuj me sada dobro ... radije priznaj! Ništa ti se, naime, ne može dogoditi osim što ćeš morati plaćati!

– Gert, zaručen sam!

– Već sam shvatio. Ali se ne bi morao suviše obazirati na svoje građanske obaveze! Čovjek je napokon sjedio u zatvoru, više neće moći biti u službi u školi ... Ako mene pitaš, ima pravo na to da istina konačno izađe na vidjelo.

– Meni ne trebaš dijeliti savjete – reče Horst Liiders stisnuvši usne.

Više nije slušao što je Gert govorio, polagano je spustio slušalicu. Tada se oklijevajući vratio u blagovaonicu.

– Oprostite — reče — što je tako dugo trajalo ...

– Da li se nešto dogodilo? – uznemireno upita Annelie. – Sasvim si blijed.

– Ja ... čini se da mojoj majci nije sasvim dobro. Otac bi htio da dođem u Bad Harsfeld.

– Ah, naravno da ću te pratiti! – uzvikne Annelie. – Zar ne, tata? Smijem li?

Profesor Krause prečuje to pitanje.

– Kada putuješ? – pitao je.

– Sutra ... ili možda već noćas.

– Tako žurno? – pitao je profesor. – Usred semestra? Zar si zaboravio da ćeš uskoro polagati državni ispit?

– Što je tvojoj majci? – pitala je gospođa Krause

– Ne znam točno ...

– Lijep si mi ti liječnik – zagalami profesor. – Pa to je prvo što si morao pitati! Sad ću ja govoriti s tvojim ocem ... kao kolega s kolegom ...

Odgurne stolac i spremi se da ustane.

– Ne, tata, ne, molim vas nemojte – reče Horst Liiders – to nije potrebno. Neće biti tako loše, inače bi mi otac to kazao. On govori ... samo o ... nelagodnosti. Samo sam se u prvi mah prestrašio ...

– Dobar si ti momak – reče gospođa Krause.

Horst Liiders prisili se na smiješak.

– Naravno da neću putovati. To je bila samo trenutačna ideja. Vjerojatno će mojoj majci za nekoliko dana biti sasvim dobro.

– Nadajmo se – reče profesor Krause. No pogled kojim je promatrao budućeg zeta odavao je da se zabrinuo.



9.

Kad je stari Konig, otac Axela Koniga, ušao u ljekarnu, Gisela Grosser je osjetila kako joj krv navire u lice. Odmah je oborila oči i pokušala odgonetnuti recept koji joj je preko tezge pružila jedna mlada žena, ali su joj nečitka slova plesala pred očima, brkala se i mutila.

– Doktor kaže da nije čir na želucu – objašnjavala je mlada žena. – Hvala bogu! Samo nervoza, rekao je, a tko ne bi bio nervozan uza sve brige koje imam. Ali moj muž kaže da si ja to utvaram, da nervoza nije bolest... no baš bih mu priuštila svoje boli kad se on kod najmanje prehlade pravi kao da je na samrti!

– Trenutak, molim vas!

Gisela Grosser se prisili da se mušteriji ljubazno nasmiješi i s receptom nestane u prostorijski s lijekovima. Nasloni se na visoku policu i prisili se da duboko diše.

»Ti si guska«, govorila je sama sebi, »pa što se dogodilo? Georg Konig je došao u ljekarnu ... pa što! Tko ti kaže da njegov posjet ima veze s tobom? Vjerojatno ga bole kosti ili ima hujavicu...«

Podigla je ramena, bacila pogled u malo zrcalo nad umivaonikom i ustanovila da izgleda vrlo zgodno sa svojim ljepuškastim licem i s visoko zatvorenom bijelom kutom. Njezina se plava kratko odrezana kosa sjajila. Sama sebi isplazila je jezik, morala se nasmijati i počela je tražiti lijekove za mladu ženu.

No kad se vratila u prodavaonicu, Georg Konig je još uvijek bio tamo i potiho je razgovarao s gospođom Ludwig. Gisela je njegovu prisutnost osjećala gotovo kao prijetnju pa je bila sretna kad je napokon otišao. Unatoč tome silila se da taj kratak susret smatra značajnim pa je u toku prijepodneva uspjela da ga potpuno potisne iz svijesti.

Opet se na njega podsjetila kad su gospođa Ludwig, njezin muž i ona nakon objeda sjedili pri šalici kave.

Gospođa je Ludwig, naime, rekla:

– Jutros je gospodin Konig bio u ljekarni.

Ljekarnik je nešto nejasno progundao i ukopao se iza svojih novina kao da je time htio nagovijestiti da cijelu zgodu smatra ženskom stvari koja se njega baš nimalo ne tiče.

– Znam – reče Gisela, zapali cigaretu i nevoljko ustanovi da joj ruke pri tome drhte.

– Baš ste mogli s njime biti ljubazniji – reče gospođa Ludwig.

– Za to nisam imala ni priliku a ni osobiti povod.

– Gisela, htio je s vama razgovarati.

– Pa zašto nije?

– Nije htio u ljekarni. Privatno.

– Ah, tako!

Gisela strese pepeo sa cigarete trudeći se da joj lice bude izrazito ravnodušno.

– Kad će vam najbolje odgovarati? – zapita gospođa Ludwig.

– Uopće mi ne odgovara – nabusito uzvratila Gisela – jer sam preko dana u službi, a navečer se moram brinuti za svoga dječaka.

– Zašto ne večeras! – tvrdoglavo je navaljivala šefica. – Moj muž i ja moramo na večeru u klub. Htjeli smo vas ionako zamoliti da preuzmete noćnu službu dok se ne vratimo. To bi bila dobra prilika za razgovor!

– Ako ne iskrnsne kakva zapreka – reče Gisela.

– Previše posla neće biti – reče gospođa Ludwig – četiri do pet slučajeva u noći, više ih sigurno neće biti, ne uzimajući u obzir da se većina ljudi istom nakon ponoći sjeti da nešto nužno trebaju iz ljekarne.



– Uopće me ne zanima razgovor s gospodinom Konigom – reče Gisela.
 Ljekarnik spusti novine i time prizna da mu nije umakla ni jedna riječ iz razgovora.
 – Tada mu to sami izvolite reći – glasno je mislio.
 – Gisela, molim vas, nemojte mu se zamjeriti – opominjala je gospođa Ludwig. – Stari Konig je važna osoba u Garmischu ... On sjedi u općinskom vijeću i u predsjedništvu Curling-kluba ...
 – A osim toga on je vrlo bogat – reče Gisela – to znam, ne trebate mi objašnjavati. Dosta sam dugo u Garmischu da to znam.
 Ljekarniku Ludwigu zasvjetlucale su oči.
 – Gisela, ne pravite se kao da bi bogatstvo u vašim očima bila sramota! Novac, doduše, ne usređuje, ali neobično smiruje.
 – Vlastiti novac možda. Ali ne tuđi. Gospođa Ludwig ustane.
 – Dakle, Gisela, sporazumjeli smo se – rekla je. – Odmah ću nazvati gospodina Koniga i obavijestiti ga. Uostalom, imam još jednu molbu ... pripazite večeras na moju djecu, hoćete li? Djevojka, naime, ima izlaz.
 Te je večeri Gisela najprije u krevet spremila svoga malog Christopha, a zatim ljekarnikovu djecu, koja nisu propustila priliku da izvode svakojake gluposti.

Konačno je Gisela i to obavila. Pohitala je u svoju tavansku sobu, uvjerala se da njezin dječak spava, odjenula je čistu, bijelu kutu i obnovila šminku. Tada je sinu dala zadnji cjelov, išuljala se iz sobe i niza stube, te pošla u dnevni boravak u kome se ugodno smjestila uz čašu serija, cigaretu i kriminalistički roman... nastojala je da joj bude ugodno. Zapravo su u njoj nemir i unutrašnja nesigurnost sve više rasli kako se približavao sat kad će biti s ocem Axela Koniga.

»Što namjerava stari gospodin? Je li se o njoj raspitivao? Zar je htio posredovati između nje i svojega sina?«

Sve se u njoj zgrčilo kad je mislila na Axela Koniga, a najgore je bilo što joj je tek razočaranje, što joj ga je momak priredio, sasvim jasno pokazalo koliko joj on znači. Odlučila je da se više s njime ne pomiri, da svoje srce ne izloži novom, bolnom ranjavanju. Dok je prelistavala krimić, a da nije ni retka shvatila, pripravljala je riječi kojima će odbiti svaki pokušaj staroga Koniga da posreduje.

Ali nikada nije došlo do toga da ih izgovori.

Georg Konig zazvonio je točno u dogovoreno vrijeme, a Gisela ga je, držeći se suzdržano poput otmjene gospođe, zamolila da uđe u sobu. Odbio je da skine ogrtač, spustio se u udoban, već dobrano izlizani naslonjač, sklopio je ruke na trbuh i pogledao Giselu; bio je to krupan, stari gospodin mesnata lica s velikim suznim kesicama ispod pametnih sitnih očica.

»Da li će i Axel Konig jednom tako izgledati?« razmišljala je Gisela dok je svjesno izdržavala njegov upitni pogled.

Georg Konig se iskašlje.

– Ponajprije, gospođice Grosser – rekao je – da bismo se od početka dobro razumjeli... ništa nemam protiv vas, ni najmanje. Pa i činjenica da ste imali nesreću ne bi me smetala da ne živimo u malom gradu...

– ... i kad ne bih bila siromašna djevojka! – izmakne se Giseli.

Georg Konig nije ni trepnuo.

– Sasvim ispravno – rekao je – i to igra ulogu. Vi ste lijepa, inteligentna djevojka, priznajem, ali i kad biste bili potpuno čestita djevojka, ne biste dolazili u obzir za moga sina. Budući da to niste, situacija je razmjerno jednostavna.

– Zaista? – pitala je Gisela posprdno.



– Da. Budući da vi više niste... kako da kažem... mladi zec, sigurno je da ćemo lako doći do sporazuma koji će zadovoljiti obje strane.

– Slušam i čudim se.

– Vi ste, kako s pravom kažete, siromašna djevojka. Uvjeti pod kojima morate živjeti sa svojim dječakom krajnje su nepovoljni. Pomoći ću vam da se izvučete iz te situacije, to znači da ću vam u Munchenu kupiti lijepi stan... evo, to bi bio prijedlog.

– Vi me zaista iznenađujete! – reče Gisela problijedivši kao krpa. – A što moram za to uraditi?

– Da odavde nestane i da moga sina pustite na miru.

– Žao mi je što sam uznemirila vašega vrijednog potomka, ali to nije bila moja namjera.

Georg Konig zaprijetio je prstom.

– Ali, ali, gospođice Grosser! Nećemo se zavaravati. Prirodno je da biste rado postali žena Koniga mlađeg, a zbog toga vam i ne prigovaram! No odsada je tome kraj. Te planove stavite konačno ad acta, pa će to biti korisno za obje strane.

Gisela Grosser više nije izdržala. Ustane.

– Gospodine Konigu – rekla je – zahvaljujem vam na posjetu, a zahvaljujem vam i na zaista velikodušnoj ponudi. No moram vam reći da ste pošli od sasvim krivih pretpostavki. Vaš sin nikako me ne zanima i nikada ne bih ni pomislila da se za njega udam, čak i kad bi me za to na koljenima molio.

– Čujte, gospođica Grosser...

– Hvala, dosta sam čula, sve shvaćam. Molim vas, otiđite!

Gisela priđe k vratima koja širom otvori.

– Ali, gospođice Grosser, dobro znam... moj sin je lud za vama! On više ne jede, ne pije, gotovo cijelu noć hoda amo-tamo po sobi...

– Ako je to zaista tako – reče Gisela – morali biste se obratiti nekom dobrom liječniku. Naravno da vam mogu prodati nekoliko dobrih sredstava za umirenje za vašega sina. No to je sve što mogu učiniti.

Georg Konig s naporom digne iz naslonjača svoje glomazno tijelo.

– Znači li to – pitao je nepovjerljivo – da ste prema Axelu ravnodušni?

– Tako je. Sami ćete priznati da bi pod takvim okolnostima prihvaćanje vaše ponude s moje strane bila čista prevara.

Georg Konig stajao je pred Giselom i gledao joj oštro u oči.

– Ako me prevarite, moja gospođice... igrate se s vatrom!

– Gospodine Konigu, vaše me prijete ne plaše. Ja sam slobodna osoba u slobodnoj zemlji. Više ne živimo u srednjem vijeku, ako to još niste uvidjeli!

Gospodin Konig otvori usta kao da bi htio još nešto reći, ali snažno gutne, stisne usne i nabije šešir na glavu.

– Živjeli, prepoštovani gospodine – reče Gisela – želim vam ugodan počinak!

No tada, kad je opet ostala sama, skrhalo se. Axel Konig je ljubi... ne, ne ljubi je već je samo lud za njom, kako je rekao njegov otac. U njoj je vidio divljač koju nije mogao uhvatiti, a u očima njegova oca bila je čak i nečasna osoba. Svi ljudi u tom gradiću koji su joj prije iskazivali tople simpatije, u njoj vide samo drolju. Bila je izbačena iz građanskog društva, sada i za sva vremena.

A zašto sve to? Što je učinila? Predala se jednom muškarcu. Iz ljubavi? Ne, iz znatiželje da bude konačno odrasla, da je ozbiljno shvaćaju, da bi mogla kazniti svoju... Kako lije tada bila glupa i mlada!

Ali to nije bio njezin najveći zločin! Gore je bilo što se usudila da ne zataji svoje dijete, plod svojega grijeha, da svoga sina nije jednostavno odbila od sebe i prepustila neizvjesnoj sudbini.



Mislila je na Klusa Leonhardta... ne loše savjesti nego s mržnjom s kojom se miješala sućut. Bio je zatvorenik, izbaćen upravo kao i ona.

Ali to je bila njegova vlastita krivnja. Zašto je nije uzeo kad mu se nudila? Zašto se nije njome oženio kad je bila u nevolji? Zašto ju je prisilio da laže, da se krivo zakune? Samo on je bio svemu kriv!

No što je duže mislila na Klusa Leonhardta, to su više saučešće i shvaćanje prevladavali nad mržnjom. I njega je upravo tako pogodila sudbina kao i nju.

Na um joj padne Goetheova izreka koju je učila u školi, a tada je uopće nije shvatila pa je tek sada uvidjela duboku istinu u riječima: »Jadnika proglašujete krivim, a tada ga prepuštate njegovoj mucu...«

Rukama pokrije lice i gorko zaplače.

10.

Michael je Christu Landau susreo pred sveučilišnom menzom kad je išla na ručak s nekoliko prijateljica. Brzo se od njih oprostila, otpravila ih je i prišla prijatelju.

Promatrao ju je kako mu prilazi i uživao u njezinu ponosnom hodu, pametnom, nenametljivoj izrazu u njezinim smeđim očima, iza kojega se krilu toliko nježnosti i strasti. Olakšano ustanovi da je još isto onako vitka kao i tada kad ju je upoznao.

– Zdravo, Christa – rekao je.

– Zdravo, Michael!

Stajali su neobično zbunjeni jedno pred drugim, a nisu se usudili ni da si pruže ruke.

– Čekao sam te jutros – rekao je.

– Nije mi bilo sasvim dobro pa sam morala propustiti prvo predavanje.

– Zar ti je bilo loše? – zabrinuto je upitao.

Potvrdila je glavom i na silu se nasmiješila. Kao obično. Liječnik misli da će brzo proći.

– Zar si bila kod liječnika?

– Da. Ne brini se, Michael, sve je u najboljem redu.

– Fino.

– Michael, sad moram u menzu, kolegice su mi obećale da će mi čuvati mjesto.

– Čuj, Christa, moram ti nešto reći... sjajnu novost... imam izjavu o punoljetnosti.

Izostao je bljesak u njezinim očima na koji je čeznutljivo čekao.

– Uspjeli smo – rekao je – zar ne shvaćaš? Možemo se zaručiti... ali možemo se vjenčati i bez zaruka, već sam se o svemu raspitao.

– Michael – rekla je – vrlo mi je žao, vjeruj mi, ali ne ide.

– Što!?

– Michael, ne mogu se udati!

Sive oči Michaela Hartmanna potamnješe od zaprepaštenja.

– Šališ se? – s mukom protisne kroza zube.

– Da se šalim? – Ijutito plane Christa Landau. – Zar uistinu misliš da mi je do šale.

– Ne – rekao je bespomoćno – bio je to samo... takav izraz!

– Ti i tvoji glupi izrazi! Još ništa nije shvaćao.

– Reci mi, što je s tobom? – pitao je. – Jesam li ti što našao učinio?

– Nisi, ništa, baš ništa!

– Tada ne govori sa mnom tako!

– Michael – očajno je rekla – zar ne shvaćaš? Moramo se rastati!... Više se ne smijemo vidjeti!



– No obećala si mi...
– Obećala! Nasmijavaš me! Nagovorio si me... Govorio si dok mi jednostavno više ništa nije preostalo nego da pristanem!

Tako je probljedio da su sunčane pjege na njegovu licu djelovale poput malih tamnih mr-lja.

– Dakle, prevarila si me – rekao je – nikad nisi mislila da se udaš za mene. To si rekla samo da me se riješiš.

Pogled na njegovo blijedo, zbunjeno lice gotovo joj je slomio srce.

– Ne, Michael – rekla je – ne! Tako o meni ne smiješ misliti... To sam ozbiljno mislila. Misllila sam da će to biti moguće... ali tad sam na miru još jednom promislila... Michael, ne smijemo se zavaravati! Jednostavno ne ide.

– A zašto ne, ako smijem pitati?

– Nemamo stan i...

Nasmijao se neobičnim smijehom, koji olakšava i oslobađa.

– Christa, ipak imamo stan! Zamisli, već sam našao stan za nas. Hoćeš li ga vidjeti? Dođi!

Uhvatio ju je za ruke da bi je povukao sa sobom. Branila se.

– Ali, Michael, kolegice...

– Neka govore što god hoće! Što nas se tiču!

– Još nisam jela!

– Putem ćemo kupiti nekoliko sendviča! Hajde, djevojko, ne pravi gluposti! Pokazat ću ti tvoje buduće carstvo!... Čudit ćeš se, kažem ti!

Stan koji je Michael Hartmann našao za sebe i za svoju buduću ženu sastojao se od dviju soba visoko ispod krova stare, donekle zapuštene kuće u lučkom predjelu. U stubištu je mirisalo po ugljenu i jeftinom sapunu, svuda je bilo mnogo prljave, glasne djece. Ali se Michael, ushićen, na sve to uopće nije obazirao. Nije primijetio ni da je Christa stisla usnice i... nakon kratkog osvrta... napokon više nije podigla oči.

– Evo, dakle, tu smo! – ponosno je rekao.

Strmim stubama popeli su se do ispod krova, a on otvori pred njom vrata.

– Dvije prvorazredne sobe! Tu je čak i zahod, dovoljno velik da se u njega ugradi tuš. Kućevlasnik je dopustio, već sam s njime sve dogovorio.

Uzme Christu za ruku i povuče je za sobom unutra.

– Samo je pitanje – rekao je – hoće li svatko imati svoju sobu? Ili zajedničku spavaonicu? Ja sam za ovo posljednje jer će biti više prostora. Sobe izgledaju prilično malene, ali to je zbog toga što su prazne. Već sam ih izmjerio. Ovu, lijevu prostoriju zamislio sam kao spavaonicu... unutra stane veliki krevet za nas oboje, ormari za odjeću, dječji krevet, pa čak i komoda za previjanje...

Pogleda Christu koja je naborala čelo.

– To je, naime, potrebno za bebu, zar ne?

– Da, to je potrebno – ravnodušno je potvrdila.

Tek je sada primijetio izraz njezina lica.

– Zar ti se možda ne sviđa? Znam da sve djeluje pomalo primitivno... ali samo pričekaj dok to uredim! Vidi, u tom kutu napraviti ćemo kuhinjicu i pred njom zavjesu, pa ćemo imati pravi dnevni boravak!

Michael – rekla je – žao mi je...

– Što je?

– Što nisam tako oduševljena kako si to očekivao.

Nasmijao se.



– To je samo zbog toga što nemaš mašte! Ti sve vidiš samo onako kako jest... a ne što se od toga može napraviti! Još ću večeras početi ličiti zidove... Naravno da boje možeš sama izabrati. Ravnat ću se prema tvome ukusu!

Izbjegavala je da ga pogleda.

– Jesi li već sve... ugovorio?

– Jesam, naravno... Christa, morao sam! Bio je sretan slučaj da sam uopće našao ovaj stan! Nisam se mogao izložiti opasnosti da mi ga tko drugi otme ispred nosa.

– Samo je – rekla je – ... malo predaleko od sveučilišta, zar ne?

– No zato je najamnina sam pedeset maraka mjesečno! Živjet ćemo jeftinije nego prije!

– Ali... ipak si morao nešto unaprijed platiti?

– Naravno. Doplatu za troškove izgradnje. Morao se izravnati pod, trebalo je uvesti vodu i uopće... ta znaš kako je danas!

– Koliko? – pitala je.

– Dvije tisuće.

– Tada je, dakle, novac tvoje majke... nestao.

– Christa, nije nestao. Uložio sam ga. Zato sada imamo stan.

– A odakle ti sredstva da ga namjestiš?

– Ah, to se može sasvim jeftino – bezbrižno je rekao. – Potrebna nam je debela strunjača i nekoliko dasaka... Moći ću to! Samo se ne brini!

Zašutjela je i grizla donju usnicu. Bilo joj je do plača, a ne do smijeha.

– Kakvo to opet praviš lice? – pitao je. – Zar nemaš u mene povjerenja?

– Imam – rekla je.

Ali to baš nije zvučalo uvjerljivo. Otvorio je mali, zaprašeni prozor.

– Pogledaj malo – rekao je – imamo

I zaista sjajan pogled! Iznad svih krovova... može se vidjeti sve tamo do luke! Stavila je ruku na njegovo rame.

– Michael – rekla je – možda mislim

I previše stvarno. Ali ne mogu iz svoje kože. Jednostavno ne mogu lakoumno živjeti...

Odjednom se razbjesnio.

– Radije odmah reci da si kod kuće naučena na bolje! To sam zapravo mogao misliti! Fina gospođica Landau, kći iz dobre kuće...

– Ni u snu nisam mislila da bih kuću svojih roditelja u Bad Harsfeldu uspoređivala s ovim stanom – uzvratila je. – Nepravedan si ako mi to podmećeš!

– No, čemu onda možeš prigovarati?

– Michael – rekla je – tvrdiš da bi mogao od strunjače i dasaka sklepati pokušstvo...

– Ta i mogu, vidjet ćeš!

– Ali i strunjača i daske stoje novaca? Odakle ćeš ih uzeti? A to nije sve... trebamo posteljenu, ručnike, pelene,, rublje za bebu,...

Bez riječi buljio je u nju.

– Znam da si dobro mislio – rekla je – ja ti, Michael, zahvaljujem. Ti si se vrlo čestito ponio, samo... ne ide. Kad bi nam moji roditelji pomagali... tada da! No zabranili su mi da te opet vidim, pa ako moj otac sazna da smo se vjenčali... neće popustiti, Michael, nikada neće popustiti! O tome tada nema govora.

– Ne treba nam tvoj novac – jogunasto reče – pribavit ću potreban novac!

– Glupost, Michael, to uopće ne možeš!

Na silu se nasmiješila. – Ili ćeš možda orobiti banku?

– Već ćeš vidjeti. Kad ćemo se sastati? Večeras? Doći ću k tebi i donijeti novac.

Okrenuo se prema vratima.

– Michael! – zazvala je.



Potrčala je za njim i čvrsto ga uhvatila za ruku.

– Što namjeravaš?

– To više nije važno... ili? – upitao je preko ramena. – Glavno je da ću pribaviti novce!

– Ne želim da preda mnom bilo što tajiš! Molim te, Michael, reci mi! Ni dinara ne mogu od tebe primiti ako mi ne kažeš...

Prekinu se u rečenici.

– Dobro. Kad to zahtijevaš. Prodat ću album s markama.

– Michael, nemoj... s tim se ne mogu složiti – nagoni povikne – to ne smiješ učiniti!

Vrlo je dobro znala koliko mu znači zbirka koju je baštiniio od oca. Uvijek je prema mogućnostima nabavljao najnovije i posebne marke.

– Ne – odlučno je rekla – to ne dopuštam.

Smiješeći se pogledao ju je od glave do pete.

– Morat ćeš to dopustiti. Konačno... što je važnije? Nekoliko smiješnih maraka... ili ti i beba!

Zagrlio ju je.

– Christa, ne uzbuđuj se, to mi neće biti teško... poštene mi riječi. Kasnije ću opet moći početi skupljati marke kad se budemo izvukli iz najvećih poteškoća.

– Nikada nećeš skupiti takvu zbirku kakva je sada.

– Vjerojatno neću. No zato ću imati ženu i dijete...

Htio ju je poljubiti, ali je okrenula glavu ustranu.

– Michael... zašto ćeš za mene podnijeti takvu žrtvu? To je za tebe žrtva, znam...

– Triput moraš odgonetati...

– Michael... još te nisam pitala...

– Što?

– Michael, voliš li me?

– Pa jasno, kako da ne?

– To baš nije odgovor!

– Još pitaš? Zašto bih inače tako žarko žudio da se s tobom vjenčam?

– Zbog djeteta...

– Jer je to tvoje dijete, Christa, naše dijete! Vjenčao bih se s tobom i da se to nije dogodilo samo... nešto bi duže trajalo!

Objema rukama obujmila mu je glavu.

– Michael, zašto mi to nikada nisi kazao? Mislim to, da me voliš...

Zbunjeno se iscerio.

– Mislio sam da ćeš to sama primijetiti!

Smijala se vlažnih očiju.

– Michael, kakvo si ti dijete, kakav li si veliki, glupi mladić!

– Christa, hoćeš li se sa mnom vjenčati? Hoćeš li biti mojom ženom?

– Hoću, hoću! Pa i kad bismo morali prebivati u kakvoj podrumskoj rupi... da, hoću!

Dugo su se ljubili i prvi put su duboko osjećali da zaista pripadaju jedno drugome.

11.

– Što hoćete? – grubo je pitao Horst Liiders.



Njegove plave oči s neobično dugim, gustim trepavicama ledeno su gledale.

– Već sam se predstavio – vrlo mirno uzvratila Klaus Leonhardt.

– Da, rekli ste svoje ime, Leonhardt, zar ne? Ali se ne mogu sjetiti jesam li ga ikada čuo.

Dva muškarca stajala su jedan nasuprot drugome u đlačkoj sobi Horsta Liidersa i odmjeravala su se pogledom punim suzdržanog neprijateljstva.

– Gospodine Ludersu, to baš nije vjerojatno – sasvim spokojno reče Klaus Leonhardt – svojedobno su svi u Bad Harsfeldu o meni govorili... osobito mladići vašeg godišta!

Horst Liiders pravio se iznenađenim!

– Ah, dolazite iz Bad Harsfelda! Zašto niste to odmah rekli? Molim vas, sjednite! Sigurno mi imate nešto poručiti od mojih roditelja!

– Ne.

– Ne? Tada uopće više ništa ne shvaćam...

– Radi se o Giseli Grosser... Molim vas, nemojte tvrditi da se više ne možete sjetiti Gisele Grosser.

Horst Liiders udari se rukom po čelu.

Gisela Grosser... ah, da! Dražesna djevojka. Bila je zapletena u neki skandal. Šteta! Što sada radi?

– Radi u jednoj ljekarni u Garmischu.

– Kako je?

– Ne znam.

– Ali ste upravo rekli da dolazite iz Harsfelda. Molim vas, gospodine Leonhardte, prestanite mi dosađivati svojim zagonetkama... – Baci pogled na ručni sat. – Imam samo vrlo malo vremena, moram na predavanje... kako se tome i sami možete domisliti...

– Vi ste prijateljevali s Giselom Grosser!

– Poznavao sam je, priznajem.

– Vi ste s njom prijateljevali, a to je nešto drugo.

Horst Liiders zatomi uzdah.

– Dragi gospodine Leonhardte, ne biste li konačno rekli što vas dovodi k meni? O čemu se zapravo radi?

– Tražim oca djeteta Gisele Grosser.

– Ovdje? Kod mene? Horst Liiders se nasmije.

– Samo se ogledajte naokolo, nikoga nisam sakrio.

Stanodavka proturi glavu u sobu.

– Gospodine Liiders, zovu vas na telefon. Vaša zaručnica...

Horst Liiders je oklijevao.

– Samo pođite – reče Klaus Leonhardt – čekat ću vas.

Ostavši sam podigne sliku u srebrnom okviru i dugo ju je promatrao. Prikazivala je bezbojnu, ne baš lijepu plavušu. »S ljubavlju, Tvoja Annelie« bilo je pri dnu slike poprijeko napisano uravnoteženim djevojačkim rukopisom.

»To mu je dakle zaručnica«, mislio je Klaus Leonhardt. »Budući da nije privlačna, mora daj božica ili da ima veze. Taj izbor je značajan za Horsta Ludersa. Lukav momak a k tome štreber!«

Ni časak nije sumnjao da je u Horstu Liidersu napokon našao zavodnika Gisele Grosser. Reakcija na njegov posjet bila je vrlo neprirodna. Nije bilo moguće da ga je Horst Liiders zaboravio. Izdavalo ga je upravo to što je glumio kao da ni o čemu nema pojma.

Istodobno je Klaus Leonhardt uvidio da će biti teško nagovoriti toga mladog čovjeka da govori istinu. Ništa neće priznati što mu se ne bi moglo dokazati... Klausu Leonhardtu nedostajali su upravo dokazi.

Kad se Horst Liiders vratio, Klaus Leonhardt je fotografiju opet postavio na pisaći stol.



– Je li to vaša zaručnica? – upitao je.
– Ako nemate ništa protiv toga.
– Ne... Nemojte me smatrati indiskretnim! Samo sam mislio da će to zanimati Giselu Grosser.

– Što neprestano hoćete s tom Giselom?
– Odavde ću otputovati u Garmisch da je posjetim. Smijem li joj izručiti vaš pozdrav? Horst Liiders slegne ramenima.
– Ako vam je do toga stalo.
– Možda će se Gisela tome radovati. Jeste li još s njom u vezi?
– Ne.
– Dakle, danas vas više neću zadržavati... Živjeli! Opet ću se javiti!
Horst Liiders nije mogao prikriti da mu je odlanulo.
– Doviđenja – rekao je – i sretan put! Klaus Leonhardt pravio se kao da se začudio.
– Zar biste me htjeli opet vidjeti? Do sada nisam stekao taj dojam.
– Da pošteno priznam... ne! – Horst Liiders se naceri. – Ali kao liječnik ipak znam... ludome se nikada ne smije protusloviti.

Otratio je Klauza Leonhardta do vrata stana.

– Zar nećete poći sa mnom? – pitao je Klaus Leonhardt. – Zakasnili ste, mojom krivnjom... Mogao bih vas taksijem odvesti do faksa.

– Ne, hvala... Ne trudite se suviše...

Horst Liiders otpremio je neželjenoga gosta iz stana i za njim zalupio vratima.

Klaus Leonhardt sišao je niz nekoliko stepenica i čekao na slijedećem odmoristu. Razmišljao je. Što će Horst Liiders sada raditi? Mladić se bez sumnje vrlo uznemirio iako to nije pokazivao.

Klaus Leonhardt čekao je pet minuta. Tada se opet popne uza stube i zazvoni na vratima stana. Otvorila mu je stanodavka.

Klaus Leonhardt joj se nasmiješi.

– Oprostite, molim vas, malo prije sam kišobran...

– Gospodin Liiders upravo telefonira!

– Ne smeta. Ako dopustite, sam ću potražiti...

Telefon se nalazio u tamnom, malom predvorju.

Klaus Leonhardt jasno je čuo mladićev glas.

– Ali kad ti kažem, Gisela, upravo je bio ovdje kod mene... na putu je za Garmisch.

Klaus Leonhardt priđe bliže, Horst Liiders ga ugleda i, prestrašen stavi ruku na slušalicu.

– Hvala, to je dosta – reče Klaus Leonhardt – molim vas, ne dajte se smetati!

Okrene se i pođe prema vratima. Stanodavka potrči za njim.

– Ali vaš kišobran...

Klaus Leonhardt se nasmiješi.

– To je riješeno... Hvala na svemu!

Kad je silazio niza stube, osjećao se pomlađen. Bio je siguran da se ovaj put uvelike približio cilju.

– Što je? – vikala je Gisela Grosser u telefonsku slušalicu. – Zašto ništa ne govoriš? Halo! Halo! Horst!

Kad je stigao poziv iz Münchena gospođa Ludwig pozvala ju je na telefon u stražnju sobu ljekarne. Nije shvatila zašto Horst Luders odjednom više ne govori pa je već mislila daje razgovor prekinut.

No tad je opet čula njegov glas... promijenjeni glas u kome se očitovao strah.

– Gisela... On je bio tu! Klaus Leonhardt!

– To si mi već rekao!



– Još se jednom vratio... upravo sada! Čuo je kako s tobom razgovaram. Njegov strah neobično ju je zadovoljio.

– To je za tebe nesreća! – hladno je rekla.

– Ne smiješ me izdati, Gisela, čuješ li?... Obećala si!

Znala je da to nema smisla, ali se jednostavno nije mogla oprijeti potrebi da ga muči.

– I ti si mi, Horst, svašta obećavao! – rekla je.

– Gisela, što se sve ne kaže! Tada smo bili djeca, nisam znao...

– Ali danas znaš, je li?

– Gisela, ako Klaus Leonhardt sazna istinu, propao sam!

Duboko je udahнула.

– Horst, ne budi glup! Do danas sam šutjela, pa ću i dalje. Tebi se ništa nije dogodilo pa ti se i dalje ništa neće dogoditi.

– Spriječi ga da ide mojemu tastu... Reci mu bilo što, što se mene tiče, imenuj mu nekoga drugoga muškarca...

– Još jednog drugog? – rekla je zajedljivo i podrugljivo.

– Radi se o mojoj budućnosti... mojoj karijeri! Moj tast ne treba dokaza, napustit će me ako na mene padne samo sjena sumnje!

– A tada ćeš se riješiti svoje fine zaručnice, je li? Shvaćam...

Gisela se čudila što je, nakon svega što je doživjela, stara rana opet počela boljeti. Ta srce joj je već moralo otvrdnuti!

– Pomozi mi! – usrdno je molio.

– Možda me sasvim krivo procjenjuješ – polagano je rekla – možda mi uopće nije stalo da se tvoje zaruke održe...

– Ali, Gisela, mora da ti je stalo! Za tebe je to pitanje novca! Obećao sam ti... Upadne mu u riječ.

– Kako mogu znati da namjeravaš održati to obećanje?! Dosada nisam od tebe dobila ni dinara...

– Jer ništa nisam imao! No kad budem prevalio sve teškoće, sve ću naknadno platiti... s kamatama i kamatama na kamate.

– No tko mi za to jamči?

– Gisela, držiš me u šaci! Uvijek možeš upropastiti moj dobar glas, u svako doba! A kao liječniku potreban mi je besprijekoran glas!

– Dakle tako – rekla je – o tome se radi! A na dijete ni časa ne misliš?

– Dakako, Gisela, naravno...

– Ah, prestani – rekla je gadeći se – nisi uopće pitao za Christopha. Ne zavaravaj me! Najdraže bi ti bilo da oboje ležimo na dnu mora... tada se ne bi trebao bojati da ćeš o nama opet čuti!

Htio je nešto dodati, ali mu nije dala da dođe do riječi.

– Dosta! – poviknula je. – Dosta! Dosta! Dosta mi je tebe i tvoga bijednog cviljenja!

Slušalicom je snažno lupila po telefonu, ali je ni taj izljev bijesa nije smirio. Osjećala se izdanom i prodanom. Mreža se sve više oko nje stezala. Nije bilo čovjeka koji bi joj dao podršku i utočište.

U tom je času jasno uvidjela da se sama izbacila iz društva čestitog svijeta, ali nije vidjela puta koji bi je u njega vratio.

Oborene glave vratila se u prodavaonicu.

12.



Mali Christoph osjetio je nagonom tankočutnog djeteta da je njegova majka žalosna pa se inače objestan i nestašan mali dječak te večeri iskreno trudio da bude dobar. Ali upravo to što je bio tako miran i poslušan, natjeralo je Giseli suze u oči.

– Voliš me, zar ne? – pitala je i privila malog na grudi. – Još me voliš, ali jednog ćeš me dana prezirati poput svih drugih... Možda ćeš me čak i mrziti! Chris, milje moje, dala bih oči svoje kad bi moglo biti kao da svega nije ni bilo!

Maleni je nije shvatio, začuđeno ju je gledao iskrenim, plavim očima.

– Chris će biti dobar – obećao je.

– Da, znam... ti si moj dobar, maleni dječak!

Gisela položi dječaka u krevetić i na njega navuče pokrivač.

– A sada lijepo spavaj! Mama je uz tebe.

– Još jednu pjesmicu – zamoli Christoph.

Gisela je pjevala iako su suze, koje su navirale, prijetile da će joj prigušiti glas.

Pola sata kasnije Christoph je spavao. Gisela je sjedila u malom naslonjaču i trudila se da pri prigušenom svjetlu stolne svjetiljke krpa poderane hlačice. Nije se preplašila ni kad je netko pokucao na sobnim vratima. Cijeloga je dana očekivala Klauša Leonhardta i čudila se što već nije došao.

– Naprijed! – rekla je ne podignuvši glavu.

Vrata se naglo otvoriše.

– Gisa!

Gisela Grosser se okrene. Pred njom nije stajao Klaus Leonhardt, nego Axel König. Bio je vrlo blijed, a u njegovim pametnim, tamnim očima blistao je vatreni sjaj koji još nikada nije u njima vidjela. Časkom nije mogla izustiti ni jedne jedine riječi.

Axel König bio je u dva koraka uz nju.

– Gisa – rekao je – moram s vama govoriti! Molim vas, nemojte me potjerati! Znam da sam se posljednji put, kad smo se sreli, ružno ponio... Molim vas, oprostite mi!

– Vaš je otac bio kod mene — brzo je rekla.

– Da, znam... ali to sam tek kasnije saznao, naknadno. Što je od vas htio?

– Zar me to pitate ozbiljno?

– Dakle, zaista se usudio... To sam mogao misliti, ali jednostavno nisam mogao zamisliti da će tako daleko ići.

– Nije me uvrijedio, ako to mislite... barem ne više nego vi, Axel! Ali njegove me riječi nisu tako boljele.

– Gisa, ja...

– Otiđite, molim vas – hladno je rekla – moj sin spava... ne bih htjela da ga probudimo.

No nije se pomaknuo ni za korak.

– Molim vas, Gisa – usrdno je molio – nemojte me otjerati. Moram vam reći nešto važno... nešto vrlo važno!

– Ne bih znala o čemu bismo nas dvoje morali razgovarati!

– Ja vas, Gisa, volim, ja... Opet mu je presjekla riječ.

– Tu vrstu ljubavi poznajem – rekla je – pa mi nije teško da je se odrekнем!

– Ali... Gisa, sasvim me krivo shvaćate! Sve sam još jednom promislio... želim se s vama oženiti!

U jednom se trenutku sasvim ukočila od iznenađenja, osjetila je kako joj je sva krv divlje navalila u srce. No opet je brzo stekla vlast nad sobom.

– Zar mislite – hladno je rekla – da bih sada od veselja morala skakati uvis?

– Gisa!

– Priznajte da ste to očekivali! Djevojka poput mene morala bi biti sretna kad bi se mladić na dobrom glasu, ugledan građanin, ponizio da je uzvisi sebi uz bok!



– Shvaćam, Gisa, da ste ogorčeni... Zadal su vam mnogo bola, ali... sve je to daleko iza nas. Ne zanima me vaša prošlost... već samo naša zajednička budućnost!

– A vaš otac? Zar on misli kao i vi?

– Moj će se otac morati pomiriti s time da sam se odlučio za ženu koju volim.

– Zar se ne bojite da vas razbaštini?

– Gisa, ta vam poruga ne pristaje.

– Pitanje je bilo sasvim ozbiljno.

– Sam dovoljno zarađujem da mogu uzdržavati obitelj. Više mi novaca ne treba. Ako moj otac svoj imetak kani pokloniti bilo kojoj dobrotvornoj organizaciji, neka radi što hoće. Meni je to svejedno.

Još joj je za korak prišao bliže, uzeo razderane hlačice što ih je držala u ruci i ne misleći na njih, i stavi ih na stol.

– Pogledajte me, Gisa! Sasvim ozbiljno mislim. Hoćete li biti mojom ženom?

Okrenula je glavu u stranu jer nije htjela da vidi suze koje su joj navrle na oči.

– Gisa, obećavam da ću vašem dječaku biti dobar otac – uvjerljivo je govorio – bit će mu dobro kao mom vlastitom djetetu... Samo recite: da! Zaklinjem vas!

– Ne mogu – tiho je rekla.

– No jednom ste me, Gisa, rado gledali, sasvim dobro znam!

– Ali... – mucala je – to nije s time ni u kakvoj vezi.

– S čim?

– O meni ništa ne znate.

– Znam da ste mila, čestita i pametna djevojka...

– Varate se! Ja sam... mnogo gora nego što mislite.

– Glupost! To samo umišljate.

– Axel – s mukom je rekla – otidite... jer ću još briznuti u plač. Da, istina je, dragi ste mi, vrlo dragi. Ali nikada ne možemo biti sretni jedno s drugim. Između nas će uvijek biti moja prošlost.

– Poznata mi je vaša prošlost! – Nije!

U njezinu glasu naslućivao se strah.

– Da! Zloupotrijebio vas je neki nesavjesni nitkov... nemojte mi proturječiti... dobro znam! Potrudio sam se da pročitam stare novine iz Bad Harsfelda... Ne ljutite se na mene, Gisa, morao sam to znati!

– Ništa vi ne znate – rekla je umorno. Axel Konig je zagrlji.

– Molim te, Gisa, budi moja žena! Što je prošlo, prošlo je... Shvaćam, predbacuješ sebi jer si sama... možda si toga nastavnika izazvala! No tada si još bila sasvim mlada... a sve što se dogodilo morala si gorko okajati. Sad je to prošlo, vjeruj mi... Reci: da! Bit ćemo vrlo, vrlo sretni!

Očajnom zdvojnošću uzvraćala je njegove poljupce, u njegovim snažnim rukama osjećala se sigurnom, a ipak je znala da ta sreća, čiji se odsjaj zrcalio u njezinim očima, nikada za nju neće postati

– Pođi, Axel – nježno je rekla – hvala ti na svemu!

– Ali... ne možeš ne otpraviti, sada, kad smo se složili.

– Nismo se složili.

Zurio je u nju bez riječi i rukom je prešao preko visoka čela kao da mora ukloniti neki veo.

– Volim te, Axel – mirno je rekla – ali nikada ne mogu postati tvojom ženom.

– Ali... svejedno mi je, Gisa, što je prije bilo... što si učinila ili dopustila... Volim te, Gisa, takvu kakva si sada!

Odmahivala je glavom.



– Axel, ne možeš s mene skinuti odgovornost... To nitko ne može! Molim te, molim te, ostavi me samu!

– No barem mi objasni...

– Ne sada. Drugom zgodom. Odjednom se nepovjerljivo ogledao po maloju prostoriji.

– Zar možda očekuješ još koji posjet?

– Možda.

– To nije nikakav odgovor. Ipak moraš znati da li će netko doći.

– Znam da će netko doći... ali ne znam točno kada.

– Otac tvojega djeteta?

– Axel, čovjek s kojim me mnogo toga veže... to ti mora biti dovoljno.

– Ah tako! Voliš ga, usprkos svemu. Tada... neću duže smetati!

I ne pogledavši je okrene se i ode.

Stisnutih zubi slušala je kako se njegovi koraci udaljuju po stubama. Tada pođe k vratima i okrene ključ.

Sagnula se nad dječji krevet i nježno poljubila dijete u čelo.

– Dobro spavaj, milo moje, i oprosti mi. Ništa ti se zla neće dogoditi. Mama te štiti, anđelu moj?... nećeš morati trpjeti!

Uspravi se i zatvori prozor. Tada odgrne zastor pred kuhinjskim kutom, priđe k malenom plinskom štednjaku i otvori sve ventile. Plin je izlazio zlokobno p isteći.

Gisa utrne svjetlo, sjedne u naslonjač i sklopi ruke. Mirno je očekivala smrt koja joj mora donijeti olakšanje.

Axel Konig nije otišao kući. Već kad je silazio niza stube, požalio je što je Giselu Grosser ostavio samu. Ljutio se sam na sebe što je dopustio da ga učini ljubomornim. Prekasno je uvidio da je to radila namjerno samo da ga se riješi, ali zašto?

Ipak ga je voljela, u to je bio siguran, to su mu njezini poljupci jasnije pokazivali nego njezine riječi. Voljela ga je, a ipak se ustručavala da se za njega uda.

Mora da nešto pred njim krije. No što je to? Bio je siguran da će moći oprostiti i zaboraviti. Htio joj je pomoći, umjesto toga rastao se s njom u lošem raspoloženju.

Nemirno je šetao pred ljekarnom. Vidio je kako se u njezinoj sobi ugasilo svjetlo. Ipak se još nije mogao odlučiti da pođe kući. Na um su mu padali njezini tajanstveni nagovještaji. Zar ju je netko možda ucjenjivao? Ali zbog čega?

Pred ljekarnom se zaustavio taksu. Iz njega je izašao plećat muškarac uskih bokova i platio vozaču. U nejasnom svjetlu svjetiljke Axel Konig vidio je snažan zatiljak sa sijedom kratko ošišanom kosom.

Taksu je otišao, a muškarac je prišao ljekarni. Ali nije zazvonio na noćnom zvoncu već je pregledavao popis stanara na privatnom ulazu.

Axel Konig priđe strancu.

Da li nekoga tražite?

Stranac se uspravi.

– Da...

– Mogu li vam pomoći?

– Tražim gospođicu Giselu Grosser. Navodno radi u ljekarni, a tu i stanuje.

– Gisela Grosser? – ponovi Axel Konig.

U njemu se probudi strašna sumnja.

Svjetlo svjetiljke nije dosegalo do kućnih vrata ljekarne. Oba muškarca jedva su se raspoznala, stajali su jedan nasuprot drugome, dva tamna lika, koji su se neprijateljski nepovjerljivo odmjeravali.

– Tko ste vi? – pitao je Axel Konig. – Što hoćete od gospođice Grosser?

– To vas se ni najmanje ne tiče – oštro odgovori drugi.



– Varate se! Imam pravo... – Axel Konig časkom zapne u govoru prije no što je nastavio. – Gospođica Grosser je moja zaručnica!

Drugi se iznenadi.

– Za to nisam znao!

– Ali sada to znadete pa ćete mi, nadam se, objasniti...

– Ja sam Klaus Leonhardt! Axel Konig se zbuni.

– Vidi!? Zar ste vi nitkov koji... – zurlao je. – I vi se usuđujete... I?

– Gospodine moj! – hladno reče Klaus Leonhardt – sve me je strah da ste krivo obaviješteni!

– Nisam! Mene ne možete zavaravati, vi ništarijo, vi zavodnice djevojaka... vi zloduše, vi...

– Budite oprezni! Promislite što govorite! Nisam spreman dopustiti da me vrijeđate.

Klaus Leonhardt približi se kućnim vratima i podigne ruku da pritisne na zvonce. Axel Konig ga povuče.

– Giseli ste nanijeli dosta zla. Neću dopustiti da...

– Maknite ruke!

Klaus Leonhardt tako snažno udari Axela Koniga u grudi da je ovaj zateturao i gotovo pao.

– No sad mi je zaista dosta! – vikao je na Axela Koniga. – Da me više niste dirnuli! Ili želite da se s vama tučem ovdje... na ulici?

Axel Konig opet je uspostavio ravnotežu.

– Želim da nestanete odavde! – vikao je i on. – Ostavite Gisu na miru!

Uzdignutim šakama navalio je na Klauza Leonhardta koji je uspio da ga zgrabi za ručne zglobove. Nastojao je da mu potisne ruke, ali je Axel Konig bio mlađi i uvježbaniji. Klaus Leonhardt je uvidio da je samo pitanje vremena kad će se Axel Konig osloboditi iz njegova zahvata i udariti. Zadahtano su se borili.

– Zar želite izazvati skandal? – podvikne Klaus Leonhardt. – Mislite li da bi to Giseli pomoglo?

Ta je opomena smjesta osvijestila Axela Koniga. Ruke mu klonuše. Klaus Leonhardt opusti stisak i napokon ga sasvim ispusti iz šaka.

– Krivo ste obaviješteni – rekao je. – Vjerujte mi! Ja nisam otac njezina djeteta!

Hrptom ruke brisao je znoj sa čela.

– Zar uistinu niste? – pitao je Axel Konig. – Pa onda tko je?

– Upravo to nastojim otkriti.

– Ah, manite se šale! Čitao sam o slučaju. Osuđeni ste jer ste Giselu zaveli!

– Nepravedno!

– Zar nećete tvrditi da ste nedužni sjedili u zatvoru?

– Da.

– Gisela se, dakle, krivo zaklela. To je najveća besramnost za koju sam ikada čuo. Ponovite to još jednom i vidjet ćete što će se dogoditi... ne, neću vas udariti, ne bojte se! Tužit ću vas zbog klevete!

– Time ćete mi učiniti najveću uslugu! Axel Konig trljao je bolne ručne zglobove.

– Brbljarije! – prezirno je rekao.

– U sudskom postupku zbog klevete moći ću dokazati da nisam otac njezina djeteta!

Prije nego je nastavio, Klaus Leonhardt dao je Axelu Konigu vremena da razmotri njegovu izjavu.

– Tako, a sad ću poći gore do Gisele! No protivljenje Axela Koniga još nije bilo slomljeno.

– To ne dopuštam – oštro reče. Spremao se da opet nasrne na suparnika.

Klaus Leonhardt slegnuo je širokim ramenima.

– Dobro. Kako vam je drago. Doći ću drugom zgodom. Valjda nećete ovdje stražariti danju i noću!



Axel Konig shvati da Leonhardt ima pravo. Mogao je spriječiti da Klaus Leonhardt sada, ovoga trenutka, pođe gore, no to nije bilo sve. U toku slijedećeg dana moći će posjetiti Giselu kad god ga bude volja.

– Budete li još jednom dosađivali Giseli – rekao je – kajat ćete se. Saznat ću to, a tada neka vam se bog smiluje.

No sam je osjećao da ta prijetnja zvuči pretjerano i nevjerojatno. Giselu nije mogao zaštititi.

– Predlažem – reče Klaus Leonhardt – da me pratite do gospođice Grosser; tako ćete moći čuti što ću joj reći...a možda će za vas biti vrlo zanimljivo da saznate što će mi na to odgovoriti.

– Budete li je uvrijedili...

– To mi nije namjera. Pođite sa mnom! Gotovo mi se čini da imate pravo saznati cijelu istinu.

Okrene se prema kućnim vratima i pritisne na zvonce. Axel Konig išao je za njim oklijevajući.

– Uostalom – rekao je – da biste znali s kime imate posla... zovem se Axel Konig.

Klaus Leonhardt nije na to ništa rekao. Napeto je čekao da se kućna vrata otvore. Za tim trenutkom obračuna čeznuo je četiri godine, četiri beskrajno duge godine. Sada je konačno došlo do toga. U svojim mislima već je oblikovao riječi koje će dobaciti Giseli Grosser... krute, porazne riječi koje će je slomiti... u to je bio siguran.

Začulo se brujanje uređaja za otvaranje vrata. Klaus Leonhardt gurne kućna vrata, a oba muškarca stanu se jedan iza drugog penjati uza stube. Na drugom katu sreli su ljekarnika Ludwiga.

– Danas nismo u noćnoj službi – rekao je ne baš prijazno. – Ako što trebate, morate u ljekarnu K anđelu...

Zapeo je u rečenici jer je istom sada prepoznao Axela Koniga koga je zaklanjao široki lik Klaus Leonhardta.

– Oprostite – reče Axel Konig – htjeli bismo samo načas do gospođice Gisele Grosser.

– Tako kasno! Ta već je prošlo deset...

– Da, znam. Žao mi je što smo vam smetali... ali važno je.

– Zar tako važno da nema vremena do sutra?

Klaus Leonhardt dalje se penjao stepenicama kao da ga se ta prepirka ne tiče.

– Tko je to? – pitao je gospodin Ludwig.

Kretnjom glave pokaže prema gore.

– Klaus Leonhardt – tiho uzvratil Axel Konig.

– Ah... taj!

– Da li sada shvaćate! Moram biti prisutan kad bude govorio s Giselom!

– I on se još usuđuje doći ovamo! To je zaista drsko! Ne bi li bilo bolje da nazovem policiju? – Ne, ne, ostavite to. Sam ću s njim izaći nakraj!

Axel Konig pohita uza stube za Klausom Leonhardtom. Gospodin Ludwig gledao je za njima odmahujući glavom, a tad se povuče u svoj stan.

Klaus Leonhardt zastane na odmorištu.

– Gdje je to?

– Još više – izjavi Axel Konig – desna vrata... Lijevo se ide na tavan.

Dostigao je Klaus Leonhardta.

– Pustite me naprijed!

– Izvolite!

S nekoliko velikih koraka bio je Axel Konig kod vrata Giseline tavana sobice. Pokuca, jednom, dvaput.

– Gisela! – zazove. – Ja sam. Molim te, otvori!



Unutra se ništa nije micalo. Klusa Leonhardta pogodilo je razočaranje kao udarac u srce.

- Jeste li sigurni da je uopće ovdje? – s mukom je pitao.
- Potpuno! Maloprije bio sam još kod nje... stajao sam pred kućom dok niste došli!
- No tada bi ipak otvorila!
- Možda već spava... da, točno, vidio sam kako je ugasila svjetlo!
- Tad ćemo vidjeti neće li se probuditi!

Klaus Leonhardt gurne Axela Koniga ustranu, i stisnutim šakama udario je po vratima.

- Otvorite, Gisela... znam da ste ovdje! Probudite se! Očekivali ste me!

Gotovo u istom času oba muškarca namirisala su plin koji je izlazio. Pogledaše se... nijemi od užasa.

Klaus Leonhardt se prvi sabrao i progovorio.

- Prokletstvo – škrgetao je – to bi joj priličilo!
- Ja... prepirali smo se – mucao je Axel Konig.
- Zbog toga jamačno nije to učinila! Kad ste je napustili?
- Moralo je biti poslije devet.
- Tad smo još pravodobno došli! Klaus Leonhardt bubnjao je objema šakama po vratima.
- Gisela! – vikao je – zar nas ne čujete! Znam da nas čujete... probudite se! Otvorite... ili ćemo razbiti vrata!

Bacio se, uprijevši desnim ramenom, poput teškog malja, na laka vrata a drvo se već pri prvom pokušaju uz prasak razbilo. Val plina zastrujio im je ususret.

- Ne palite svjetlo! – poviknuo je. – Opasnost od eksplozije!

Kroz tamnu prostoriju pohiti do prozora, udari u dječji krevet, dokuči prozor i otvori oba krila. Odmah se osjetilo daje zrak čišći, a prostorija se više nije činila tako tamna.

Axel Konig pipajući dođe do kuhinjskog kuta, nađe plinski štednjak i zatvori dovodnu cijev.

- Gisela! – zazivao je. – Gisa!

Sjedila je skutreno u malenom naslonjaču odjevena upravo onako kako ju je maloprije vidio. Lice joj je bilo natečeno i neprirodno zacrvenjeno, plava kosa djelovala je bez sjaja i sljepljeno.

Prodrma je za ramena.

- Gisa! – vapio je – molim te, otvori oči, pogledaj me!
- Doći će k sebi – rekao je Klaus Leonhardt. – Gdje je dječak?
- Tamo u krevetiću!

Klaus Leonhardt, pritisnuvši rupčić na usta, priđe dječjem krevetu, iz njega podigne maloga Christophu i odnese ga do otvorenog prozora.

- Što je s njim? – povikne Axel Konig – Da nije...?

Klaus Leonhardt nije odgovorio. Polegao je maloga na prozorsku dasku i počeo mu ritmički gibati ručice amo-tamo. Axel Konig našao je bocu s kolonjskom vodom i njome stao trljati Giseline sljepoočice.

- Dođi k sebi, draga! – vapio je. – Molim te, otvori oči! Sve je dobro, ja sam uz tebe!

Istodobno je znao da uopće ništa nije dobro. Ako mali Christoph umre, Gisela će za njegovu smrt biti pozvana na odgovornost. Opet će stajati pred sudom, ali ovaj put ne kao svjedokinja nego kao optuženica.

- Jadna moja ljubavi – šaptao je – jedna, jedna moja ljubavi...

Gisela s mukom i krmajućći otvori oči. Činilo se da joj pogled dolazi iz daljine.

- Živa si – potreseno reče Axel Konig – hvala bogu... živa si!

– Što se dogodilo? – mucala je Gisela. Tada joj se, nepodnosivo oštro, vrati sjećanje. Vrisne.

- Christoph! Što je s Christophom?



U tom se trenutku mali dječak počeo derati, a Giseli i Axelu Konigu bilo je kao da nikada u životu nisu čuli tako čudesan zvuk.

– Živi – usklikne Gisela – ah, on živi! Klaus Leonhardt skine dječaka s prozora i položi ga na ruke njegove majke. – zahvalite bogu na tome! – rekao je. Tada se šuteći nakloni, okrene se i izađe iz sobe. Čuli su kako su se njegovi teški koraci udaljavali niza stube.

Gisela gorko jecajući pritisne maloga sina na grudi.

13.

Slijedećeg jutra, ubrzo nakon sedam sati, Axel Konig opet je došao. Noću gotovo nije ni oka stisnuo. Gospođa Ludwig pustila gaje kroz ljekarnu u kuću.

– Kako je Gisela? – bilo je prvo što je pitao.

– Vjerojatno još spava. Moj muž je njoj i malenom sinoć dao još jednu injekciju. Upravo sam htjela poći gore da ih probudim. Za njih je sada svjež zrak bolji od sna.

– Molim vas, recite joj da je čekam ... Nju i maloga odvest ću u prirodu.

Gospođa Ludwig pogleda ga neobičnim, ispitujućim pogledom.

– Sinoć smo se zaručili – brzo pridoda.

– Ah, tako! – rekla je – a posao?

– Zamolio sam sestru da me iznimno zamijeni!

Na gospođi Ludwig se vidjelo da bi rado još nešto kazala, ali se svladala, stisla je usnice i okrenula se.

– Čekam u automobilu – reče Axel Konig.

Ali gospođa Ludwig više ništa nije rekla. Njezina su leđa izražavala neodobravanje koje nije htjela riječima izraziti.

Pola sata kasnije izašla je Gisela Grosser iz kuće vodeći maloga sinčića za ruku. Djelovala je svježije i zgodno u plavoj ljetnoj haljini bez rukava, s velikim crvenim slamnatim šeširom na kratkoj plavoj kosi. Axel Konig se neobično radovao što se na njoj jedva moglo primijetiti kakvu je napornu noć proživjela.

Christoph je bio bljeđi od majke. Zlatne sunčane pjege na nosu jasno su se isticale, njegove inače blistave plave oči djelovale su zamračeno. Samo crvena kosa vatreno je sjala kao i ranije. Revno je vukao Giselu prema autu.

– Voziti auto! Voziti auto! – galamio je – Chris hoće praviti tuf-taf!

Axel podigne malog dječaka uvis i dopusti mu da se veseli pritiskujući trubu; Christoph je to činio tako snažno da su se prolaznici prestrašili. Tada ga smjeste na stražnje sjedalo sportskih kola dok se Gisela smjestila sprijeda uz Axela Koniga.

– Axel, moram ti zahvaliti! – rekla je.

– Zašto? – Uključio je motor, dao gas.

– Imam dojam da si mi spasio život.

– Dojam vara – rekao je – bio je puki slučaj da sam pravodobno došao.

– Ipak – rekla je vrlo ozbiljno – hvala ti, Axel! Samo ... – oklijevala je.

– Što ...? – pitao je s mnogo nade.

– Mislim da ti to ipak ne daje pravo da se predstavljaš kao moj zaručnik.

– Gisela, ja sam se s tobom zaručio – mirno je rekao – odgovaralo ti to ili ne.

– Za prave zaruke uvijek je potrebno dvoje.

– Sinoć si mi rekla da me voliš.

– Ali sam također nastojala da ti objasnim da nas dvoje nikada ne možemo biti par.

– Jesi li to zato učinila? – pitao je. – Ili si se bojala Klause Leonhardta?



Rukom prijeđe preko čela.

– On je, dakle, zaista bio ovdje – rekla je – a ja sam mislila da sam to sanjala.

– Htio je s tobom razgovarati. Zato sam se opet vratio.

– Što ti je pričao ... o meni?

Gisela se pri tom pitanju nije usudila pogledati Axela Koniga.

– Ništa naročito – odgovorio je izbjegavajući.

– To mi moraš reći.

– Gisela, potpuno je navažno što ljudi o tebi pričaju. Uvijek ću vjerovati samo tebi.

Čelo joj se zarumenjelo.

– Nemaš razloga da se u mene pouzdaješ.

– Pa, ipak ... Volim te, Gisa, a bez povjerenja nema ljubavi.

Šutjela je i dršćućim rukama upalila cigaretu.

– Daj i meni jednu – zamolio je. Upaljenu cigaretu stavi mu u usta, a sebi zapali drugu.

– Gisa, pa bilo što učinila – rekao je – ništa neće promijeniti moju ljubav. Ali mi moraš reći istinu.

Nekoliko puta duboko uvuče dim iz cigarete.

– Kamo idemo, Axel?

Već su iza sebe ostavili središte Garmischa i vozili se cestom koja vodi iz grada.

– Kamo želiš? – pitao je. – Možda do jezera Riesser? Tamo znam zgodnu malu gostionicu

...

– Radije ne – rekla je. – Odvezi me gore u bregove. Nekamo na osamu. Chisu je potrebno mnogo svježega zraka a ja... danas ne mogu nikoga vidjeti. Slažeš li se?

– Nema problema. Samo šteta da nisam uzeo štogod za zakusku.

Uputila mu je drhtavi smiješak.

– Zar si već gladan? Dodirnuo je njezinu ruku.

– Morat ćeš se priviknuti na to da rado jedem ... Uopće, znaš li kuhati?

– Da, da. Ne baš bavarski, ali mislim da se to dade naučiti.

– Ja ću te poučiti – izjavio je. – Čudit ćeš se ... Umijem praviti valjuške, kažem ti! Kao dječak njuškao sam po majčinoj kuhinji.

Razgovarali su o svemu i svačemu, samo ne o onom što im je zaista bilo na srcu. Zaustavili su se na oko devetsto metara visine, na jednoj visoravni s koje je pucao vidik. Gisela izvuče iz automobila svog malenoga dječaka, Axel Konig uzme vuneni pokrivač te su dalje išli pješice. Christoph je trčao naokolo, brao cvijeće, lovio leptire i od sreće pocikivao.

– To nikada sebi neću oprostiti – rekla je Gisela.

Axel Konig nije ništa pitao. Vrlo je dobro shvaćao što time misli. .. bijedno se osjećala kad je pomislila na to da je htjela sa sobom u grob povesti i sina. Gurnuo je ruku pod njezin lakat.

– Bio je to čin kratkoga spoja – rekao je.

– Da... mora da je bilo tako. Odjednom mi se sve to skupilo i udarilo u glavu ... Jednostavno nisam više vidjela izlaza.

– Uvijek ima izlaza. Samo ga valja tražiti.

– Ne možeš shvatiti kako je to kad se više ne možeš pogledati u zrcalo ... kad se moraš prezirati i mrziti.

– Ipak, ipak ... I meni je bilo upravo tako. Pošto sam ti izjavio ljubav, a tada ... ponio sam se bijedno i kukavno.

– Što bih tek ja morala o sebi reći?

Između stijena i klekovine našli su zeleno mjesto zaklonjeno s triju strana. Duboko pod njima ležao je Garmisch, prostirala su se jezera, šume. Zrak je treperio u sunčanom sjaju.

Axel Konig prostre pokrivač. Ugodno su se smjestili. Gisela je privukla svojega malenog dječaka k sebi. Dječak je položio glavu u njezino krilo i uskoro zaspao s palcem u ustima.



– Vrlo je blijed – zabrinuto je rekla.

– To je na njega djelovalo – rekao je Axel Konig – ali će se oporaviti. Sasvim sigurno. Kod djece to ide prilično brzo.

– Da spava ... u to doba! To još nisam doživjela!

Gisela Grosser nježno je uklonila plamenocrvene uvojke s Christophova čela.

– Prijat će mu gorski zrak – tješio ju je Axel Konig. – Dobro će se ispavati!

Upitno ga je pogledala svijetlim očima.

– Voliš li ga?

– Kako ne bih volio tvoje dijete!

– Uvijek će te ... podsjećati na prošlost!

– Gisa – rekao je – naposljetku shvati! Mi smo dvoje odraslih ljudi. Mnogo si proživjela, možda nisi baš uvijek ispravno radila ... ali sve što si učinila i sve što te snašlo, učinilo te ženom kakva si danas ... ženom koju ljubim!

– Ne zavrjeđujem tvoju ljubav!

– Sad bih mogao reći... zavrjeđuješ! Ali ne znam je li to ono pravo. Gisa, mislim da se ljubav ne ravna po zaslugama.

– No ako sam ja ... zastala je.

– Što ... ? – oprezno je pitao. – Zločinka?

– Gisa, to nisi, u to sam sasvim siguran.

– Axel, varaš se. Kad bi sve o meni znao, tada me više ... ne bi mogao voljeti. Ali bojim se da se moram odvažiti da ti sve priznam. To mi je teško, strahovito teško. Dugo sam lagala, tako sam se grčevito držala te laži dok sam ... još jedva razabirala što je zaista istina.

Odmahivao je glavom.

– Gisa, to ti ne vjerujem. Ni časa nisi zaboravila istinu, uvijek si živjela s lošom savješću.

– Pa neka ... ali sam se tako privikla na svoju lošu savjest da nisam mogla zamisliti da bi bilo drukčije... Ah, Axel, sve je to tako složeno. Zaista sam ... pokvarena djevojka.

– Jesi li imala mnogo prijatelja?

– Nisam! Ah, kad bi samo to bilo! Kod nas, u školi, bilo je djevojaka koje ... ali većina njih je danas sretno udana.

– Uskoro ćeš, Gisa, i ti biti! Odjednom se više nije mogla savladavati.

– Axel, ne znaš što govoriš! Zaista me ne poznaješ! Sve to zamišljaš sasvim bezazleno ... ali nije bilo bezazleno! Jednoga sam čovjeka strpala u zatvor... nedužnog čovjeka!

Časkom su šutjeli.

– Dakle, Klaus Leonhardt nije otac? – zapitao je Axel Konig.

Glas mu je zvučao suzdržano.

– Zar si to očekivao?

– Nisam, ali sam bio na to spreman.

– Vrlo je teško da ti sve to objasnim ... da ti tako objasnim da to shvatiš. Ni ja sama više to ne shvaćam. Kad se to dogodilo, bilo mi je sedamnaest godina... a možda su djevojke u toj dobi malo smušene. Osjećaš se kao središte svijeta, uopće ne možeš vidjeti dalje od nosa ... osjećaš se neshvaćenom, napadnutom, stiješnjenom ... Axel, nije lijepo imati sedamnaest godina. Osobe koje drukčije tvrde lažu ... ili su zaboravile kako je zaista bilo.

– Gisa, kako je bilo?

– Bila sam srednjoškolka kad je Klaus Leonhardt preuzeo naš razred. Sve smo se odmah u njega zaljubile. Vrlo je dobro izgledao, muževno ... Kad sam čula njegov glas, već su mi srsi prolazili po leđima ... Sve su bile u njega zaljubljene. Ali je sa mnom drukčije postupao nego s drugima. Kad bi sa mnom govorio, uvijek me je naročito gledao ... njegov je glas dobivao drugi zvuk, sa mnom je bio obziran, volio me više nego druge ... sve su to zapažale i sve su



govorile da je u mene zaljubljen. Pravila sam se kao da je sve to glupost, ali sam, dakako, i ja tako mislila. Bila sam sretna.

Zašutjela je, otrgala vlat trave i ovila je oko prsta.

– I tada? – oprezno je pitao.

– Ništa. Ništa dalje nije bilo. Jednom me je poljubio kad smo ostali sami u praznom razredu. Izazvala sam ga i on je to učinio ... Kad me je ljubio, bila sam u sedmom nebu. Pri tom nas je vidjela Christa, jedna moja prijateljica. To je tada kasnije izjavila i pred sudom.

– Do toga još nismo došli – reče Axel Konig. – Što je bilo nakon tih poljubaca u praznom razredu?

– To je bilo sve. Otada se na mene više nije osvrtao. Postao je hladan, zatvoren, suzdržljiv. Tada sam zaista još bila glupa guska ... očekivala sam da će doći mome ocu pa da će me zaprositi. Tako sam bila sigurna da me voli da sam budućnost vidjela u žarkim bojama ... Moj otac je bio direktor naše škole, moraš znati. Vrlo je cijenio Klauza Leonhardta. Bila sam sigurna da neće biti na putu našoj sreći. No, dogodilo se upravo suprotno od onoga čemu sam se nadala ... Klaus Leonhardt za mene nije mario.

Giseli izmakne dubok, drhtavi uzdah.

– Danas, naravno, znam da se vjerojatno preplašio svoje vlastite smjelosti, da se preplašio da bih ga mogla zvesti, da će ga svladati osjećaji... da ga je bilo strah da ne počini krivično djelo, da ne izgubi mjesto. Vjenčanje mu vjerojatno nikada nije bilo na pameti. U njegovim sam očima bila prerano sazrelo dijete. No tada... tada sam mislila da se sa mnom poigrava, da mi se potajno ruga, da me prezire.

Podigla je glavu i pogledala Axela Koniga.

– Znam da sve to zvuči smiješno, a danas mi se i samoj to tako čini, ali tada ... bilo je strašno, Axel, upravo strašno! A usto nisam htjela da druge to primijete da me ne bi još ismijavale. Pravila sam se kao da između mene i Klauza Leonhardta postoji tajni sporazum. I sve su mi vjerovale. Mislile su da se Klaus Leonhardt pred razredom pretvara, da nešto taji...

– Da – rekao je – to mogu vrlo dobro zamisliti!

– Zaista?

– Da, Gisa. Nije tome dugo što sam i sam još bio vrlo mlad.

Duboko je disala, njezin je glas sada sigurnije zvučao.

– No, nije mi bilo dosta da sve misle da sam tko zna kako iskusna ... htjela sam to uistinu i biti! Htjela sam biti odrasla, htjela sam da me shvaćaju ozbiljno i stoga ... U Bad Harsfeldu bio je mladić koga su sve djevojke oblijetavale i koji je ... koji je to pokušao kod svih. A kod mene je to postigao jer sam sama to htjela. To je za mene bilo ... strahovito razočaranje, uopće nije bilo ono što sam zamišljala. Baš ništa nisam osjećala, manje nego pri poljupcima Klauza Leonhardta, sve je bilo ... glupa djetinjarija. Kad sam nakon dva mjeseca primijetila da očekujem dijete, kao da sam pala iz oblaka.

– Tko je bio taj mladić?

– Axel, ne poznaješ ga. Zaklela sam se da ću šutjeti... a tu bih zakletvu prekršila samo ako drukčije nikako ne bude moguće. Kad sam mu to kazala, bio je barem toliko očajan kao i ja. Znao je da će izletjeti iz škole ako to izađe na vidjelo ... a ionako nije mogao ništa za mene učiniti.

– Tad si odlučila da prijaviš Klauza Leonhardta, zar ne?

– Ne – reče Gisela – ne, Axel, to nije bilo tako! Uopće nisam mislila na to da Klaus Leonhardt bude kažnjen, da bi uopće moglo doći do sudske rasprave ... mislila sam da će ga moj otac pozvati na odgovornost, a on, Klaus Leonhardt, morat će shvatiti da više nisam dijete. Nadala sam se ... to zaista zvuči glupo ... nadala sam se da će se on napokon sa mnom vjenčati.

– Ali on na to uopće nije mislio.



– Nije. Iako sam sigurna da bi i ocu to rješenje bilo draže.

No Klaus Leonhardt je sve poricao, izjavio je da dijete nije njegovo, da nikada nije ništa sa mnom imao .. što je, naravno, točno. No moj otac je više vjerovao meni nego njemu. Od bijesa je bio izvan sebe. Prijavio je Klauza Leonhardta. Da, a tada se više nisam mogla povući. Nisam smogla odvažnosti da konačno priznam istinu. Bojala sam se, strašno sam se bojala ... roditelja, ljudi u Bad Harstedu ... svatko me je sažaljevao, ali da su znali... a osim toga još sam se uvijek ljutila na Klauza Leonhardta. Nije mi ništa našao učinio. Nastojala sam samu sebe uvjeriti da sve to mora pripisati sam sebi. Gisela Grosser klone iscrpljena.

– Tako, sada sve znaš... to je cijela odvratna pripovijest. – Rukama je pokrila lice. – Sramim se ... strašno se sramim.

Rukuje položio na njezino rame.

– Klausu Leonhardt moraš reći istinu!

– Ne mogu – jecala je – ah, ne mogu!

– Moraš. Samo ako potpuno raščistiš s prošlošću, opet ćeš se smiriti!

Skinula je ruke s lica i očajno je piljila u njega.

– Axel, krivo sam se zaklela ... staviti će me pred sud, pa i zatvoriti! I nikada se više, nikada, nikada se nećemo moći vjenčati ... Svi će ljudi u mene upirati prstom!

– Vjenčat ćemo se jer te volim ... i jer bez tebe ne mogu živjeti! Ako ne bude drukčije išlo, ostavit ću posao u Garmischu ... Počet ćemo iznova, u nekom gradu u kojem nas nitko neće poznavati! Sve može opet biti dobro, ako sada budeš hrabra! Gisa, nikad te neću ostaviti... ali za tebe postoji samo jedan put: Ne taji nepravdu koju si počinila!

14.

Klaus Leonhardt odsjeo je u hotelu Alpeihof, Dobio je lijepu sobu s pogledom na Alpe i žičani, ali se u njoj nije ugodno osjećao. U veseloj vrevi međunarodnih gostiju sam se sebi činio kao izopćenik.

Susret s Giselom Grosser pod tako jezovitim okolnostima ošamutio gaje. Beživotno dijete, majušna prostorija ispunjena zadahom plina, Giselin vrisak kad je došla k svijesti, sve ga je to progonilo i u snu.

Zastoje to učinila? Iz svijesti o krivnji? Iz straha od njega, od prošlosti koja prijete da će opet oživjeti? Prvi put je shvatio da je Gisela proživjela teške časove pa se nije mogao osloboditi osjećaja da, bilo kuda došao, oko sebe širi strah i užas.

Njegova samosvijest i ponos nepravedno progonjenog bili su uzdrmani. Obuzela ga je sumnja može li ono što je dosada držao svojim poslanjem zaista voditi dobru, neće li njegova nepopustljiva borba za pravdu naposljetku izazvati novu nepravdu.

U rano prijepodne sjedio je u hotelskom baru, koji je u to doba bio gotovo prazan, pio je irsku kavu i nastojao da odluči što će sada raditi. Treba li još jednom posjetiti Giselu? Smije li riskirati da je natjera u smrt? Ili, treba li otputovati i napustiti borbu? Protiv toga rješenja sve se u njemu opiralo.

Protruno je kad ga je oslovio mladić koji je nečujno ušao u prostoriju pokrivenu debelim sagom.

– Gospodine Leonhardte... jedan gospodin i jedna gospođa htjeli bi s vama govoriti!

– Kako se zovu?

– Kažu da ih očekujete.

Klaus Leonhardt časkom je oklijevao. Više ništa nije mogao izgubiti.

– Dobro – rekao je. – Uvedite ih u bar!



– Sjeđe s visoka stolca i okrene se prema vratima kad su kroz njih upravo ulazili Gisela Grosser i Axel Konig.

– Gisela – nagonski reče – osjećate li se bolje?

Ništa je tako ne bi moglo iznenaditi kao taj doček.

– Da – mucala je – da... gospodine Leonhardte, moram vam zahvaliti. Vi ste ...

Ušutkao ju je kretnjom ruke.

– Ne govorite mi o tome. To je bilo samo po sebi razumljivo.

– Gospodine Leonhardte – reče Axel Konig – gospođica Grosser nešto će vam reći...

Ogledao se za kakvim osamljenim stolom.

– Ne, ovdje – brzo će Gisela Grosser – ne bismo li mogli.. .

– Da. Dođite gore u moju sobu. Tamo nas nitko neće smetati.

Klaus Leonhardt išao je naprijed i na recepciji preuzeo ključ. Šuteći vozili su se liftom.

Istom kad su sjedili u malom zakutku hotelske sobe, Klaus Leonhardt progovori.

– Dakle ... što je?

Gisela Grosser je oklijevala i gledala u pod.

– Molim vas, ne budite prestrogi s mojom zaručnicom – zamoli Axel Konig – htjela bih vam nešto priznati! Govori, Gisa, obećala si... Reci sve kako si to meni pripovijedala! Molim te!

Oklijevajući, a zatim sve življe, Gisela Grosser stane pričati. Na njoj se vidjelo, nakon početnog svladavanja, da joj upravo godi što može izreći sve što joj je na duši.

Dok je govorila, Klaus Leonhardt nije ju ni jednom prekinuo.

– To je dakle bilo tako – s mukom reče – a ja sam se osjećao tako nedužan!

– Kakva li sam bio budala!

– Jeste li zaista bili zaljubljeni u Giselu? – zapita Axel Konig.

– Dopadala mi se, ali sam sam sebi zabranio da na taj način uopće na nju mislim ... Nisam čak ni slutio da su djevojke prozrele moja čuvstva, da su me krivo shvatile.

– Čini mi se da niste bili dobar psiholog – reče Axel Konig.

– Bio sam vrlo loš nastavnik, što tek sada shvaćam! Pa ipak ... htio sam najbolje. Tako sam bio ponosan na svoj razred, samo sam jedno imao na umu ... da sve djevojke sretno polože maturu ... kinjio sam se kao konj, pa ipak ... najvažnije sam, čini se, zaboravio.

– Da, one nisu bile samo učenice nego i djevojke ... djevojke u razvoju, na najtežem stupnju između djetinjstva i zrelosti.

– Momak je bio ... Horst Liiders, zar ne? – pitao je Klaus Leonhardt.

– Obećala sam mu da ga neću uvlačiti u sve to.

– Gisa, prema tom finom dečku zaista ne trebaš imati obzira ...

– On je otac moga djeteta.

– Ne treba nam – odlučno reče Axel Konig. – Odsad ću ja biti Christophov otac.

– To je, gospodine Konigu, od vas vrlo pošteno – reče Klaus Leonhardt. – Još prije nekoliko dana bio sam uvjeren da i Horst Liiders zaslužuje dobru lekciju. Ali sada mislim da je dovoljno kažnjen ..., strahom što gaje pretrpio. Zapalio je cigaretu.

– I vi ste, Gisela, dovoljno ispaštali! Axel Konig naglo skoči.

– Znači li to da ne zahtijevate da se Gisela ... prijavi sudu?

– Da! Ne želim staroj nepravdi dodati novu. Osim toga ... Nitko mi neće vratiti godine koje sam proveo iza zatvorskih zidova.

– To je točno – reče Gisela – no ako se prijavim, vi ćete biti barem rehabilitirani. Nitko na vas neće upirati prstom. Moći ćete se vratiti u službu u školu.

Dva muškarca začuđeno su se pogledala. U njezinu glasu zvučao je sasvim nov, jasan i slobodan zvuk.

– Gisela, govorite li ozbiljno? – pitao je Klaus Leonhardt.



– Da – rekla je – odlučila sam da to provedem. Gospodine Leonhardte, hoću da vam put opet bude slobodan ... samo tako bit ću sretna. Na laži se ne može izgraditi novi život.

– Ta sada svi mi znamo istinu – rekao je Axel Konig.

– Da, nas troje, ali to nije dosta. Svijet još vjeruje u krivnju Klause Leonhardta, pa je moja dužnost da tu nepravdu ispravim. Axel, možda od tebe previše zahtijevam ako te molim da se složiš sa mnom ... Odrješujem te od tvoga obećanja. Tvoja ljubav mnogo mi je značila, mnogo si mi pomogao ... ali neću da zbog mene prekineš s roditeljima, da napustiš zavičaj, neću da budeš nesretan; odrasla sam, znam svoj put, a njime ću ići... posve sama.

Klaus Leonhardt i Axel Konig zbnjeno su gledali Giselu Grosser. Axel Konig prelazio je rukom preko čela kao da je htio nešto otrti.

– U pravu si, Gisa – rekao je nesigurnim glasom – potpuno si u pravu! Molim te, oprosti!... Mislilo sam samo na sebe!

Gisela Grosser se smiješila.

– Ne, Axel – rekla je – mislio si na nas oboje. To ti nikad neću zaboraviti. Nismo sami na svijetu. Moram pokušati popraviti počinjenu nepravdu inače neću moći slobodno disati.

– Zahvaljujem, Gisela – vrlo ozbiljno reče Klaus Leonhardt – čini mi se da sam vas uvijek potcjenjivao... i tada i danas.

Gisela Grosser smiješila se tako bezbrižno i drsko kao što su je oba muškarca nekad vidjela da se smiješi.

– To je bila vaša pogreška! – rekla je. Njezini bijeli zubi zabljesnuše. No ni

Klaus Leonhardt a ni Axel Konig ovoga se puta nisu dali zavarati. Obojica su uvidjeli da se iza Giseline namještene površnosti krije čestito srce.

– A kako će stvarno dalje ići? – upita Axel Konig.

Gisela Grosser slegne ramenima.

– Kako? Otići ću na policiju.

– Mislim da imam bolji prijedlog – izjavi Klaus Leonhardt. – Ipak bi bilo u interesu svih nas kad bi se stvar odvijala u Harsfeldu gdje je i počela. Otputujmo svi zajedno tamo. Najprije razgovarajte s mojim odvjetnikom doktorom Meyerom. On je pametan i oprezan čovjek. Ispravno će vas savjetovati i pobrinuti se da se izvučete sa što manjom kaznom.

Axel Konig i Gisela Grosser začuđeno ga pogledaše.

– Ja više ne trebam odvjetnika – dometne u neprilici – ali ću rado snositi troškove vaše obrane!

– Zar ste dobili glavni zgoditak na lutriji? – upita Gisela Grosser.

– Ne, ali malo nasljedstvo. Tim novcem htio sam financirati svoju rehabilitaciju. Vašim iskrenim priznanjem mnogo ste mi uštedjeli.

Gisela Grosser prostodušno pruži ruku Klausu Leonhardtu.

– To je vrlo ljubazno od vas. Vi znate da imam dijete i da jedva sastavljam kraj s krajem. Ne mogu sebi dopustiti da se držim ponosito. Vašu ponudu primam sa zahvalnošću.

– Maloga Christophu morat ćeš do povratka ostaviti ovdje u Garmischu, u dječjem domu – predloži Axel Konig. – Svaki ću ga dan posjećivati da se ne bi osjećao previše osamljen.

Lice Gisela Grosser odjednom se zamračilo.

– Jadni dječak! – rekla je. – Da li će mi ikada oprostiti!

– Zacijelo ćete biti odsutni samo nekoliko dana – tješio ju je Klaus Leonhardt. – Dok se odredi rok rasprave, sigurno će proći još neko vrijeme. Naši sudovi isto tako sporo melju kao i božji mlinovi... ponekad i sporije.

Axel Konig ovije ruku oko Giseline vrata.

– Gisa, ne zaboravi – rekao je. – Uvijek ću te čekati!



15.

Christa Landau i Michael Hartmann vjenčali su se tri tjedna prije početka semestralnih ferija. Nije bilo svečanosti, ni banketa, ni svadbenog putovanja. Ipak, mlada žena se osjećala vrlo sretnom kad je prvi put potpisala svoje novo ime: Christa Hartmann.

Znala je da još ni izdaleka nisu riješeni svi problemi, ali toga dana uopće nije bila u stanju da misli na brige. Našla je čovjeka koji joj pripada, koji će, ne bojeći se zapreka, s njom ići kroz život... što je dovoljan razlog da joj srce živi kuca ... znala je da nikada više u životu neće biti sama ... tako sama kao što je ranije često bila u sigurnosti roditeljskog doma, u sigurnosti koja je bila samo izvanjska.

Kolege, koji su kumovali pri vjenčanju, oprostite se brzo i pomalo u neprilici. Christa položi obje ruke na Michaelova ramena.

– Zahvaljujem ti na svemu! – rekla je.

Glas joj je drhtao.

– Glupost! – objesno je rekao. – Volim te ... pa na čemu trebaš zahvaljivati?

– Ti si sjajan! Da te nisam imala ...

– ... nikada ne bi nadrljala. – Trijezno se nadopuni: – Stara djevojko, ne budi sentimentalna!

Smiješila mu se sa suzama u očima.

– Ali mi je tako pri duši!

– I meni – rekao je neočekivano.

Zagrlio ju je i stao ljubiti nasred ulice ne obazirući se na začuđene poglede prolaznika koji su se pritom zabavljali.

– Nažalost – pridoda – ne možemo sebi dopustiti pretjeranu osjećajnost! Moramo požuriti kako bismo još pravodobno stigli na predavanja!

– Ne bismo li danas ... iznimno ... mogli izostati?

– Time nećemo početi – izjavio je energično. – Svetkovat ćemo večeras u našem novom stanu ... samo nas dvoje. Imam za tebe iznenađenje!

– Kakvo?

– Kavijar s pjenušcem!

– Za ime božje, možemo li to sebi priuštiti?

– Naravno da ne. To je ostatak od nagradnoga gađanja. Od sutra za nas počinje mučan život pun oskudice, tad sam naime švorc! Ali napokon ... samo se jednom u životu vjenčaš!

– Ja zacijelo! – uvjeren je rekla. – Ako me jednoga dana više ne budeš htio... nikada više neću moći voljeti ni jednog muškarca!

– Tek si se udala i već misliš na rastavu – rekao je. – To mi je drago! No samo da znaš, jednom zauvijek ... Nikada se nećeš mene riješiti i biti slobodna, pa da se i nebo na mene sruši! Samo nemoj gajiti krive nade!

Za ruku ju je vukao do najbližeg tramvajskog stajališta.

– To sada kažeš – rekla je – ali kasnije, kad budeš glasovit odvjetnik, možda ćeš drukčije misliti. Moj otac ...

Naglo se zaustavio.

– Što se nas tiče tvoj otac? Zar misliš da ću ga ikada uzeti za primjer?

– Ne mislim – iskreno je rekla.

– No, dakle? Mani se pustih riječi! Stara gospoda neka čine što hoće ... a mi ćemo živjeti svojim životom.

Morali su trčati da bi stigli na tramvaj.



Toga poslijepodneva Christa se nije mogla koncentrirati na profesorova izlaganja. Misli su joj neprestano kružile oko muža, oko budućnosti, oko djeteta koje će za nekoliko mjeseci donijeti na svijet. Dok su ostali studenti stenografirali ili pravili jedva čitljive zabilješke, pisala je pismo majci.

Danas sam se udala, pisala je, stoga sam vrlo sretna. Volim svoga muža; sjajno se ponio. Žrtvovao je ušteđevinu svoje majke i svoje drage albume maraka samo da možemo urediti stan. Sada imamo dom. Vrlo je skroman pa zacijelo ne bi odgovarao vašim zahtjevima, ali ćemo u njemu biti vrlo sretni. Imat ćemo dijete, a naše će dijete imati oba roditelja. Možda nije pravo što ti to pišem. Michael za to uopće ništa ne zna. No pred tobom ne želim imati tajni. Osim kumova, ti si prva osoba koja za to zna. Mojoj gazdarici, naravno, ništa nisam rekla samo sam je zamolila da poštu za mene otpremi dalje. Ne znam je li ispravno da s time upoznam oca. To prepuštam tebi. Možda ti to uspije u povoljnom trenutku. Prije svega mu objasni da je naš brak nerazrješiv. Pa i kad bi se na glavu postavio, više neće rastaviti Michaela i mene.

Gospođa Landau primila je to pismo dva dana kasnije.

Najprije se zaprepastila, ali je tada pobijedila majčinska ljubav. Shvatila je koliko se Christa morala svladavati da joj se povjeri, a godilo joj je što je Christa pisala njoj a ne ocu.

Još istoga dana odgovorila je na pismo, Christa je udijelila majčinski blagoslov uz mnogo upozorenja i brojne opomene, najavila je da će poslati paket s hranom i obećala je da će za budućeg unuka marljivo plesti i kačkati.

No s mužem nije govorila. Mrsko joj je bilo da s njime dijeli veliku tajnu, a s druge strane predobro gaje poznavala. Znala je da neće biti spreman da se bez otezanja pomiri s činjenicama. Mislila je da će ga lakše udobrovoljiti kad dijete već bude na svijetu.

Otkako je Christa otišla, roditelji gotovo da su jedva i razgovarali i sklanjali su se jedno drugome s puta koliko je to bilo moguće. Gospođa Landau je mislila da je njezin muž takvim ponašanjem želi prisiliti na rastavu. No njegovu su osjećaji zapravo bili podvojeni. Uvidio je, upravo zbog njezina stava prema kćeri, kako je njegova tajnica Regina Salzmann proračunata i bezosjećajna. Ipak nije smogao snage da s njom raskine ... ne što bi o njoj ovisio, nego jednostavno zato jer bi vrijeđalo njegovu taštinu kad bi priznao da se pogrešno ponašao. Što je manje cijenio Reginu Salzmann, to ga je više pekla savjest zbog svoje žene pa se prema njoj neprijaznije ponašao.

– Dobila sam pismo od Christe – jednoga jutra rekla je Elisabeth Landau.

Sjedili su za doručkom jedno nasuprot drugome. Gospođa Landau namjerno je rano ustala da bi s mužem pvela taj razgovor. Obično nisu ni jeli zajedno.

– Pa što? – pitao je. – Kako joj je? Utaborio se iza svojih novina koje ni sada nije odložio.

– Hvala, dobro!

Elisabeth Landau duboko je udahнула.

– Jorg, jednom bismo morali razgovarati o Christu!

Sad je odložio novine i stavio ih pored sebe.

– Sve je sređeno – rekao je – već sam najavio Christu u jednoj privatnoj klinici. Leži na rubu livade Liineburger i specijalizirana je za takve slučajeve.

– Hvala – rekla je gospođa Landau – ali do tada, Christa misli...

Upao joj je u riječ.

– Do tada obje možete stanovati u jednoj gostionici u blizini. Već sam naručio sobe.

– Upravo bih o tome htjela s tobom razgovarati. Christa pita ne bi li do kraja semestralnih ferija mogla ostati u Hamburgu. Piše da bi to bilo bolje za njezin studij. U Hamburgu bi mogla ići u biblioteke i...



– I to je dobro – rekao je kratko i odrješito.

Gospođa Landau ustane jer joj je laknulo.

– Dobro. Tad ću joj odmah pisati...

– Elisabeth!

Na doktoru Landauu se vidjelo da se morao svladati da postavi pitanje koje mu je bilo na srcu.

– U kojem je zapravo mjesecu?

– Mislim, u petom. Ona tvrdi da se na njoj još ništa ne primjećuje.

– Nadajmo se.

– Dr. Landau se opet lati novina.

– Tada ću do jeseni ostati u Bad Harsfeldu – oklijevajući reče gospođa Landau.

– Slažem se.

– Znam – rekla je neprikriveno gorko – da ti je stalo do toga da barem izvana sačuvaš dobar glas naše obitelji.

– I to – hladno je uzvratio.

– Samo to? – pitala je.

– Tvoja prisutnost me ne smeta! Morala je gutnuti da bi probavila tu izjavu.

– To je vrlo ljubazno od tebe – ironično je rekla – ali me zaista rijetko viđaš!

Odjurila je iz sobe tješeći se da je barem imala zadnju riječ.

Odgurno je od sebe tanjur i šalicu i ustajući zapalio cigaretu. Prošla ga je volja za jelo. Osjećao se vrlo utučeno.

16.

Rasprava protiv Gisele Grosser održavala se 10. rujna pred Zemaljskim sudom u Bad Harsfeldu. Nije trajala ni pola sata. Gisela je iskreno priznala, ali se odlučno opirala da oda ime pravog djetetova oca.

Direktor Grosser je za vrijeme rasprave sjedio u odjelu za slušaoce. Gisela je prije rasprave roditeljima sve ispriopovijedala, ali je za staroga gospodina bilo ipak nešto drugo kad je u obiteljskom krugu čuo istinu, nego kad je bio svjedokom javnog priznanja svoje kćeri. Direktor Grosser je znao da će novine u Bad Harsfeldu biti pune vijesti o tom slučaju, i da će on i njegova obitelj ponovo biti u središtu znatiželje javnosti.

Ali se držao dostojanstveno. Sjedio je uspravno, isturio šiljastu bradu i stisnuo uske usne.

Kao svjedok bio je preslušan samo Klaus Leonhardt. Potvrdio je iskaz Gisele Grosser uoliko je to mogao, a ponovo je pod prisegom tvrdio da s optuženom nikada nije imao intimne odnose i toplim ju je riječima branio.

– Optužena – rekao je – moja nekadašnja učenica, svojedobno se nalazila u teškoj životnoj krizi. U razvojnim godinama trgali su je amo-tamo najoprečniji osjećaji. Tada je čeznula da bude odrasla; na svoju okolinu djelovala je gotovo kao odrasla, ali po svom unutarnjem razvoju bila je još dijete. Bila je na mene bijesna jer se na nju nisam dovoljno obazirao, bila je očajna zbog situacije u koju je dospjela, a strašno se bojala strogih i poštenih roditelja. Siguran sam da ona, kako je iskazala, uopće nije bila svjesna posljedica svojih krivih optužaba. Sada, kad je odrasla, svojevolutno se odlučila da sve prizna. Uvidjela je krivnju i nastoji da je ispravi. Mislim da je zavrijedila da je svi shvatimo. Ja osobno odustajem od tužbe.

Odvjetnik dr. Meyer suglasio se s tim riječima. Upozorio je na to da je Gisela Grosser za vrijeme rasprave protiv Klause Leonhardta imala tek osamnaest godina, pa s njom prema za-



konu valja postupati kao prema starijoj maloljetnici. Nema sumnje da je dovoljno ispaštala time što ju je pekla savjest a danas ne bi dolazila u obzir ni kazna za omladinu. Naglasio je da od tada živi besprijekorno i da se skrbno brine za svoga sinčića. Dr. Meyer predložio je oslobođenje od optužbe."

Kad je sjeo, kimnuo je ohrabrujuće Giseli Grosser koja je vrlo blijeda sjedila na optuženičkoj klupi. Nije mu izmaklo da su sudac i porotnici dobrohotno promatrali neobično lijepu djevojku.

Tada uzme riječ javni tužitelj. Njegov govor bio je porazan.

– Još jednom ćemo ponoviti činjenično stanje! Optužena je, a to se ne može poricati, krivo prisegla, a što je još gore ... ako pred zakonom ima što gore od krive prisege ... uništila je život jednog časnog čovjeka. Neka mi nitko ne priča da nije bila potpuno svjesna posljedica svojega čina! Gisela Grosser je inteligentna, to dokazuje njezin nastup pred sudom, to dokazuje njezine školske svjedodžbe prema kojima se uvijek ubrajala među najbolje učenice svojega razreda. Imala je odlične ocjene iz njemačkoga, matematike i povijesti, nedugo nakon rasprave, koja je njezina razrednika spravila u zatvor, položila je maturu. Ne, slavni sude, čini mi se posve nevjerovatno da nije znala što čini. Htjela se osvetiti nastavniku koji nije nasjeo njezinu vještom zavodjenju, htjela mu je podmetnuti svoje dijete ... svoje vanbračno dijete čijeg oca još i danas ovdje nastoji zaštititi. Htjela je krivnju sa sebe prebaciti na drugoga čovjeka, bez obzira što je time uništila njegovu egzistenciju i njegov život ...

Priznajem da se optužena slijedećih godina pokazala valjanom; priznat ću i to da za nju govori njezino dobrovoljno priznanje. Ipak sam uvjeren da bi bilo kobno kad bi joj se dopunilo da prođe bez kazne.

Gospodo porotnici, molim vas da jasno uočite da slučaj Gisele Grosser nije zaseban slučaj. Mlade djevojke sve više postaju majke u dobi u kojoj su prijašnjih godina još nevine i sigurno živjele u krugu svoje obitelji. Sve više djevojaka dolazi u situaciju da moraju naznačiti oca svojega vanbračnog djeteta. Ne budemo li strogo kaznili Giselu Grosser drugima za opomenu, širom ćemo otvoriti vrata potvori. Sasvim je jednostavno i zamamno da se kao otac djeteta označi nastavnik, pretpostavljeni, skrbnik, bilo koji čestit čovjek u dobrim prilikama koji se ne može braniti. Vrlo je zamamno da ugroženim mladim djevojkama preblagom osudim pokazemo put kako bi kasnije kad se slegne bura ... bez opasnosti mogle priznati svoju krivicu.

Ne, to tako ne ideji. Sve naše sudstvo osniva se na istinitosti prisege kao što se zajednički život u ljudskom društvu temelji na čestitosti i poštenju. Gisela Grosser je svjesno prekršila ta dva glavna zakona. Počinila je kažnjivo djelo i zato mora ispaštati. Predlažem dvanaest mjeseci zatvora.

Gisela Grosser problijedjela je kao smrt. Koljena su joj se tresla kad ju je predsjednik suda pozvao da ustane.

– Optužena – rekao je – imate zadnju riječ.

– Kajem se zbog onog što sam učinila – rekla je drhtavim usnama – danas znam da sam vrlo loše postupala... molim za blagu kaznu!

Sud se povukao na vijećanje.

Direktor Grosser i Klaus Leonhardt priđoše optuženoj.

– Budeš li zaista osuđena na zatvor – reče direktor Grosser – maloga ćemo, naravno, opet uzeti k sebi. Znaš da tvoja majka ionako danju i noću na njega misli.

– Hvala – tiho reče Gisela.

– Samo ne smijete gubiti glavu – opominjao je dr. Mever. – Juha se ne kuša tako vruća kao kad je skuhana! Zatvor! Smiješno!

– Trebam li obavijestiti Axela Koniga – pitao je Klaus Leonhardt.

Nijemo je potresla glavom.

– Predat ću molbu za prijevremenu mirovinu – izjavi gospodin Grosser.



- Oče, tako mi je žao!
- Svi smo pravili pogreške! Ja sam star čovjek, za mene više ništa nije važno. Ali da si upravo ti... Direktor Grosseru zatajio je glas. .

Predsjednik suda i oba porotnika opet udoše. Svi u sudskoj dvorani ustadoše. Vladala je mukla tišina kad je sudac proglašavao presudu: osam mjeseci zatvora bezuvjetno!

Gisela Grosser nije slušala obrazloženje presude. Sklopila je oči, umalo što nije pala u nesvijest.

- Optužena, prihvaćate li presudu? – pitao je predsjednik,
- Morao je ponoviti pitanje prije nego što gaje Gisela Grosser shvatila.
- Recite ne – šaptao joj je odvjetnik. – Recite da se najprije morate posavjetovati sa svojim braniteljem.

Gisela otvori oči, pogleda Klause Leonhardta.

- Prihvaćam presudu – izjavila je. Glas joj je zvučao jasno i odrješito.

17.

Iako dr. Jorg Landau to sam sebi nije priznavao, vrlo ga je uznemirivalo što . . . otkako je Christa posljednji put posjetila roditeljsku kuću . . . nije od nje dobio nijednoga retka. I ranije je uglavnom pisala majci, ali je s vremena na vrijeme i on od nje dobio pismo. To što je sada tako uporno šutjela, moglo je, po njegovu mišljenju, samo značiti da osjeća da ju je odbacio.

S vremenom se povećavala njegova uznemirenost koja je izvirala iz nježne, ali zapretene ljubavi prema kćeri.

Naposljedku, krajem rujna, više nije izdržao.

- Sutra ću otputovati u Hamburg – rekao je tajnici – moram tamo obaviti neke poslove koji se najbolje mogu riješiti usmeno.

Regina Salzmann odmah gaje prozrela. Podrugljivo se smiješila.

- Zar poslovno? – pitala je.
- Da, ako nemaš ništa protiv toga! Prekrižila je svoje duge noge.
- Čuj me, mene ne možeš zavaravati ... Želiš k svojoj neuspjeloj kćeri?
- Pa kad bi bilo tako?
- Dakle, dobro! Sada to barem priznaješ. No, vjeruj mi, počinuti ćeš veliku pogrešku. Ako ćeš mene poslušati, pusti malu da se prži u vlastitoj masti. Sama će se izvući iz sosa.
- Zahvaljujem ti na savjetu – hladno je uzvratio – no ovaj put ću učiniti ono što smatram da je ispravno. Nemaš prava da se miješaš u moje privatne stvari.
- Najednom!
- Ne, već odavna. Sit sam tvoga drskog ponašanja ... sit sam do grla. Nisam neki mladić koga se može mučiti!

Regina Salzmann je primijetila da je pretjerala i odmah je drukčije nastupila,

- Slušaj, Jorg, to sasvim krivo shvaćaš ...



– Još me nemaš u džepu! – grmio je. – Ako ti moje ponašanje ne odgovara, možeš ići, u svako doba! Kladam se da ti neće biti teško naći neku drugu budalu!

Pohiti iz sobe i bučno zalupi vratima. Vani se odmah smirio. Vješto je odglumio napadaj bijesa da bi zaplašio Reginu Salzmanna, jer zapravo nije bio tako srdit kako je to izgledalo. Uopće nije bio siguran je li ispravno da putuje u Hamburg.

Ipak je ostao kod svojega plana jer je pripadao onim ljudima kojima ništa nije teže nego da uvide zabludu. Otputovao je, a da nije obavijestio ženu. Nije htio čuti ni neslaganje ni pristanak, a nije imao volje da ga još i ona ismijava.

Stoga gospođa Landau nije imala priliku da upozori Christu i Michaela, pa da ih barem pripremi na iznenadni očevo dolazak.

Kad je dr. Landau kasno poslije podne zazvonio na vratima udovice Hanne Kranich, doživio je prvo razočaranje. Saznao je da je Christa već prije dužeg vremena napustila sobu i da sada stanuje kod neke obitelji Hartmann.

Dr. Landau je s mukom uspio prikriti zaprepaštenost. Osjećao je da ga proziru znatiželjni pogledi iznajmljivačice soba pa se žurno, gotovo bježeći, oprostio od nje pošto je saznao za novu Christinu adresu.

No još nije shvatio. Ime Hartmann ništa mu nije govorilo. Dok je svojim automobilom tražio put kroz ulice lučke četvrti, razbijao je glavu kako da to sve poveže.

Christa se, dakle, preselila. Zašto? I zašto mu žena o tome nije rekla ni riječi? Jesu li zajedno skovale urotu ili možda ni ona nije znala? I zastoje napustila otmjeni stan gospođe Kranich i preselila se upravo u tako tmuran dio grada?

Kad je ušao u kuću u kojoj Christa sada stanuje, zapahnuo ga je neugodan miris ugljena, ovčetine i jeftinog sapuna. Oklijevajući, penjao se uz izluzane stepenice trošnog stubišta. »Pa zar ovdje stanuje moja Christa? Ne«, mislio je, »to nije moguće: sve mora daj zabluda!«

No vrata mu je otvorila Christa . . . potpuno izmijenjena, strana Christa. Na sebi je imala vrlo široku, šarenu kućnu haljinu koja nije skrivala da je njezin stas postao nezgrapnan i izobličen. Nekoć njegovane ruke djelovale su crveno i natečeno ... upravo se spremala da pere rublje i košulje. Njezina smeđa kosa izgubila je sjaj, pa i lice se činilo širim i promijenjenim.

Trenutak su otac i kći nijemo stajali jedno nasuprot drugome; oboje nisu bili kadri prikriti svoje zaprepaštenje.

– Oče ... ti! – konačno je izmucala Christa.

– Djevojko, što je? – bezazleno zazove Michael.

Sjedio je uz jednostavan drveni stol kod prozora i proučavao zabilježena predavanja.

Mladićev glas uzbunio je doktora Landaua. Odgurne kćer ustranu i uđe u oskudno namještan mali stan. Michael Hartmann, koji je preko ramena pogledao na vrata, naglo ustane. Stolicom, na kome je sjedio, s treskom se sruši na pod.

– Tko ste vi??! – zatulio je Jorg Landau.

Christa se ugura između obojice.

– On je moj muž – rekla je.

Trudila se da mirno govori, ali joj je glas drhtao.

– Sve ljepše i ljepše! Vi ste dakle momak koji moju kćer ima na savjesti?

– Ja volim Christu – izjavi Michael Hartmann.

– I to vi zovete ljubavlju? Lijepa je to ljubav! Pogledajte što ste od nje napravili ... od moje kćeri! Nesavjesni nitkove! Vi zeleni mladiću, vi ...!

– Oče – molila je Christa – molim te, smiri se, dopusti da ti objasnim ...

– Štedi riječi! Dosta mi je ono što vidim! Lijepo ste to izmislili, oboje! Uredili ste dražesno ljubavno gnijezdo! No tako to neće ići. Christa, spremi svoje stvari! Poći ćeš sa mnom ...

– Neću!

– Nemoj protusloviti! Poslušat ćeš i to smjesta!



– Oče, zar ne shvaćaš? – viknula je Christa. – Mi smo vjenčani, Michael i ja, mi smo muž i žena!

– Naći ću način i put da poništim taj brak.

– Samo pokušajte – ljuti to zavikne Michael. – Neće vam se posrećiti! – Oboje smo bili punoljetni i...

– Jezik za zube, mladiću! S vama ću kasnije obračunati! Christa, hajde! Više neću dugo čekati!

– Uopće ne trebate čekati! Idite tamo odakle ste došli. Ovo je naš stan ...

– Vaš stan?! Smiješno! A od čega ste dosad živjeli? Od moga novca, mojeg teško zaslužnog novca!

Lice doktora Jorga Landaua opasno je promijenilo boju. Obratio se Christu.

– Ako me odmah ne poslušaj, od mene više nećeš dobiti ni dinara! Što se mene tiče, možeš umrijeti od gladi ili ići na ulicu! Za tim si vjerojatno oduvijek težila ...

Michael stisnutim šakama navali na doktora Landaua.

– Idite k vragu, vi ništa ne razumijete! Ne dopuštam da vrijeđate moju ženu! Van! I da samo znate, fućkam na vaš prokleti novac!

Pred prijeteći podignutim šakama svojega zeta dr. Landau se nehotice izmicao prema vratima.

– Michael!

Odmah se okrene prema njoj. Christa je problijedjela kao smrt i rukama je pritisnula trbuh.

– Što je? Što ti je? – zabrinuto je pitao.

– Meni je ... kao da me nešto trga! Mislim ..., da su trudovi...

Čini se da je Michael u tren oka potpuno zaboravio na prisutnost njezina oca.

– Mirno, stara djevojko – rekao je – ne uzrujavaj se ... potreban ti je mir! Odmah ćemo ići na kliniku i...

Dr. Jorg Landau bio je svjedok te male scene.

– Moj automobil je dolje – rekao je. Michael se okrene.

– Vaš ...? No dobro, tad ćete bar biti od neke koristi! Otpratite Christu dolje, a ja ću spremiti njezine stvari! No jedno vam kažem ... jao vama ako se Christu ili djetetu nešto dogodi! To ćete imati na svojoj savjesti!

Christa se nije prevarila. Liječnik, koji ju je pregledao, ustanovio je da su trudovi nastupili prije vremena. Odmah su je smjestili u rađaonu.

Michael Hartmann i njegov tast čekali su vani na hodniku dugo, nekoliko dugih sati u kojima su se, iako nisu gotovo ni riječi izmijenili, ipak zbližili. Osjećali su da ih povezuje isti strah i ista ljubav.

Dr. Landau, koji je nemirno šetao amo-tamo, iznenada se zaustavi pred Michaelom Hartmannom.

– Kad bih samo znao kako da to saopćim svojoj ženi – rekao je.

Michael Hartmann rukama je podbočio bradu.

– Ona to već odavno znade – rekao je. Taj odgovor osjetio je poput tjelesne boli.

– Što?

– Da. Christa joj je pisala. Vaša žena obećala nam je da će vam to reći u pogodnoj prilici.

– Za ime božje, zašto to nije učinila?

– Vjerojatno se bojala.

– Mene? Da sam to slutio ... shvatio bih ...

Pogled Michaela Hartmanna odjednom gaje zbunio.

– Ne, istina je – priznao je – razbjjesnio bih se. Vi me vjerojatno smatrate za ... za nečovjeka, je li?



– Ne, to nikako ne mislim. Vidjet ćemo kako ću se ja ponašati kad budem imao odraslu kćer.

– Dakle, želite kćer?

– Svejedno mi je što će biti. Glavno je da Christa ozdravi. Nisam se njome oženio zbog djeteta, samo da znate ... U svakom bih se slučaju njome oženio, vjerojatno nekoliko godina kasnije ...

Napokon, bilo je već gotovo jedanaest sati, hodnikom je dolazio jedan liječnik i pristupio muškarcima.

– Čestitam – rekao je trljajući ruke – zdrav momčić.. Doduše malo sitan, ali potpuno razvijen i sasvim zdrav! Ako ga želite vidjeti.. .

– Mogu li k svojoj ženi? – pitao je Michael Hartmann.

– Možete. Ali samo na pet minuta. Vrlo je iscrpljena.

Dok je dr. Jorg čekao, morao se svim silama boriti protiv nerazumnog osjećaja ljubomore. Napokon je Michael Hartmann izašao iz Christine sobe.

– Oče, očekuje te!

Bilo je to prvi put da ga je prisno oslovio, ali se to sada činilo samo po sebi razumljivim.

Christa je ležala na jastucima blijeda, ali vrlo sretna. Dr. Landau se nadvije nad nju.

– Oprosti mi, Christa ... Odmahnula je glavom.

– Oprosti ti meni! Zadala sam ti briga!

– Sve je u redu. Vjerojatno je to sve moralo doći. Uostalom, mislim da sam tvome mladom mužu učinio nepravdu. Čini se daje on ipak posve čestit momak

– On je najbolji čovjek na svijetu ... osim tebe, oče! Da, da, ne protuslovi! Ti si sjajan, samo ... što to ne umiješ pokazati!

Oboje su se nasmijali i osjetili da je to konačno pomirenje.

Dr. Landau je odmah iz hotela nazvao ženu da joj saopći da je Christa postala majka.

– Odmah dolazim u Hamburg – bez razmišljanja rekla je gospođa Landau.

– Dobro ... Tada ćemo se vratiti kolima. Mislim da će se mladi ljudi najugodnije osjećati kad budu sami.

– Vjerojatno imaš pravo.

– Slušaj, Elisabeth, moram ti još nešto važno reći...

– Što?

– Otkazat ću Regini Salzmann.

– Ti ćeš dakle s njome prekinuti?

– Da. Možda bismo mogli pokušati da se opet podnosimo ... ako mi budeš mogla oprostiti.

– Da, Jorg – odgovorila je – još jednom ćemo zajedno pokušati. Naposljetku, za djeda i baku je krajnje vrijeme da se konačno opamete!

18.

Kad je Gisela Grosser izlazila iz kaznionice za žene u kojoj je izdržala kaznu, bilo je sivo zimsko jutro. S kovčežićem u ruci stajala je pomalo zbunjena na rubu pločnika.

Omršavjela je, ali njezino vedro lice nije izgubilo čar. Djelovalo je profinjenije, zrelije.

Upravo je odlučila da pođe na stajalište omnibusa, kadli se tik pred njom zaustavi jedan automobil. Nehotice se povuče korak unatrag.

Vrata se iznutra otvore, a iz automobila iskoči mali dječak plarneno-crvene kose i potrči prema njoj.

– Mama! Mama! Pritisne dječaka na grudi.



– Ah, Christoph, dragi moj, kako si porastao! Tako sam za tobom čeznula ... tako sam čeznula!

– I mi – reče Christoph ozaren radošću. – Tata i ja ... neprestano smo o tebi govorili.

– Tata?

– Da, tu je! On me dovezao.

Gisela podigne glavu i pred sobom ugleda Axela Koniga. S mnogo ljubavi privuče je u zagrljaj.

– Dakle, nije li uspjelo naše iznenađenje?

Približio je usta do njezina uha i šaptao je:

– Sad se više nećeš moći ustezati da se za mene udaš ... Ta ne smiješ Christophu oduzeti tatu!

– A tvoji roditelji? Jesi li otišao iz Garmischa?

Pitala je to napola sretna, napola zaplašena.

– Pa zašto? Sve je u redu ... Christoph je na juriš osvojio srce moje obitelji. . . Opet se vidi za što je sposoban mali čovjek!

Srdačno su se ljubili dok ih je Christoph, raskoračivši noge, s rukama u džepovima hlača, zadovoljno motrio.

– Tako, sad ću te najprije odvesti tvojim roditeljima – rekao je Axel Konig – a zatim ...

Gisela mu upadne u riječ.

– Kako je Klaus Leonhardt?

– Sjajno! Opet je u službi u školi i zamisli ... po svemu se čini da će on i tvoja školska prijateljica Beate postati par. Što kažeš na to?

– Od srca to želim – reče Gisela – svima na svijetu želim da budu sretni... tako sretni kao što smo ti i ja i naš momčić!

– Mama, zato ne trebaš plakati! – zavikne Christoph.

Podigne sina u naručaj.

– Chris, to još ne razumiješ – rekla je smiješeći se – ne plačem od žalosti već od ljubavi i sreće!

